

NYA LAGBEREDNINGENS

FÖRSLAG

TILL

LAGAR

ANGÅENDE

FULLFÖLJD AF TALAN EMOT ALLMÄN DOMSTOLS UTSLAG

ÄFVEN SOM TILL ANDRA DERMED SAMMANHÄNGANDE FÖRFATTNINGAR.

STOCKHOLM 1892

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1944

1944

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1944

1944

TILL KONUNGEN.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådiga brefvet den 20 December 1889 anbefalt Nya Lagberedningen att utarbета förslag till lag angående villkoren för fullföljd af talan i Öfverrätt och

hos Konungen, har Beredningen på grund häraf utarbetat förslag till:

- 1:o) Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål;
- 2:o) Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål;
- 3:o) Lag om införande af de nya lagarne angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag och hvad i afseende derå iakttagas skall;
- 4:o) Lag angående beräkning af fatalietid i visst fall;
- 5:o) Lag angående fullföljd af talan i vissa fall emot Underrätts utslag i tvister om husesyn och fardag å krono- eller andra publika hemman;
- 6:o) Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols beslut i ansökningsärenden;
- 7:o) Lag angående tillägg till gällande föreskrifter i afseende å fullföljden af polismål;
- 8:o) Lag angående ändring i vissa delar af Utsökningslagen;
- 9:o) Lag angående verkställighet i vissa fall af utslag i brottmål utan hinder af ändringssökande;
- 10:o) Lag angående förändrad lydelse af 327 § i Sjölagen den 12 Juni 1891;
- 11:o) Lag om ändring i vissa delar af Förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866;
- 12:o) Lag angående förändrad lydelse af 3 § i Lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, samt
- 13:o) Lag angående förändrad lydelse af 134 § i Stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

och får Beredningen härmed i underdånighet öfverlemnade dessa förslag med motiv dertill äfvensom af undertecknade Annerstedt och Wold afgifna särskilda yttranden.

Derest ifrågavarande förslag varda godkända, torde af skäl, som blifvit i Beredningens motiv anförda, dels bestämmelser blifva af nöden angående anställande af kommissionärer hos öfverdomstolarne, dels och vissa ändringar böra i Förordningarna angående expeditiönslösen och om stämpelafgiften vidtagas med afseende å vadebevis och revisionsutslag.

Då Beredningens uppgift varit inskränkt till ämnets behandlande såvidt det legat inom allmänna lagens område, har Beredningen icke framställt något förslag till de nya eller förändrade stadganden, som i åtskilliga instruktioner och andra administrativa författningar kunna i följd af de nya lagarnes antagande erfordras i fråga om sättet och villkoren för besvärns anförande från administrativ myndighet till Hofrätt eller Konungen.

Slutligen får Beredningen anmäla, att Presidenten m. m. Herr K. J. Berg jemlikt nådiga brefvet den 1 Februari 1889 deltagit såväl i Beredningens gemensamma öfverläggningar angående förenämnda förslag som i förslagens granskning.

Underdånigst

L. ANNERSTEDT.

TH. WILKANDER.

JOHAN WOLD.

J. G. HORNEY.

Stockholm den 31 December 1891.

Förslag

till

Lag

angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål.

I KAP.

Om vad.

1 §.

Vill part söka ändring i Underrätts slutliga utslag i tvistemål, anmälle då, der ej i denna lag annorledes stadgas, skriftligen vad emot utslaget, i stad hos Rätten sist före klockan tolf å femtonde dagen och å landet hos domaren sist å femtonde dagen från den dag, då utslaget gafs. Vädjas ej så, som nu är föreskrifvet, stånde utslaget fast; och varde förty vadeanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Huru i visst fall ändring i Underrätts slutliga utslag i tvistemål sökes genom återvinning, derom skils i 12 kap. Rättegångsbalken.

2 §.

Intill dess vadetiden gått till ända ege part, som vädjat, att hos Rätten eller domaren skriftligen återkalla vadet. Har sådan återkallelse

skett, må ej af parten ånyo i målet vädjas; dock vare honom obetaget att, der motparten vädjat, ansluta sig till dennes vad på sätt i 3 § sägs.

3 §.

Är vad af ena parten anmältdt, ege motpart, som ej vädjat, att, i stad hos Rätten sist före klockan tolf å tjugonde dagen och å landet hos domaren sist å tjugonde dagen från den dag, då utslaget gafs, skriftligen anmäla, att jemväl han för sin del vill söka ändring i utslaget.

Sådan anslutning till vad vare dock utan verkan, der vadet ej fullföljes eller den vädjandes talan af Hofrätten ej upptages till pröfning.

4 §.

Den, som vädjat eller återkallat vad eller anslutit sig till vad, vare ej pligtig att derom underrätta motparten.

5 §.

Har part i laga ordning vädjat eller anslutit sig till vad, teckne Rätten eller domaren strax bevis derom å utslaget med underrättelse om hvad parten enligt 7 och 9 §§ har att iakttaga för fullföljd af sin talan. Har vad rätteligen återkallats, varde ock bevis derom tecknadt å utslaget.

Då anmältdt vad icke blifvit inom föreskrifven tid återkalladt, ege motpart, som sådant äskar, att erhålla bevis derom jemte underrättelse om hvad honom enligt 7 och 12 §§ åligger.

Har anmälan, hvarom ofvan är sagdt, ej upptagits, vare parten berättigad att, på begäran, å utslaget erhålla bevis derom med de skäl, hvarå beslutet grundats.

6 §.

Öfver anmälda och återkallade vad samt öfver anmälanden om vadeanslutning skall föras särskild förteckning.

7 §.

Då vädjadt är, skola parterna i Hofrätten sig inställa, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från öfriga delar af riket sist före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs.

8 §.

Har i konkurs- eller boskilnads mål vad blifvit anmaldt, åligge det Rätten eller domaren att före den i 7 § sagde inställelsedag till Hofrätten insända alla de vid Underrätten företedda handlingar, som tvisten röra men ej blifvit i protokollet intagna.

9 §.

Inom den i 7 § för inställelse bestämda tid skall den, som vädjat, till Hofrätten ingifva skriftlig inlaga, deri han framställer sin talan. Vid inlagan foga han det öfverklagade utslaget med vadebevis, Underrättens öfriga protokoll i målet samt de handlingar, hvilka han derut öfver åberopar, så ock afskrift af inlagan med de bevis, som dertill höra.

Motpart, som anslutit sig till vad, har att sist före klockan tolf å inställelsedagen ingifva sin inlaga, Underrättens utslag med bevis om anslutningen samt de af honom åberopade handlingar, som ej finnas i Underrättens protokoll intagna, så ock afskrift af inlagan med dertill hörande bevis.

10 §.

Försummar den, som vädjat, att inom tid, som i 7 § sägs, iakttaga inställelse eller ingifva vadeinlaga, hafve han förlorat sin talan, der ej inom samma tid visas laga förfall. Har han försummat att före klockan tolf å inställelsedagen ingifva Underrättens utslag med vadebevis, vare ock sin talan förlustig, der han ej inom samma tid

styrker, att laga hinder för utbekommande deraf mött. Visas förfall eller hinder, som nu är sagdt, förelägge Hofrätten ny tid.

Hvad nu är stadgadt om den, som vädjat, ege motsvarande tillämpning i fråga om den, som anslutit sig till vadet.

11 §.

Underlåter kâranden att till Hofrätten ingifva Underrättens protokoll i målet, och är det ej af annan part företedt; förelägge Hofrätten kâranden viss tid att dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

12 §.

Å kârandens inlaga ege motpart, som iakttagit inställelse efter ty i 7 § sägs, att skriftligen svara sist vid upprop å femtonde dagen från inställedagen. Begär han uppskof och visar skäl dertill, förelägge Hofrätten honom den tid, som pröfvas nödig. Har kâranden jemlikt 10 § fått ny tid utsatt för vadeinlagans ingifvande, varde uppropet hållet å femtonde dagen från den tid. Vid svaret foge svaranden de handlingar, som af honom åberopas och ej redan äro ingifna, så ock afskrift af svaret med de bevis, som dertill höra.

Har svaranden anslutit sig till vadet, gälle hvad nu är sagdt jemväl om kârandens skyldighet att å motpartens inlaga svara.

13 §.

Försummar svaranden att inom tid, som i 7 § sägs, iakttaga inställelse, hafve han förlorat rätt att ingifva skriftligt svar, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Har svarande, som iakttagit inställelse, försummat ingifva skriftligt svar inom tid, som i 12 § sägs, hafve han ock förlorat rätt att sådant svar afgifva, der ej inom samma tid laga förfall visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid för svarets ingifvande.

14 §.

Har kâranden försummat att i fall, då svaranden anslutit sig till vadet, ingifva skriftligt svar å dennes inlaga inom tid, som i 12 § sägs, gälle för kâranden hvad i 13 § om sådan försummelse af svarande är stadgadt.

15 §.

De afskrifter, hvilka enligt 9 och 12 §§ skola af part ingifvas, ege motparten uttaga. Hafva flere motparter instält sig, och kunna de ej enas, hvilken af dem skall uttaga afskrift, må den ej utlemnas, utan ege parterna att af dess innehåll taga kännedom hos den tjänsteman, som handlingarna i målet förvarar.

Har part underlåtit ingifva afskrift, som nu är nämnd, vare motparten berättigad att på den försumlige partens bekostnad taga sådan afskrift.

16 §.

Med en skrift å hvardera sidan skall käras och svaras i mål, som efter vad till Hofrätten inkommit; dock ege part att muntligen yttra sig i målet, om han inom behörig tid det äskar eller förhör eljest hålles.

Enahanda rätt att muntligen yttra sig ege ock part, som för försummelse, hvarom i 13 eller 14 § sägs, förlorat rätt att ingifva skriftligt svar.

17 §.

Nu har den, som vädjat, uteblifvit utan att förfall visats, som i 10 § sägs: var motparten före klockan tolf å inställeldagen tillstädes, och vill han söka ersättning för inställelsen; göra det skriftligen sist å tid, som för ingifvande af svar är bestämd. Aktar den, som vädjat, nödigt att öfver ansökningsen sig förklara, ege han att, utan delgifning eller annan kungörelse, sist före klockan tolf å femtonde dagen från sagda tid afgifva skriftligt yttrande, vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej hindrar frågans afgörande.

II KAP.

Om besvär emot Underrätts slutliga utslag.

18 §.

Är i lag eller särskild författning för visst slag af tvistemål stadgadt, att talan emot Underrätts slutliga utslag skall fullföljas genom besvär; ingifve part, som i sådant utslag vill söka ändring, sina besvär till Hofrätten, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från öfriga delar af riket sist före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs.

Har Underrätt i annat tvistemål förklarat sig obehörig att målet upptaga eller förklarat stämningen ogill, må jemväl i sådant slutligt utslag ändring hos Hofrätten sökas genom besvär inom den tid, som nu är sagd.

19 §.

Varda ej besvär inom föreskrifven tid anförda mot utslag, hvarom i 18 § förmäles, stånde utslaget fast, der ej inom samma tid laga förfall visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid.

20 §.

Då besvär enligt 18 § anföras, ingifve klaganden tillika det öfverklagade utslaget och Underrättens öfriga protokoll i målet. Försummas det, förelägge Hofrätten honom viss tid dertill vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

21 §.

Pröfvas den, som besvär till Hofrätten ingifvit, ej hafva skäl för sin talan, gifve Hofrätten genast utslag derå. Finner Hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att besvärshandlingarna uttaga och dem i hufvudskrift eller besannad afskrift motparten tillställa, så ock att inom tid, som Hofrätten bestämmer, räknad från den dag föreläggandet kungöres, till Hofrätten inkomma med bevis om dagen, då motparten af besvärshandlingarna fått del, samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Underlåter klaganden att inom föreskrifven tid inkomma med bevis om delgifvandet, och kommer ej heller motparten in med förklaring; då må ej besvären till vidare pröfning upptagas, med mindre inom sagda tid laga förfall för klaganden visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid. Varda ej inom föreskrifven tid besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven, må sådant ej föranleda uppehåll med målets afgörande. Styrker klaganden, att motparten vistas utrikes, eller att ej veterligt är, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig stält ombud, sätte Hofrätten ock ut ny tid och förelägge tillika klaganden att till Hofrätten ingifva besannad afskrift af besvärshandlingarna och sedan låta i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå.

22 §.

Har klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas motparten, vare denne pliktig att inom lika tid, som för besvärs anförande i 18 § stadgas, räknad från den dag handlingarna honom tillställdes, förklaring i målet till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall han sin förklaring ingifva inom nittio dagar från sista kungörandet. Kommer han ej in med förklaring inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre laga förfall inom samma tid visas; visas förfall, förelägge Hofrätten honom ny tid.

23 §.

Hvad parterna enligt 21 och 22 §§ hafva att iakttaga, så ock afventyret, om det försummas, låte Hofrätten tecknas å besvärsskriften.

III KAP.

Om besvär emot Underrätts beslut, som meddelas under rättegången eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga.

24 §.

Invänder part vid Underrätt, att Rätten ej är behörig att målet upptaga, förty att det hörer till annan domstol eller ock är af beskaffenhet att skola af annan myndighet än domstol handläggas, och varder invändningen genom beslut under rättegången ogillad; ege part, som ej nöjes åt beslutet, att deri söka ändring genom besvär, hvilka skola ingifvas, i stad till Rätten sist före klockan tolf å femtonde dagen och å landet till domaren sist å femtonde dagen från den dag, då beslutet meddelades; aflemne ock Rättens protokoll i målet äfvensom afskrift af besvären. Aktar motparten nödigt att öfver besvären sig yttra, ingifve han sin förklaring till Rätten eller domaren inom lika tid, som för besvårs anförande nu blifvit föreskrifven, räknad från besvärstidens utgång. Sedan förklaringstiden gått till ända eller dessförinnan, der motparten tidigare inkommit med förklaring eller afsagt sig rättigheten att sådan afgifva, insände Rätten eller domaren handlingarna till Hofrätten; och meddele Hofrätten utan dröjsmål utslag i invändningsfrågan. Utslaget, jemte det insända protokollet, varde derefter öfversänt till Rätten eller domaren, som har att kungöra utslaget för parterna.

Har ej klaganden vid besvären fogat Underrättens protokoll i målet, låte Rätten eller domaren detsamma på klagandens bekostnad utskrifvas för att, jemte besvären, till Hofrätten insändas.

I fråga om afskrift af besvär, hvarom i denna § sägs, gälle hvad i 15 § angående der omförmälda afskrift stadgas.

25 §.

Har Underrätt genom beslut under rättegången ogillat invändning, hvarom i 24 § sägs, må Rätten, utan hinder af invändningen, fortfara med handläggningen af målet; dock må ej, der part i laga ordning ingifvit besvär emot beslutet, slutligt utslag i målet gifvas förr, än Hofrätten pröfvat invändningen.

Fortfares ej med handläggningen af målet, utsätte Rätten eller domaren, sedan Hofrättens utslag inkommit, viss dag för kungörandet af utslaget och låte dertill kalla parterna genom anslag å Rättens dörr, minst fjorton dagar förut.

26 §.

Har ej part inom föreskrifven tid till Rätten eller domaren ingifvit besvär emot beslut, som i 24 § afses, hafve han förlorat rätt till talan emot beslutet.

Är slutligt utslag i målet meddeladt innan besvärstiden gått till ända, må ej Rättens beslut i invändningsfrågan särskildt öfverklagas, utan ege part att deremot fullfölja talan i sammanhang med förd klagan öfver det slutliga utslaget.

27 §.

Göres jäf vid Häradsrätt emot Rättens ordförande eller emot hela nämnden eller vid Rådstufvurätt emot ordförande eller annan ledamot i Rätten, och varder det jäf genom beslut under rättegången ogilladt; vare lag, som i 24, 25 och 26 §§ sägs.

28 §.

Har Häradsrätt förklarat Rättens ordförande jäfvig, ege part, som ej nöjes åt beslutet, att, intill dess förordnande för annan do-

mare meddelas, i beslutet särskildt söka ändring i Hofrätten genom besvär.

Hvad nu är stadgadt gälle ock, der Rådstufvurätt förklarar samtliga ledamöter i Rätten jäfvice, så ock då Rådstufvurättens ordförande förklarats jäfvig och förordnande för ojäfvig ordförande skall i Hofrätten sökas; erfordras ej sådant förordnande, eller har annan ledamot än ordföranden förklarats jäfvig, må ej ändring i beslutet sökas.

29 §.

Varder af Häradsrätt hela nämnden förklarad jäfvig, må ej ändring i beslutet sökas. Göres jäf emot särskilde män i nämnden, en eller flere, lände ock det beslut, som deröfver meddelas, till efterrättelse, ehvad jäfvet gillas eller ej.

30 §.

Har Underrätt genom beslut under rättegången beviljat qvarstad eller skingringsförbud eller förordnat om annan dermed jemförlig åtgärd, må särskild talan emot beslutet föras i Hofrätten genom besvär; dock gånge beslutet ej dess mindre i verkställighet. I ty fall vare klagan ej till viss tid inskränkt.

31 §.

Menar part, att genom beslut, som Underrätt under rättegången meddelat, målet allenast onödigt uppehålles, vare lag, som i 30 § sägs.

32 §.

Har i tvistemål Underrätt genom beslut under rättegången fält part att utgifva vite eller dömt honom till böter för uteblifvande eller till ansvar för annan förseelse i målet eller ock ogillat yrkande om ansvar för sådan förseelse; må särskild talan emot beslutet föras genom besvär.

Är beslut i fråga, hvarom nu är sagdt, meddeladt i det slutliga utslaget i målet, må klagan öfver beslutet föras i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken; fullföljes ej talan i hufvudsaken, vare lag, som hade beslutet blifvit under rättegången meddeladt.

33 §.

Har Underrätt i tvistemål skilt fullmäktig från fullmäktigskapet eller dömt honom till ansvar för förseelse i målet eller ock ogillat yrkande om ansvar för sådan förseelse; må särskild talan emot beslutet föras genom besvär, ehvad beslutet meddelats under rättegången eller i sammanhang med slutligt utslag i målet.

34 §.

Om fullföljd af talan emot Underrätts beslut i fråga, som rörer vittne, sakkunnig eller annan, som kallats att meddela upplysning i tvistemål, så ock om klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt dömt till värjemåls- eller fyllnadsed, gälle hvad derom i Lagen angående bevisning inför Rätta är stadgadt.

35 §.

Har Underrätt i annat fall, än ofvan är nämndt, meddelat beslut under rättegången, må ej deröfver särskildt klagas; fullföljer part talan emot det slutliga utslaget, ege han i sammanhang med den talan öfverklaga det under rättegången meddelade beslutet.

Har part öfverklagat det slutliga utslaget, vare motpart, ändå att han ej deröfver klagat, obetaget att till bemötande af ändringsökandet påkalla pröfning af sådant under rättegången meddeladt beslut, som nu är sagdt.

36 §.

Menar part, som ingifvit anmälan om vad eller vadeanslutning, att Rätten eller domaren utan laga skäl vägrat upptaga den anmälan, ege han öfver beslutet anföra besvär.

Har anmälan upptagits, må ej deröfver särskildt klagas; fullföljes talan i målet, ege motparten påkalla pröfning af frågan, huruvida anmälan blifvit rätteligen gjord.

37 §.

Besvär, hvarom i 32, 33 och 36 §§ förmåles, skola vid det i 19 § stadgade äfventyr till Hofrätten ingifvas inom den tid efter beslutets meddelande, som i 18 § sägs.

Hvad i 20, 21, 22 och 23 §§ stadgas gälle ock om besvär, som enligt 28, 30, 31, 32, 33 eller 36 § anföras.

IV KAP.

Om revision.

38 §.

Nöjes ej part åt Hofrätts slutliga utslag i vädjadt eller till Hofrätten instämmt tvistemål, ege han, der ej i denna lag annorledes stadgas, att hos Konungen söka revision i målet.

Vill part söka revision, anmäle det skriftligen hos Hofrätten sist före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget gafs; nedsätte ock före utgången af sagda tid hos Hofrätten ej allenast revisionsskilling, ett hundra kronor, utan ock till säkerhet för den kostnadsersättning, Konungen kan komma att tilldöma sökandens motpart, ett hundra kronor.

Öfver utslag, hvarigenom Hofrätt visat mål åter till Underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan, om hufvudsaken kommer under Konungens pröfning.

39 §.

Hafva i en sak flere gemensam talan, och har en af dem nedsatt belopp, hvarom i 38 § förmåles; gälle den nedsättning äfven för de öfrige, som anmält sig vilja söka revision.

40 §.

Söker part, som ingifvit revisionsanmälan, att för fattigdom vinna befrielse från nedsättning af de i 38 § omförmälda belopp, och styrker han med intyg af domstolen, domaren, stadsfogde, kronofogden eller länsmannen i orten eller kyrkoherden eller komminister i den församling, der han har sitt hemvist, att han icke förmår nedsätta två hundra kronor utan att derigenom komma att sakna utväg till nöd-
torftigt uppehälle; vare han från nedsättningen fri. Begär parten anstånd för ingifvande af intyg, som nu är sagdt, förelägge Hofrätten honom ny tid, högst tio dagar, att med sådant intyg till Hofrätten inkomma.

Från nedsättning skola jemväl kronan, städer och menigheter vara fria. Är af Konungen för viss allmän kassa, pensionsinrättning eller from stiftelse förordnad, att den skall vara för nedsättning fri, lände ock det till efterrättelse.

41 §.

Part, som försummat något af hvad här ofvan i afseende å revisionsanmälan och nedsättning är föreskrifvet, hafve förlorat rätt att fullfölja talan emot Hofrättens utslag.

42 §.

Har ena parten anmält sig vilja söka revision, ege motpart, som ej gjort sådan anmälan, att sist före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då Hofrättens utslag gafs, hos Hofrätten skriftligen anmäla, att jemväl han vill söka ändring i utslaget.

Sådan anslutning vare dock utan verkan, der sökandens talan ej fullföljes eller af Konungen icke upptages till pröfning.

43 §.

Den, som ingifvit revisionsanmälan eller anslutit sig till sådan anmälan, vare ej pliktig att derom underrätta motparten.

44 §.

Anmäler part sig vilja söka revision, pröfve Hofrätten, huruvida han iakttagit hvad här ofvan i afseende å revisionsanmälan och nedläggning är föreskrifvet; finnes det, gifve Hofrätten parten tillstånd att söka revision. Har part rätteligen anslutit sig till motparts revisionsanmälan, gifve Hofrätten honom bevis derom. I beslut, hvarigenom tillstånd att söka revision meddelats, så ock i bevis om anslutning meddele Hofrätten parten underrättelse om hvad han enligt 45 och 47 §§ har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

Sedan part erhållit tillstånd att söka revision eller parts anmälan om anslutning upptagits, ege motpart, som det äskar, att erhålla bevis derom med underrättelse om hvad honom enligt 45 och 50 §§ åligger.

45 §.

Då tillstånd att söka revision blifvit af Hofrätten meddeladt, skola parterna hos Konungen sig inställa sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då Hofrättens öfverklagade utslag gafs.

46 §.

Före inställeledagen låte Hofrätten till Konungen insända de hos Hofrätten befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

47 §.

Inom den i 45 § för inställelse bestämda tid skall den, som fått tillstånd att söka revision, till Konungen ingifva skriftlig inlaga, deri

han framställer sin talan. Vid inlagan foga han Hofrättens beslut, hvarom i 44 § sägs, jemte öfverklagade utslaget och öfriga af sökanden åberopade handlingar, som ej insändas från Hofrätten, så ock afskrift af inlagan med de bevis, som dertill höra.

Den, som rätteligen anslutit sig till revisionsanmälan, har att sist före klockan tolf å inställelsedagen ingifva sin inlaga jemte Hofrättens bevis om anslutningen samt de handlingar, hvilka af honom åberopas och ej blifvit af annan part ingifna eller af Hofrätten insända, så ock afskrift af inlagan med dertill hörande bevis.

48 §.

Har den, som fått tillstånd att söka revision, försummat att inom tid, som i 45 § sägs, iakttaga inställelse eller ingifva sin inlaga, hafve han sin talan förlorat, der ej inom samma tid visas laga förfall. Försummar han att sist före klockan tolf å inställelsedagen ingifva Hofrättens beslut, hvarigenom honom tillåtits att söka revision, vare han ock sin talan förlustig, der han ej inom samma tid styrker, att laga hinder för utbekommande deraf mött. Visas förfall eller hinder, som nu är sagdt, varde ny tid förelagd.

Hvad nu är stadgadt gälle ock, der den, som anslutit sig till revisionsanmälan, underlåter att inom föreskrifven tid iakttaga inställelse eller ingifva sin inlaga eller Hofrättens bevis om anslutningen.

49 §.

Har sökanden underlåtit att till Konungen ingifva Hofrättens öfverklagade utslag eller, der målet blifvit fullföljdt från Underrätt, dess protokoll i målet, och är ej sådan handling af annan part förededd eller från Hofrätten insänd; varde sökanden förelagd att inom viss tid dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

50 §.

Å sökandens inlaga ege motpart, som iakttagit inställelse efter ty i 45 § sägs, att skriftligen svara sist före klockan tolf å trettionde dagen från inställedagen. Har sökanden jemlikt 48 § fått ny tid utsatt för inlagans ingifvande, svare motparten sist före klockan tolf å trettionde dagen från den tid. Vid svaret foga han de handlingar, som af honom åberopas och ej redan inkommit, så ock afskrift af svaret med dertill hörande bevis.

Har svaranden anslutit sig till sökandens revisionsanmälan, gälle hvad nu är sagdt jemväl om sökandens skyldighet att å motpartens inlaga svara.

51 §.

Försummar svaranden att inom föreskrifven tid iakttaga inställelse eller ingifva skriftligt svar å sökandens inlaga, eller underlåter sökanden i fall, då svaranden anslutit sig till sökandens revisionsanmälan, att inom föreskrifven tid ingifva skriftligt svar å dennes inlaga; vare lag, som i 13 och 14 §§ sägs om dylik försummelse i Hofrätt.

52 §.

Hvad i 15, 16 och 17 §§ är för Hofrätt stadgadt skall ega mot-svarande tillämpning vid förfarandet hos Konungen.

53 §.

Förlikas parterna eller gillar Konungen Hofrättens utslag, skall nedsatt revisionsskilling tillfalla kronan. Ändrar Konungen Hofrättens utslag, ege part, som nedsatt revisionsskilling, att den återfå; och varder yttrande derom af Konungen meddeladt.

Tillika bestämmer Konungen, om och i hvilken mån det till säkerhet för motpartens kostnadsersättning nedsatta belopp skall tillfalla denne eller må af sökanden återtagas.

V. KAP.

Om besvär emot Hofrätts utslag och beslut.

54 §.

Har Hofrätt i tvistemål, som blifvit der omedelbart anhängiggjort, förklarat sig obehörig att målet upptaga eller förklarat stämningen ogill, ege part, som ej nöjes åt utslaget, att deri söka ändring genom besvär, som skola till Konungen ingifvas sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs.

55 §.

Nöjes ej part åt Hofrätts slutliga utslag i mål, som enligt II eller III kap. genom besvär inkommit, ege han, der ej här nedan annorledes sägs, att i utslaget söka ändring genom besvär, som skola till Konungen ingifvas inom den i 54 § bestämda tid.

Har Hofrätten återförvisat målet till Underrätten, gälle hvad i 38 § angående återförvisningsbeslut i vädjadt mål finnes stadgadt.

56 §.

Öfver Hofrätts utslag i fråga, som jemlikt 24, 27 eller 28 § blifvit från Underrätt fullföljd, må ej klagas; har Hofrätten upphäft beslut, hvarigenom Underrätten förklarat sig behörig att målet upptaga, må dock talan emot Hofrättens utslag fullföljas genom besvär inom den tid, som i 54 § sägs, räknad från den dag, då utslaget för parterna kungjordes.

57 §.

Mot utslag i fråga, som enligt 31 § dragits under Hofrätts pröfning, må ej talan föras.

58 §.

Hvad i 30, 32 och 33 §§ stadgas angående fullföljd af talan emot vissa af Underrätt meddelade beslut ege motsvarande tillämpning i fråga om dylika beslut, som af Hofrätt under målets handläggning derstädes meddelas.

59 §.

Har Hofrätt meddelat beslut af beskaffenhet, som i 34 § sägs, gälle i fråga om fullföljd af talan emot beslutet hvad derom i Lagen angående bevisning inför Rätta är stadgadt.

60 §.

Beslut, som af Hofrätt under rättegången meddelas i annat fall, än i 58 eller 59 § sägs, må ej särskildt öfverklagas, utan gälle i fråga om fullföljd af talan emot det beslut hvad i 35 § angående der omförmälda beslut föreskrifves.

61 §.

Hvad i 36 § angående anmälan om vad och vadeanslutning är stadgadt skall ega motsvarande tillämpning i fråga om revisionsanmälan och anmälan om anslutning, hvarom i 42 § sägs.

62 §.

Besvär i fall, som i 58 och 61 §§ afses, skola till Konungen ingifvas inom tid, som i 54 § sägs, räknad från den dag, då beslutet meddelades; dock vare i fråga om beslut af beskaffenhet, hvarom i 30 § förmåles, klagan ej till viss tid inskränkt.

63 §.

Har ej part inom föreskrifven tid anført besvär, hvarom i detta kap. sägs, vare han sin talan emot utslaget eller beslutet förlustig, der ej inom samma tid laga förfall visas; visas förfall, förelägger Konungen ny tid.

64 §.

Då besvär enligt detta kap. blifvit hos Konungen anförda, skola från Hofrätten infordras de derstädes befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

Vid besvären foge klaganden Hofrättens öfverklagade utslag eller beslut, så ock, der målet blifvit från Underrätt till Hofrätten fullföljdt, Underrättens deri förda protokoll, så vidt dess insändande ej åligger Hofrätten. Underlåter klaganden hvad honom sålunda åligger, gälle hos Konungen hvad i 20 § stadgas för dylik försummelse i Hofrätt.

Finnes någon böra öfver besvären höras, skall dervid förfaras på sätt i II kap. är för Hofrätt stadgadt.

VI KAP.

Allmänna bestämmelser.

65 §.

Då fullföljd af talan skall ske efter vade- eller revisionsanmälan, varde å utslag, som till part utgifves, hänvisning meddelad om hvad den, som c^j nöjes åt utslaget, har att i afseende å sådan anmälan iakttaga. Å slutligt utslag, hvori ändring må sökas i annan ordning, än nu är sagd, skall tecknas underrättelse om hvad part, som ej nöjes åt utslaget, har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

Vill någon klaga öfver beslut, som under rättegången meddelats eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga, och begär han för sådant ändamål underrättelse om hvad han har att iakttaga, varde ock sådan underrättelse honom lemnad.

66 §.

Föreläggande, som enligt denna lag meddelas part, skall, der det ej afsäges muntligen, kungöras genom anslag; och varde tillika anteckning

derom införd i en särskild bok, hvilken skall hållas en hvar till handa, som derur vill hemta upplysning.

67 §.

Besluter Hofrätt i fullföljdt mål att infordra underdomarens utlåtande, må ej part med beslutets delgifvande betungas. Lag samma vare, der hos Konungen erfordras utlåtande från underdomare eller Hofrätt.

68 §.

Är i stad ej rättegångsdag, och finnes ej någon satt att å Rättens vägnar inlagor emottaga; må anmälanden och andra skrifter, som enligt denna lag skola till Rätten ingifvas, aflemnas till Rättens ordförande.

Förslag
till
Lag
angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål.

I KAP.

**Om besvär emot Underrätts slutliga utslag, så ock om underställning af
Underrätts utslag.**

1 §.

Vill part söka ändring i Underrätts slutliga utslag i brottmål, anmäla då, der ej i denna lag annorledes stadgas, skriftligen missnöje mot utslaget, i stad hos Rätten sist före klockan tolf å femtonde dagen och å landet hos domaren sist å femtonde dagen från den dag, då utslaget gafs. Anmäles ej missnöje så, som nu är föreskrifvet, stånde utslaget fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

2 §.

Intill dess tiden för missnöjes anmälade gått till ända ege part, som anmält missnöje, att hos Rätten eller domaren skriftligen återkalla sin anmälan. Har sådan återkallelse skett, må ej missnöje i målet af parten ånyo anmälas.

3 §.

Den, som anmält missnöje eller återkallat sådan anmälan, vare ej pliktig att derom underrätta motparten.

4 §.

Har part i laga ordning anmält missnöje mot Underrätts utslag, teckne Rätten eller domaren strax bevis derom å utslaget med underrättelse om hvad parten enligt 6 § har att iakttaga för fullföljd af sin talan. Har missnöjesanmälan rätteligen återkallats, varde ock bevis derom tecknad å utslaget.

Då part, som anmält missnöje, icke inom föreskrifven tid återkallat sin anmälan, ege enskild motpart, som sådant äskar, att erhålla bevis derom jemte underrättelse om hvad honom enligt 9 § åligger.

Har missnöjesanmälan eller återkallelse af sådan anmälan ej upptagits, vare parten berättigad att, på begäran, å utslaget erhålla bevis derom med de skäl, hvarå beslutet grundats.

5 §.

Öfver anmälanden och återkallelser, hvarom ofvan är sagdt, skall föras särskild förteckning.

6 §.

Part, som i laga ordning anmält missnöje mot Underrätts utslag, ege för fullföljd af sin talan att till Hofrätten ingifva besvär, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från öfriga delar af riket sist före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs; och foge han vid besvären det öfverklagade utslaget med bevis om anmaldt missnöje, Underrättens öfriga protokoll i målet samt de handlingar, hvilka han derutöfver åberopar. Har klaganden i målet

annan motpart än allmän åklagare eller någon, som i målet hålles häktad, skall tillika ingifvas afskrift af besvärsskriften med de bevis, som dertill höra.

7 §.

Försummar den, som anmält missnöje, att inom den i 6 § föreskrifna tid inkomma med besvär, hafve han förlorat sin talan, der ej inom samma tid laga förfall visas. Har han försummat att före besvärstidens utgång ingifva Underrättens utslag med bevis om anmaldt missnöje, vare ock sin talan förlustig, der han ej inom samma tid styrker, att laga hinder för utbekommande deraf mött. Visas förfall eller hinder, som nu är sagdt, förelägge Hofrätten ny tid.

8 §.

Underlåter klaganden att vid besvären foga Underrättens protokoll i målet, och är det ej af annan part företedt; förelägge Hofrätten klaganden viss tid att dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

9 §.

Då allmän åklagare är klagandens motpart, låte Hofrätten tillställa honom besvärshandlingarna med föreläggande att inom viss tid afgifva förklaring och återställa handlingarna.

Enskild motpart ege uttaga den i 6 § omförmälda afskrift, och afgifve han sedan skriftlig förklaring öfver besvären inom lika tid, som för besvärshandlingarna är i samma § föreskrifven, räknad från besvärstidens utgång. Äro motparterna flere, och enas de ej, hvilken af dem skall uttaga afskrift, må den ej utlemnas, utan ege parterna att af dess innehåll taga kännedom hos den tjänsteman, som handlingarna i målet förvarar.

10 §.

Har klaganden underlåtit att, efter ty i 6 § sägs, ingifva afskrift af besvären eller af bevis, som dertill hörer, ege motpart, som är berättigad att erhålla afskrift, att sådan på klagandens bekostnad taga.

Skola i det fall, nu är sagdt, besvärshandlingarna tillställas allmän åklagare eller någon, som i målet hålles häktad, låte Hofrätten på klagandens bekostnad taga erforderlig afskrift för att hållas annan motpart till handa.

11 §.

Varder ej förklaring ingifven inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, der ej inom samma tid laga förfall visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid.

12 §.

Utan hinder af hvad i 9 och 11 §§ stadgas ege Hofrätten att i anledning af besvär, som enligt 6 § blifvit anförda, infordra yttrande från motparten, der hans hörande öfver viss angifven omständighet finnes nödigt; och låte Hofrätten beslutet derom delgifvas den part, som skall höras, med föreläggande af tid, inom hvilken yttrandet skall afgifvas vid påföljd för underlåtenhet, som i 11 § sägs.

13 §.

Har part, som anmält missnöje, underlåtit att i målet fullfölja talan, och vill enskild motpart söka ersättning för sin kostnad, göre det skriftligen sist å tid, som i 9 § för ingifvande af enskild parts förklaring är bestämd. Aktar den part, som anmält missnöje, nödigt att öfver ansökningen sig förklara, ege han att, utan delgifning eller annan kungörelse, sist före klockan tolf å femtonde dagen från sagda tid afgifva skriftligt yttrande, vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej hindrar frågans afgörande.

14 §.

Har Underrätt i utslag förvisat målet till fortsatt handläggning vid annan Underrätt, må ej ändring i utslaget sökas förr, än den Rätt, som sist handlagt målet, deri meddelat slutligt utslag. Vill någon då söka ändring, anmäla missnöje der målet sist handlades och fullfölje jemväl i öfrigt sin talan i den ordning, som för klagan öfver det slutliga utslaget bör iakttagas.

15 §.

Är part missnöjd med utslag, hvarigenom Underrätt förklarar sig obehörig att der anhängiggjordt mål upptaga, ege han att, utan föregången missnöjesanmälan, anföra besvär hos Hofrätten inom den i 6 § stadgade tid; och gälle i öfrigt om dessa besvär hvad här nedan i II kap. angående der nämnda besvär stadgas.

16 §.

Har någon blifvit dömd till döden eller till straffarbete på lifstid, skall målet, så vidt det honom rör, underställas Hofrättens pröfning.

17 §.

Varder någon, som är tilltalad vid Underrätt, jemväl stäld under åtal för brott, som tillhör Öfverrätts omedelbara upptagande, skall Underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del Hofrättens pröfning, ändå att det ej enligt 16 § skolat underställas.

18 §.

I underställningsmål låte Rätten eller domaren inom tid, som i 6 § sägs, till Hofrätten insända utslaget samt öfriga protokoll och handlingar i målet. I ty mål må ej besvär anföras, men part vare berätti-

gad att inom tid, som nyss är sagd, hos Hofrätten göra de påminnelser, som han kan finna vara af nöden. Hafva ej inom den tid påminnelser inkommit, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande.

II KAP.

Om besvär emot Underrätts beslut, som meddelas under rättegången eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga.

19 §.

Har Häradsrätt förklarad Rättens ordförande jäfvig, ege part, som ej nöjes åt beslutet, att, intill dess förordnande för annan domare meddelas, i beslutet särskildt söka ändring i Hofrätten genom besvär.

Hvad nu är stadgadt gälle ock, der Rådstufvurätt förklarad samtliga ledamöter i Rätten jäfvice, så ock då Rådstufvurättens ordförande förklarats jäfvig och förordnande för ojäfvig ordförande skall i Hofrätten sökas; erfordras ej sådant förordnande, eller har annan ledamot än ordföranden förklarats jäfvig, må ej ändring i beslutet sökas.

20 §.

Varder af Häradsrätt hela nämnden förklarad jäfvig, må ej ändring i beslutet sökas. Göres jäf emot särskilde män i nämnden, en eller flere, lände ock det beslut, som deröfver meddelas, till efterrättelse, ehvad jäfvet gillas eller ej.

21 §.

Vill part söka ändring i beslut, hvarigenom Underrätt förordnat om hans häktande eller qvarhållande i häkte eller om hans hemtande

till Rätten, ege han att, utan föregången missnöjesanmälan, deremot föra särskild talan i Hofrätten genom besvär; dock gånge beslutet ej dess mindre i verkställighet. I ty fall vare klagan ej till viss tid inskränkt.

22 §.

Menar part, att genom beslut, som Underrätt under rättegången meddelat, målet allenast onödigt uppehålles, vare lag, som i 21 § sägs.

23 §.

Har Underrätt genom beslut under rättegången fält part att utgifva vite eller dömt honom till böter för uteblifvande, må, utan föregången missnöjesanmälan, särskild talan emot beslutet föras genom besvär.

24 §.

Har Underrätt skilt fullmäktig från fullmäktigskapet eller dömt honom till ansvar för förseelse i målet eller ock ogillat yrkande om ansvar för sådan förseelse; må, utan föregången missnöjesanmälan, särskild talan emot beslutet föras genom besvär, ehvad beslutet meddelats under rättegången eller i sammanhang med slutligt utslag i målet.

25 §.

Om fullföljd af talan emot Underrätts beslut i fråga, som rör vittne, sakkunnig eller annan, som kallats att meddela upplysning i brottmål, så ock om klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt dömt till värjemålsed, gälle hvad derom i Lagen angående bevisning inför Rätta är stadgadt.

26 §.

Har Underrätt i annat fall, än ofvan är nämndt, meddelat beslut under rättegången, må ej deröfver särskildt klagas; fullföljer part talar

emot det slutliga utslaget, ege han i sammanhang med den talan öfverklaga det under rättegången meddelade beslutet.

Har part öfverklagat det slutliga utslaget, vare motpart, ändå att han ej deröfver klagat, obetaget att till bemötande af ändringssökandet påkalla pröfning af sådant under rättegången inmeddeladt beslut, som nu är sagdt.

27 §.

Menar part, som anmält missnöje mot Underrätts utslag, att Rätten eller domaren utan laga skäl vägrat upptaga den anmälan, ege han att, utan föregången missnöjesanmälan, öfver beslutet anföra besvär.

Har missnöjesanmälan upptagits, må ej deröfver särskildt klagas; fullföljes talan i målet, ege motparten påkalla pröfning af frågan, huruvida missnöje blifvit rätteligen anmältd.

28 §.

Besvär, hvarom i 23, 24 och 27 §§ förmåles, skola vid det i 7 § stadgade äfventyr till Hofrätten ingifvas inom den tid efter beslutets meddelande, som i 6 § sägs.

29 §.

Då besvär enligt detta kap. anföras, ingifve klaganden tillika det öfverklagade beslutet och Underrättens öfriga protokoll i målet. Försummas det, förelägge Hofrätten honom viss tid dertill vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

30 §.

Pröfvas den, som enligt detta kap. ingifvit besvär, ej hafva skäl för sin talan, gifve Hofrätten genast utslag derå. Finner Hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att besvärshandlingarna uttaga och dem i hufvudskrift eller besannad afskrift motparten tillställa, så ock att inom tid, som Hofrätten bestämmer, räknad från den

dag föreläggandet kungöres, till Hofrätten inkomma med bevis om dagen, då motparten af besvärshandlingarna fått del, samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Underlåter klaganden att inom föreskrifven tid inkomma med bevis om delgifvandet, och kommer ej heller motparten in med förklaring; då må ej besvären till vidare pröfning upptagas, med mindre inom sagda tid laga förfall för klaganden visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid. Varda ej inom föreskrifven tid besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven, må sådant ej föranleda uppehåll med målets afgörande. Styrker klaganden, att motparten vistas utrikes, eller att ej veterligt är, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig stält ombud; sätte Hofrätten ock ut ny tid och förelägge tillika klaganden att till Hofrätten ingifva be-
sannad afskrift af besvärshandlingarna och sedan låta i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå.

Finnes i fall, då allmän åklagare är klagande, någon böra öfver besvären höras, skola besvärshandlingarna genom Hofrättens försorg tillställas åklagaren, och låte jemväl Hofrätten besörja om införande i allmänna tidningarna af kungörelse, der sådan erfordras.

31 §.

Har klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas motparten, vare denne pliktig att inom lika tid, som för besvärs anförande i 6 § stadgas, räknad från den dag handlingarna honom tillställdes, förklaring i målet till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall han sin förklaring ingifva inom nittio dagar från sista kungörandet. Ingifves ej förklaring inom föreskrifven tid, vare lag, som i 11 § sägs.

32 §.

Hvad parterna enligt 30 och 31 §§ hafva att iakttaga, så ock äfventyret, om det försummas, låte Hofrätten tecknas å besvärsskriften.

III KAP.

Om besvär emot Hofrätts utslag och beslut, så ock om underställning af Hofrätts utslag.

33 §.

Vill part söka ändring i Hofrätts slutliga utslag i brottmål, anmäl då, der ej i denna lag annorledes stadgas, skriftligen hos Hofrätten missnöje mot utslaget sist före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då utslaget gafs. Anmäles ej missnöje så, som nu är föreskrifvet, stånde Hofrättens utslag fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Öfver utslag, hvarigenom Hofrätt visat mål åter till Underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan, om hufvudsaken kommer under Konungens pröfning.

34 §.

Den, som anmält missnöje mot Hofrätts utslag, vare ej pligtig att derom underrätta motparten.

35 §.

Har part i laga ordning anmält missnöje mot Hofrätts utslag, gifve Hofrätten bevis derom med underrättelse om hvad parten enligt 38 § har att iakttaga för fullföljd af sin talan; och ege jemväl enskild motpart, som det äskar, att erhålla sådant bevis med underrättelse om hvad honom enligt 40 § åligger.

36 §.

Har allmän åklagare talat å brott af sådan beskaffenhet, att straffet därför enligt 5 kap. 14 § Strafflagen kan förfalla; må åklagaren, der han rätteligen anmält missnöje mot Hofrättens utslag, väl erhålla hänvisning till talans fullföljd, men vare ej berättigad att i annat hänseende, än såvidt angår ansvars- eller ersättningsskyldighet för honom sjelf, hos Konungen fullfölja talan, med mindre han vid besvärens ingifvande styrker sig hafva erhållit Justitiekanslerns tillstånd till ändringssökandet.

37 §.

Har missnöje blifvit anmaldt, låte Hofrätten inom besvärstidens utgång till Konungen insända de hos Hofrätten befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

38 §.

Part, som i laga ordning anmält missnöje mot Hofrätts utslag, ege för fullföljd af sin talan att till Konungen ingifva besvär sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs; och foge han vid besvären Hofrättens bevis om anmaldt missnöje, öfverklagade utslaget och öfriga af klaganden åberopade handlingar, som ej insändas från Hofrätten. Har klaganden i målet annan motpart än allmän åklagare eller någon, som i målet hålles häktad, skall tillika ingifvas afskrift af besvärsskriften med de bevis, som dertill höra.

39 §.

Försummar part, som anmält missnöje, att inom den i 38 § föreskrifna tid ingifva sina besvär eller Hofrättens bevis om anmaldt missnöje, vare därför enahanda påföljd, som i 7 § för dylik försummelse i Hofrätt finnes stadgad.

Har klaganden underlåtit att ingifva Hofrättens öfverklagade utslag eller, der målet blifvit från Underrätt till Hofrätten fullföljdt, Underrättens protokoll i målet, och är ej sådan handling af annan part företedd eller från Hofrätten insänd; varde klaganden förelagdt att inom viss tid dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

40 §.

Då allmän åklagare är klagandens motpart, skola besvärshandlingarna honom tillställas och föreläggande tillika meddelas honom att inom viss tid afgifva förklaring och återställa handlingarna.

Enskild motpart ege uttaga den i 38 § omförmälda afskrift, och afgifve han sedan skriftlig förklaring öfver besvären sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från besvärstidens utgång. Äro motparterna flere, och enas de ej, hvilken af dem skall uttaga afskrift; vare lag, som i 9 § sägs.

Hvad i 10 § stadgas ege motsvarande tillämpning i afseende å afskrift, som enligt 38 § bör till Konungen ingifvas.

41 §.

Varder ej förklaring ingifven inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, der ej inom samma tid laga förfall visas; visas förfall, varde ny tid parten förelagd.

Finner Konungen nödigt att i anledning af besvär infordra motpartens yttrande angående viss omständighet, skall hvad i 12 § är för Hofrätt stadgadt ega motsvarande tillämpning vid förfarandet hos Konungen.

42 §.

Har part, som anmält missnöje, underlåtit att i målet fullfölja talan, och vill motparten söka ersättning för sin kostnad, göre det skriftligen sist å tid, som i 40 § för ingifvande af enskild parts förklaring är

bestämd. Aktar den part, som anmält missnöje, nödigt att öfver ansökningen sig förklara, ege han att, utan delgifning eller annan kungörelse, sist före klockan tolf å femtonde dagen från sagda tid afgifva skriftligt yttrande, vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej hindrar frågans afgörande.

43 §.

I fråga om klagan öfver Hofrätts utslag, hvarigenom målet förvisats till fortsatt handläggning vid annan Öfverrätt, skall hvad i 14 § stadgas angående Underrätts utslag ega motsvarande tillämpning.

44 §.

Har Hofrätt i mål, som blifvit der omedelbart anhängiggjort, förklarat sig obehörig att målet upptaga, ege part, som ej nöjes åt utslaget, att, utan föregången missnöjesanmälan, deri söka ändring genom besvär.

45 §.

Nöjes ej part åt Hofrätts slutliga utslag i mål, som enligt 15, 23, 24 eller 27 § genom besvär inkommit, ege han att, utan föregången missnöjesanmälan, i utslaget söka ändring genom besvär.

Har Hofrätten återförvisat målet till Underrätten, gälle hvad i 33 § angående der omförmälda återförvisningsbeslut finnes stadgadt.

46 §.

Öfver Hofrätts utslag i fråga, som jemlikt 19 eller 22 § blifvit från Underrätt fullföljd, må ej klagan föras.

47 §.

Vill part söka ändring i beslut, hvarigenom Hofrätt förordnat om hans häktande eller kvarhållande i häkte eller om hans hemtande till

Rätten, ege han att, utan föregången missnöjesanmälan, deremot föra särskild talan hos Konungen genom besvär; dock gånge beslutet ej dess mindre i verkställighet. I ty fall vare klagan ej till viss tid inskränkt.

Lag samma vare, der Hofrätten fastställt Underrätts beslut, hvarigenom meddelats förordnande, som nu är sagdt. Har sådant beslut blifvit af Hofrätten upphäfdt, må ej klagan öfver Hofrättens utslag föras.

48 §.

Hvad i 23 och 24 §§ stadgas angående fullföljd af talan emot vissa af Underrätt meddelade beslut ege motsvarande tillämpning i fråga om dylika beslut, som af Hofrätt under målets handläggning derstädes meddelas.

49 §.

Har Hofrätt meddelat beslut af beskaffenhet, som i 25 § sägs, gälle i fråga om fullföljd af talan emot beslutet hvad derom i Lagen angående bevisning inför Rätta är stadgadt.

50 §.

Beslut, som af Hofrätt under rättegången meddelas i annat fall, än i 47, 48 eller 49 § sägs, må ej särskildt öfverklagas, utan gälle i fråga om fullföljd af talan emot det beslut hvad i 26 § angående der omförmälda beslut föreskrifves.

51 §.

Hvad i 27 § angående anmälan af missnöje mot Underrätts utslag är stadgadt skall ega motsvarande tillämpning i fråga om anmälan af missnöje mot Hofrätts utslag.

52 §.

Besvär i fall, som i 44, 45, 48 och 51 §§ afses, skola till Konungen ingifvas sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den

dag, då utslaget eller beslutet meddelades, vid den påföljd för underlåtenhet, som i 7 § sägs.

53 §.

Då besvär enligt 44, 45, 47, 48 eller 51 § blifvit hos Konungen anförda, skola från Hofrätten infordras de derstädes befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

Vid besvären foge klaganden Hofrättens öfverklagade utslag eller beslut, så ock, der målet blifvit från Underrätt till Hofrätten fullföljdt, Underrättens deri förda protokoll, så vidt dess insändande ej åligger Hofrätten. Underlåter klaganden hvad honom sålunda åligger, gälle hos Konungen hvad i 8 § stadgas för dylik försummelse i Hofrätt.

Finnes någon böra öfver besvären höras, skall hvad i 30, 31 och 32 §§ är för Hofrätt stadgadt ega motsvarande tillämpning vid förfarandet hos Konungen.

54 §.

Har någon blifvit dömd till döden, skall målet, så vidt det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte Hofrätten inom tid, som i 38 § sägs, till Konungen insända Hofrättens utslag och protokoll jemte öfriga handlingar i målet; och ege part att inom sagda tid till Konungen med påminnelser inkomma.

IV KAP.

Särskilda föreskrifter om fullföljd af talan, der någon i målet hålles häktad.

55 §.

Vill någon, som i målet hålles häktad, öfverklaga Underrätts eller Hofrätts utslag, som i 1 eller 33 § afses, ege han att, utan före-

gången missnöjesanmälan, sist å femtonde dagen från den dag, då utslaget muntligen kungjordes eller, der så ej skett, eljest honom delgafs, till Konungens Befallningshafvande ingifva sina till Hofrätten eller Konungen stälda besvär.

Konungens Befallningshafvande låte, på sätt i 9 § för Hofrätt är stadgadt, från allmän åklagare infordra förklaring i målet; kungöre ock genast medelst anslag, att besvär blifvit anförda; och ege enskild motpart att till Konungens Befallningshafvande ingifva sin till Hofrätten eller Konungen stälda förklaring sist före klockan tolf å femtonde dagen från utgången af den tid, inom hvilken den häktade egt anförda besvär, eller, der kungörelsen anslagits senare, från anslagsdagen. Sedan förklaringstiden gått till ända, insände Konungens Befallningshafvande ofördröjligen handlingarna i målet till Hofrätten eller Konungen.

56 §.

Påminnelser i mål, som underståts Hofrättens eller Konungens pröfning, må af den tilltalade ingifvas till Konungens Befallningshafvande, som har att ofördröjligen insända dem till Hofrätten eller Konungen.

57 §.

Vill i annat fall, än i 55 § sägs, den, som i målet hålles häktad, öfverklaga Underrätts eller Hofrätts utslag eller beslut af beskaffenhet att särskild talan deremot må föras, ingifve han sina besvär till Konungens Befallningshafvande, som har att ofördröjligen insända besvärshandlingarna till Hofrätten eller Konungen; och varde i ty fall besvärstiden, då sådan är föreskrifven, räknad från den dag, då utslaget eller beslutet muntligen kungjordes eller, der så ej skett, eljest den häktade delgafs.

Skall någon öfver besvären höras, varde förklaring från honom infordrad på sätt tjenligast finnes.

58 §.

Har den, som i målet hålles häktad, underlåtit att vid besvaren foga öfverklagade utslaget eller Underrättens protokoll, skall utslaget eller protokollet införskaffas; och må ej underlåtenhet att till Hofrätt ingifva Underrättens utslag föranleda den i 7 § omförmälda påföljd.

Klagar den häktade öfver Hofrätts utslag, skola från Hofrätten infordras de derstädes befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

59 §.

Då den, som i målet hålles häktad, eger enligt 9 eller 40 § afgifva förklaring, skola besvärshandlingarna öfversändas till Konungens Befallningshafvande för att den häktade tillhandahållas med föreläggande att inom viss tid aflemna förklaring till Konungens Befallningshafvande, som har att ofördröjligen insända förklaringen jemte besvärshandlingarna till Hofrätten eller Konungen.

Pröfvas eljest i mål, deri någon hålles häktad, denne eller annan tilltalad böra höras, varde förklaring infordrad på sätt tjenligast finnes.

60 §.

Häktad, som förvaras å annan ort än der Konungens Befallningshafvande har sitt säte, må inom föreskrifven tid ingifva besvär, påminnelser och förklaring till tillsyningsmannen vid häktet för att genom dennes försorg ofördröjligen tillställas Konungens Befallningshafvande.

61 §.

Har den, som blifvit dömd till straffarbete på viss tid eller till fängelse och skall hållas häktad i afbidan derå, att det öfver honom fälda utslag vinner laga kraft, före besvärstidens utgång, i den ordning särskild författning föreskrifver, förklarat sig nöjd med utslaget och

villig att undergå den ådömda bestraffningen; må ej besvär emot utslaget af honom anföras.

62 §.

Konungens Befallningshafvande åligge tillse, att häktad, som vill anföras besvär eller afgifva påminnelser eller förklaring, dervid ej saknar nödigt biträde.

Då besvär af häktad ingifvas, skall å besvärsskriften tecknas bevis om tiden för dess ingifvande. Skall utslag, beslut eller besvärsskrift delgifvas häktad, varde handlingen försedd med bevis om tiden för delgifvandet.

V KAP.

Allmänna bestämmelser.

63 §.

Då fullföljd af talan skall ske efter missnöjesanmälan, varde å utslag, som till part utgifves, hänvisning meddelad om hvad den, som ej nöjes åt utslaget, har att i afseende å sådan anmälan iakttaga. Å slutligt utslag, hvari ändring må sökas i annan ordning, än nu är sagd, skall tecknas underrättelse om hvad part, som ej nöjes åt utslaget, har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

Vill någon klaga öfver beslut, som under rättegången meddelats eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga, och begär han för sådant ändamål underrättelse om hvad han har att iakttaga; varde ock sådan underrättelse honom lemnad.

64 §.

Föreläggande, som meddelas enligt 7, 8, 11, 29, 30, 39, 41 eller 53 §, skall, der det ej afsäges muntligen, kungöras genom anslag; och

varde tillika anteckning derom införd i en särskild bok, hvilken skall hållas en hvar till handa, som derur vill hemta upplysning.

65 §.

Besluter Hofrätt i fullföljdt mål att infordra underdomarens utlåtande, må ej part med beslutets delgifvande betungas. Lag samma vare, der hos Konungen erfordras utlåtande från underdomare eller Hofrätt.

66 §.

Är i stad ej rättegångsdag, och finnes ej någon satt att å Rättens vägnar inlagor emottaga; må anmälanden, som enligt denna lag skola till Rätten ingifvas, aflemnas till Rättens ordförande.

Förslag

till

Lag

- om införande af de nya lagarne angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag och hvad i afseende derå iakttagas skall.

1 §.

De nya lagarne angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag, hvilka nu antagna äro, nemligen:

1:o) Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål och

2:o) Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål,

skola, jemte hvad här nedan stadgas, lända till efterrättelse från och med den 1 Januari . . . ; dock vare i fråga om fullföljd af talan emot utslag eller beslut, som före nämnde dag blifvit af Underrätt eller Hofrätt meddeladt, till efterrättelse gällande hvad hittills varit stadgadt.

2 §.

Genom de nya lagarne upphäfvas:

8 kap. 3 §; 16 kap. 3 § och sista punkten i 6 §; 25 kap. 1, 2, 4, 8, 9, 15, 18, 19, 20 och 24 §§; 26 kap.; 27 kap. 3 och 8 §§; 30 kap. 1 till och med 9 §§, de tre första punkterna af 10 § samt 12, 17 och 19 §§ Rättegångsbalken i 1734 års lag tillika med de särskilda stadganden, som utgöra förklaring eller ändring af nämnda lagrum eller tillägg deri;

hvad 16 kap. 1, 2 och 4 §§ Rättegångsbalken samt Kongl. Brefven den 13 Mars 1751 och den 2 November 1759 innehålla angående fullföljd af talan emot utslag öfver invändning i rättegång och hvad dervid iakttagas skall;

de i 27 kap. 1, 2 och 6 §§ Rättegångsbalken förekommande bestämmelser så vidt de ega tillämpning å vädjade mål;

alla i lag eller särskild författning såsom vilkor för fullföljd af talan emot domstols utslag meddelade bestämmelser om skyldighet att fullgöra hvad dömdt är eller att ställa säkerhet därför eller för kostnad och skada, som kan motpart tillskyndas, äfvensom hvad i 31 kap. 2 och 3 §§ Rättegångsbalken i fråga om sådan skyldighet föreskrifves;

hvad Kongl. Brefven den 18 November 1762 och den 15 April 1774 innehålla angående tiden, inom hvilken i underställningsmål Underrätts protokoll och utslag skola till Hofrätten insändas;

38 punkten i Kongl. Förklaringen öfver allmänna lagens stadganden i åtskilliga rum m. m. den 23 Mars 1807 samt hvad i 29 och 39 punkterna i samma Förklaring i strid mot de nya lagarne stadgas angående besvär öfver Hofrätts utslag;

Förordningen om hvad iakttagas bör vid underdåniga besvårs anförande hos Kongl. Maj:t i brottmål den 19 Juli 1815;

hvad i Förordningen angående svarandeparts uteblifvande från Under rätt den 6 Oktober 1882 och i Förordningen angående böter för svarandeparts uteblifvande från Underrätt i vissa brottmål den 8 November 1889 finnes stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af böter, hvar till någon enligt samma författningar blifvit fäld;

19 § 19 mom. och 21 § i Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864;

5 § 2 mom. och 17 § i Förordningen om nya Utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 Augusti 1877;

77 § och sista punkten i 144 § Konkurslagen den 18 September 1862;

så ock hvad i öfrigt finnes i allmän lag stridande mot de nya lagarnes bestämmelser, der ej här nedan annorledes stadgas.

3 §.

Der i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till något enligt 2 § upphäfdt lagrum, skall i stället motsvarande bestämmelse i de nya lagarne eller i denna lag tillämpas.

4 §.

Nedannämnda lagrum i Rättegångsbalken skola erhålla följande förändrade lydelse:

10 Kap. 27 §. Vill någor å landet söka Kronofogda, Länsman, eller Upbördsman, för det de gjort honom orätt, i hvarjehanda utmätning, upbörd, eller med egenvillig pålaga, olikhet i skjuts och gärd; eller att de pant olagliga sålt, med mera dylikt; då må han det göra i Häradsrätten, å den ort, der brottet skett, eller der han bor, som klagar. I staden skall Rådstufvu-Rätt dessa mål uptaga. Den, som ej nöjes åt Rättens slut, *må deremot föra talan inom den tid och i den ordning, som för klagan öfver slutligt utslag i brottmål i allmänhet stadgas.* Ege dock Konungens Befallningshafvande magt, att i dessa mål strax rätta, hvad så ske kan, och hjelpe den till rätt sin, som lidit.

15 Kap. 7 §. I alla fullmagter bör nämnas Domstolen, saken, och mannen som den föra skall, så ock att sakegaren vill nöjas åt det, som ombudsmannen der i gör och låter. Men ej må fullmäktig annan i sin stad sätta, eller saken förlika, utan han hafver der uttryckeliga lof till: ej må han ock saken i högre Rätt fullfölja, utan fullmagten så stäld är; dock må han hufvudmannens rätt *förvara genom anmälan om vad, missnöje eller revision eller om anslutning till vad eller till revisionsanmälan.*

24 Kap. 11 §. Nu kunna sådane omständigheter sig yppa långt efter, sedan dom och utslag fallit, att förklaring deröfver nödig är; den bör ej vägras. Är Häradshöfding, som dömt, ej då i samma Rätt; gifve den, som i hans ställe kommit, förklaring med Nämnden. Äro i Rådstufvu- och Hof-Rätten ej så många qvar af dem, som i utslaget ense varit, att de domföre äro; då böra de, som sedan der domare blifvit, utslaget förklara. Innehåller den förklaring, som parten gifves,

något sådant, som i utslaget ej är tydliga utsatt; *då må talan deremot fullföljas i den ordning, som för klagan emot utslaget skolat iakttagas.*

25 Kap. 5 §. *Är någon dömd till döden eller till straffarbete på lifstid, skall målet, såvidt det honom rör, underställas Hofrättens pröfning.*

25 Kap. 21 §. Nu vill endera parten, som sjelf vid Rätten när varit, eller der fullmäktig haft, visa domvillo, eller att andre sådane fel vid rättegången förelupit, att domen förty ogillas bör, såsom: att dom är fäld af den, som ej varit till Domare lagliga förordnad, eller ej svurit Domare ed; eller att Rätten ej varit domför; eller att dömdt är öfver det, som ej instämdt, eller der ej vädjadt, eller vad ej tillåtet varit; eller att den dom är ändrad, som vunnit laga kraft; eller att Rätten dömt i hufvudsaken, innan parten fått utslag öfver det, som han förut invändt och påmint; eller då saken varit instämd till annan domstol; eller dömt, laga målsman ohörd, öfver dens rätt, som sjelf ej kunnat efter lag, för Rätta svara; eller då den, som saken drifvit, ej haft sakegarens laga fullmakt; eller mera dylikt, som emot en laga rättegång strider: i alla dessa fall *må talan föras i Hofrätten i den ordning, som för klagan i sjelfva saken är föreskrifven.*

30 Kap. 18 §. *Tilltror någon sig visa, att sådant fel vid rättegången förelupit, som i 25 Kap. 21 § sägs, må talan föras hos Konungen i den ordning, som för klagan i sjelfva saken är stadgad.*

5 §.

Genom hvad här ofvan i 2 § blifvit förordnad skola ej anses upphäfa:

Kongl. Kungörelsen den 19 Januari 1802 derom att i de hos Öfverdomstolarne anhängiga lagvadda och instämda mål parter ej ega, sedan de utan förbehåll underskrifvit berättelsen, med flere skrifter dit inkomma eller vidare förhör begära;

hvad 10 § Konkurslagen den 18 September 1862 innehåller om beräkande af tiden för besvärs anförande i fall, som der afses;

de i 329 och 330 §§ Sjölagen den 12 Juni 1891 förekommande stadganden angående ändringssökande i vissa sjörättsmål; och

hvad i Förordningen angående åtskilliga omständigheter, som böra iakttagas vid ändrings sökande i Konsistoriernas utslag, den 29 Juli 1812 stadgas i fråga om klagan öfver Hofrätts utslag i mål, som blifvit från Konsistorium fullföljdt.

Ej heller upphävas Kongl. Brevet angående fataliers bevarande i lagvadda och besvärsmål, som från Gotland med posten blifva öfversända, den 8 December 1748 och Förordningen angående särskilda föreskrifter för behandling af besvärsmål, som från Gotland fullföljas i Hofrätt, den 23 Augusti 1851; och må jemväl, då besvärshandlingar skola till Hofrätten återställas, desamma af den klagande å landskansliet ingifvas på lika sätt, som angående bevis om verkställd kommunikation är föreskrifvet.

Förslag

till

Lag

angående beräkning af fatalitetid i visst fall.

Med upphäfvande af 25 kap. 23 § Rättegångsbalken och Kongl. Brevet den 17 Februari 1757 stadgas:

Infaller å söndag eller annan allmän helgedag tid, då åtgärd för fullföljd eller bevarande af talan i rättegångs- eller utsökningsmål eller ansökningsärende sist bör företagas, må den åtgärd företagas å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari.....

Förslag

till

Lag

angående fullföljd af talan i vissa fall emot Underrätts utslag i tvister om husesyn och fardag å krono- eller andra publika hemman.

Med upphäfvande af Förordningen angående ordning och sätt för öfverklagande af Underrätts beslut i tvister om husesyn och fardag å krono- eller andra publika hemman och lägenheter den 12 Mars 1830 samt hvad i allmän lag eljest finnes häremot stridande förordnas som följer:

Har Underrätt vid af- och tillträdessyn eller eljest i mål, som blifvit utan stämning anhängiggjordt, meddelat utslag angående nybyggnad, husröta, vanhäfd eller fardag å krono- eller andra publika hemman, ege den, som åt utslaget ej nöjes, att deremot fullfölja talan i Hof-rätten genom besvär; och gälle derom hvad om besvär emot slutligt utslag i tvistemål finnes stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari; dock skall i fråga om fullföljd af talan emot Underrätts beslut, som före nämnde dag blifvit meddeladt, lända till efterrättelse hvad hittills varit stadgadt.

Förslag

till

Lag

angående fullföljd af talan emot allmän domstols beslut i ansökningsärende.

Med ändring af hvad 8 § i Förordningen till hämmande af hvarjehanda med ungdomen föröfvade bedrägerier den 7 Juni 1749, 21 § i Förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875, 64 § i Förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875 och 12 § i Förordningen angående förlagsinteckning den 13 April 1883 innehålla om tid och ordning för besvårs anförande i der afsedda fall varder härigenom stadgadt:

I fråga om fullföljd af talan emot Underrätts och Hofrätts beslut i förmyndaremål samt i lagfarts-, intecknings- och andra ansökningsärenden gälle hvad angående besvär emot slutligt utslag i tvistemål finnes stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari; dock skola i fråga om fullföljd af talan emot beslut, som meddelats före nämnde dag, hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till gällande föreskrifter i afseende å fullföljden af polismål.

Med upphäfvande af hvad Förordningen angående förändrade föreskrifter i afseende på fullföljden af polismål den 30 April 1844 innehåller häremot stridande förordnas som följer:

Då talan emot utslag i mål, som afses i Förordningen den 30 April 1844, må i Hofrätt fullföljas, ege den, som åt utslaget ej nöjes, att, utan föregången missnöjesanmälan, ingifva sina besvär inom den tid, som i I kap. 6 § i Lagen angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål föreskrifves; och gälle i öfrigt om dessa besvär hvad II kap. i samma lag angående der omförmälda besvär innehåller. Om klagan öfver Hofrättens utslag i sådana mål gälle hvad om fullföljd af talan emot Hofrätts utslag i brottmål i allmänhet finnes föreskrifvet.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . ; dock skall talan emot utslag, som meddelats före nämnde dag, fullföljas i den ordning, som hittills varit stadgad.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar af Utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att nedannämnda §§ i Utsökningslagen den 10 Augusti 1877 skola erhålla följande förändrade lydelse:

39 §.

Är betalningsskyldighet någon ålagd, ege utmättningsman, utan särskildt bemyndigande, hos den tappande verkställa utmätning, ändå att ändring i domen sökes. Ej må dock utmätning å Underrätts dom ske förr än den vunnit laga kraft, der den, som tappat, ställer pant eller borgen för hvad honom ålagdt är, så ock för skada, som genom uppehållet vållas kan; ej heller å Hofrätts dom innan den vunnit laga kraft, der gäldenären till den vinnandes säkerhet hos Konungens Befallningshafvande nedsatt penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit. Hvad sålunda är nedsatt må af den vinnande lyftas mot pant eller borgen. Vill den, som vunnit, ej lyfta, må, der någon af parterna det äskar, penningarne insättas i bankinrättning, som af Konungens Befallningshafvande bestämmes, för att emot ränta innestå under den tid Konungens Befallningshafvande förordnar.

49 §.

Har någon, som ej vädjat mot Underrätts dom, stämt om återvinning enligt 12 Kap. Rättegångsbalken, eller har någon endast enligt 25 Kap. 22 § samma balk hos högre Rätt yrkat ogillande af dom, som

eljest bör såsom laga kraftvunnen anses, gånge utan hinder deraf domen i verkställighet såsom laga kraftvunnen, så vidt ej Rätten, der talan är anhängig, annorledes förordnar.

Ej må ansökan om resning hindra doms fullbordan.

52 §.

Annat beslut i utsökningsmål gånge i verkställighet, ändå att beslutet öfverklagas; dock *skall*, der någon blifvit fäld till böter eller vite, eller utmätningsman blifvit dömd till mistning af tjänst på viss tid eller utgifvande af skadestånd, *om verkställighet af det beslut gälla hvad om verkställighet af utslag i brottmål finnes stadgadt.*

185 §.

Pröfvas den klagande ej hafva skäl för sin talan, gifve Hofrätten genast sitt utslag derå. Finner Hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att besvärshandlingarna uttaga och dem i hufvudskrift eller besannad afskrift vederparten tillställa, så ock att inom tid, som Hofrätten bestämmer, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom Hofrätten kungöres, till Hofrätten inkomma med bevis om dagen, då vederparten af besvärshandlingarna fått del, samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Underlåter klaganden att inom föreskrifven tid inkomma med bevis om delgifvandets, och kommer ej heller vederparten in med förklaring; *då må ej besvären till vidare pröfning upptagas, med mindre inom sagda tid laga förfall för klaganden visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid. Varda ej inom föreskrifven tid besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven, må sådant ej föranleda uppehåll med målets afgörande.* Styrker klaganden, att vederparten vistas utrikes, eller att ej veterligt är, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig ställt ombud, sätte Hofrätten ock ut ny tid och förelägge tillika klaganden att till Hofrätten ingifva besannad afskrift af besvärshandlingarna och sedan låta i allmänna tidningarna i den ordning, som i 181 § sägs, kungöra,

att besvär i målet blifvit anförda, och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå.

186 §.

Har klaganden låtit besvärshandlingarna tillställas vederparten, vare denne pliktig att inom lika tid, som för besvårs anförande i 179 § stadgad är, räknad från den dag handlingarna honom tillställes, förklaring i målet till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall han sin förklaring ingifva inom nittio dagar från sista kungörandet. Kommer han ej in med förklaring inom föreskrifven tid, *må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande, med mindre laga förfall inom samma tid visas; visas förfall, förelägge Hofrätten honom ny tid.*

187 §.

Besluter Hofrätten i utsökningsmål att infordra Öfverexekutors utlåtande, må ej part med beslutets delgifvande betungas.

192 §.

Hofrätts utslag i mål, hvarom i 2 Kap. sägs, må ej hos Konungen öfverklagas. Vill någon i andra utsökningsmål hos Konungen föra klagan öfver Hofrätts utslag, göra det genom besvär; och gälle derom *hvad angående besvär emot Hofrätts utslag i tvistemål finnes stadgadt.*

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . ; dock skola i fråga om fullföljd af talan emot utslag, som meddelats före nämnde dag, så ock om verkställighet af sådant utslag hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

angående verkställighet i vissa fall af utslag i brottmål utan hinder af
ändringssökande.

Härigenom förordnas som följer:

Har i brottmål någon genom Hofrätts utslag blifvit dömd till böter eller fäld att utgifva vite, skall utmätning af böterna eller vitet verkställas, ändå att ändring i utslaget sökes; dock må ej utmätning ske förr än utslaget vunnit laga kraft, der den sakfælde hos Konungens Befallningshafvande nedsatt böterna eller vitet. Hvad utmätt blifvit må ej utan den sakfäldes samtycke säljas förr än utslaget vunnit laga kraft; äro utmätta lösören underkastade förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde, eller anses de ej med säkerhet kunna lemnas kvar under gäldenärens tillsyn och kan ej heller för dem säker vård annorledes utan kostnad erhållas, må dock försäljning ega rum. Hvad nu är stadgadt gälle ock, der i tvistemål någon blifvit af Hofrätt dömd till böter eller fäld att utgifva vite.

Är i brottmål någon dömd att gälda rättegångskostnad eller skadestånd eller att viss lös egendom till annan utgifva, gälle i fråga om verkställighet af utslaget i den delen hvad i 39, 40 och 41 §§ Utsökningsslagen angående verkställighet af dom i tvistemål finnes stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . ; dock skola i fråga om verkställighet af utslag, som meddelats före nämnde dag, hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag

angående förändrad lydelse af 327 § i Sjölagen den 12 Juni 1891.

Härigenom förordnas, att 327 § i Sjölagen den 12 Juni 1891 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Har i tvistemål, som skall bedömas efter denna lag, Rätten ogillat invändning angående domstols behörighet *eller jäf emot ordförande eller annan ledamot i Rätten*, må ej öfver det utslag klagas annorledes än i sammanhang med hufvudsaken.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar af Förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866.

Härigenom förordnas, att nedannämnde §§ i Förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 April 1866 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

Göres hos den i § 1 nämnda Underrätt skriftlig ansökning om särskilda Nämndens tillsättande, och visar sökanden, att Konungen godkänt behofvet af jordens eller lägenhetens afstående eller begagnande, samt att tiden, då den skall afstås eller upplåtas, blifvit genom Konungens förordnande eller parternes öfverenskommelse bestämd; utfärde Rätten stämning på egare och andre, som uppgifvas i saken hafva del. Rätten föranstalte jemväl, att, till underrättelse för möjligen varande okände eller icke uppgifne rättsegare, tiden för ärendets företagande varder, såväl från predikstolen i den sockens kyrka, der fastigheten är belägen, som ock genom allmänna tidningarne, kungjord tre gånger, sista gången minst fjorton dagar före den dag, hvilken till sakens företagande är utsatt. Jordens eller lägenhetens egare, då han höres, vare skyldig att hos Rätten, i ändamål af instämning, uppgifva den, som i anseende till nyttjanderätt med honom del i saken hafver, vid äfventyr som i § 25

stadgas. Hos Rätten skall jemväl företes bevis derom, huruvida jorden eller lägenheten är med inteckning besvärad; och egen parterne, att, innan Nämnden sättes, i laga ordning sin talan i fråga om ersättningens belopp och sättet för dess utgörande utföra.

Uppstår, vid fråga om jords eller lägenhets begagnande till utläggning af elektriska ledningstrådar, parterne emellan tvist, huruvida derigenom må förorsakas så betydlig skada, att jorden eller lägenheten lösas skall, eller om intrånget är af beskaffenhet, att ersättning därför, enligt hvad i § 1 mom. 2 stadgadt är, utgå bör, pröfve och afgöre Rätten sådant, innan Nämnden sättes. Anses ersättning för intrång böra ega rum, bestämme ock Rätten, efter ty som intrånget finnes vara öfvergående eller fortfarande, huruvida slik ersättning skall utgå på en gång eller i årlig afgift under den tid, intrånget kommer att fortfara.

Emot Rättens beslut i dessa frågor må talan fullföljas i Hofrätt genom besvär, *och gälle derom hvad om besvär emot slutligt utslag i tvistemål finnes stadgadt. Öfver Hofrättens beslut må klagan föras i den ordning, som i V Kap. i Lagen om fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål föreskrifves.*

§ 21.

Vill egare af jorden eller lägenheten klaga deröfver, att han icke varit i målet stämd, eller vill annan klaga på den grund, att ärendet icke blifvit, enligt § 2, från predikstolen eller genom allmänna tidningarne rätteligen kungjort, eller vill någon klaga öfver Rättens pröfning af jäf emot den, som i Nämnden sutit, eller påstår någon eljest, att vid Nämndens sättande ej så tillgått, som nu föreskrifvet är; den talan må, sedan Nämndens beslut är, efter § 19, parterne meddeladt, i Hofrätten föras, genom besvär, inom den tid, *som för besvär emot slutligt utslag i tvistemål finnes stadgad.* Varder den talan gillad, förfalle all verkan af Nämndens beslut, så vidt det klagandens rätt rör, och förordne Hofrätten, att Nämnd ånyo sättas skall. Ej må Hofrätten till pröfning upptaga jäf, som icke vid Underrätten yppadt varit, då Nämnden sattes.

Öfver Hofrättens beslut må klagan föras i den ordning, som i V Kap. i Lagen om fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål föreskrifves.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . ; dock skall talan emot beslut, som meddelats före nämnde dag, fullföljas i den ordning hittills varit stadgad.

Förslag

till

Lag

angående förändrad lydelse af 3 § i Lagen för Rikets Ständers bank
den 1 Mars 1830.

Häriigenom förordnas, att 3 § i Lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Öfver Hofrättens beslut må klagan föras i Konungens Högsta Domstol på sätt finnes stadgad angående fullföljd af talan emot slutligt utslag, som af Hofrätt i der omedelbart anhängiggjordt tvistemål meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari; dock skall klagan öfver beslut, som af Hofrätten meddelats före nämnde dag, fullföljas i den ordning hittills varit stadgad.

Förslag

till

Lag

**angående förändrad lydelse af 134 § i Stadgan om skiftesverket i riket
den 9 November 1866.**

Härigenom förordnas, att 134 § i Stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Egodelningsrättens slutliga utslag skall offentligen afkunnas och, ehvad missnöje anmäles eller ej, i utslaget underrättelse meddelas, att den, som vill söka ändring i hufvudsaken eller i det, som under rättegången förefallit, skall, vid talans förlust, inom tretio dagar, den oräknad, då utslaget föll, eller om å tretionde dagen helgdag infaller, nästa söcknedag derefter, hos Ordföranden i Egodelningsrätten tvefaldt ingifva sine till Kongl. Maj:t stälde underdåniga besvär; bifoge ock i två exemplar de till saken hörande bevis, klaganden kan anse nödigt förete.

Missnöjd part ege äfven öppet att, der han finner sådant för sig beqvämligare, inom besvärstidens slut, inlemnna besvärshandlingarne till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, som, med påtecknande af dagen, då de blifvit inlemnade, desamma till Ordföranden i Egodelningsrätten genast öfversänder.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . ; dock skola i fråga om fullföljd af talan emot utslag, som meddelats före nämnde dag, hittills gällande bestämmelser lända till efterrättelse.

MOTIV.

171017

Genom Kongl. Brevet den 20 December 1889 har Nya Lagberedningen erhållit uppdrag att utarbета ej mindre förslag till lag angående villkoren för fullföljd af talan i Öfverrätt och hos Konungen, hvilket förslag borde vara grundadt på den förutsättning, att nu gällande organisation af öfverdomstolarne och förfarandet derstädes bibehölles hufvudsakligen oförändrade, än ock förslag till möjligen erforderliga lagbestämmelser angående domsagas kansli. Beredningen, som den 15 November 1890 afgifvit särskildt förslag till lag angående domsagas kansli, har nu utarbetat förslag till lagar angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag äfvensom till andra dermed sammanhängande författningar.

Vid förslagens utarbetande har Beredningen utgått från den förutsättning, att under den närmare framtiden öfverensstämmelse i äsigterna icke kan åvägabringas i fråga om någon mera omfattande förändring i förfarandet vid öfverdomstolarne; och har Beredningen tillika ansett, att med behandlingen af frågorna om begränsning af parts rätt att framställa processhinderande invändningar till ett visst skede af processen och om inskränkning i domstols befogenhet att ex officio taga hänsyn till förhållanden, hvarå dylik invändning kan grundas, bör anstå, intill dess i sammanhang med revision af stadgandena angående förfarandet i första instansen en fullständig omarbetning af 10 och 16 kap. Rättegångsbalken kan ega rum.

Då de föreslagna bestämmelserna angående rättsmedlen äro väsentligen olika i tvistemål och i brottmål, har Beredningen funnit dem icke lämpligen kunna i en författning sammanföras, utan hafva för tvistemål och för brottmål särskilda förslag blifvit upprättade.

I Nya Lagberedningens den 6 Juni 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning — det så kallade principbetän-

kandet — med dertill hörande förberedande uppsatser är utförligen redogjort för de rättsmedelsystem, som inom den moderna rätten kommit till användning, nemligen *appell*, *kassation* och *revision*, hvarföre någon ytterligare redogörelse i ämnet nu icke torde erfordras. Beredningen vill dock erinra derom, att man vid uppställandet af de olika rättsmedlen utgått från det antagandet, att innehållet af en dom kan uppdelas i två delar, den ena hvad som är sant, »bevisfrågan», och den andra hvad som är rätt, »rättsfrågan». I syfte att på allt sätt förstärka garantierna för den materiella rättens förverkligande medgifver appellen ej mindre bevisfrågans än rättsfrågans dragande under högre Rätt, hvar emot kassationen och revisionen, hvilka hufvudsakligen afse att främja enhet och följdriktighet i rättstillämpningen, från den högre Rättens pröfning utesluta bevisfrågan och taga hänsyn allenast till rättsfrågan. Kassation och revision skilja sig från hvarandra derutinnan, att kassationsdomstolen, i händelse ansökning om kassation finnes grundad och den origtiga domen förty undanröjes, ej sätter något nytt domslut i stället, utan förvisar saken till förnyadt afdömande af en domstol i samma instans som den, hvilken meddelat den undanröjda domen, under det att deremot revisionsdomstolen är behörig att sjelf meddela slutlig dom, när saken är i sådant skick, att detta kan ega rum, men i annan händelse har att återförvisa saken till den domstol, som senast deri dömt. Medan kassationsdomstolens uppgift således är, icke att i en rättegång uttala hvad som är rätt, att skipa slutlig rättvisa mellan parterna, utan allenast att säga hvad som icke är rätt, att förhindra att rättsstridiga domar komma till verkställighet, är åter revisionsdomstolen utrustad med full kompetens att afsluta rättegången, hvadan revisionsförfarandet är att betrakta såsom en till rättsfrågans bedömande inskränkt appell.

Jemväl i fråga om det hos oss gällande rättsmedelsystemets historiska utveckling och nuvarande ståndpunkt lärer Beredningen, synnerligast så vidt angår ämnets detaljer, kunna åtnöja sig med att hänvisa till den utredning, som härom lemnats i principbetänkandet och dess bilagor. Af denna utredning framgår, att appellen sedan äldsta tider varit det förherskande, för att ej säga det enda, rättsmedlet inom den svenska processen. Väl är

härvid att märka, hurusom i rättegångsordinantien af år 1614 och rättegångsprocessen af år 1615, oaktadt Hofrätten i Stockholm angafs såsom den domstol, hvilken egde utöfva Konungens domsrätt och mot hvars domar förty icke finge vädjas, part dock lemnades öppet att hos Konungen i angifven ordning njuta *beneficium revisionis*. Man kan icke gerna betvifla, att härmed afsågs att, efter utländskt mönster, införa ett rättsmedel, som, ehuru ej fullt motsvarande det moderna begreppet af revision, dock väsentligen närmade sig detsamma och särskildt dermed hade den likheten, att, utöfver hvad som skett vid Underrätt och i Hofrätten, någon bevisning icke fick hos Konungen förebringas. Men oaktadt detta förbud upprepades i 1734 års lag, kan dock på goda grunder ifrågasättas, huruvida det någonsin i verkligheten gjort sig gällande; och visst är att, om så skett, det för länge sedan upphört att tillämpas och att revisionsförfarandet numera kan betecknas såsom ett appel-förfarande mot Hofrätts dom i tvistemål.

Ehuru vid tiden för rättegångsordinantiens och rättegångsprocessens utfärdande för fullföljd af talan från Underrätt i brottmål i allmänhet användes samma rättsmedel som i tvistemål, eller *vad*, har man sig ej bekant, att revision någonsin kommit till användning såsom rättsmedel mot Hofrätts utslag i brottmål. Deremot utbildade sig under 1600-talet, till äfventyrs med föranledande af ett stadgande i rättegångsprocessen, den praxis, att i fråga om fullföljd af talan mot såväl Underrätts som Hofrätts utslag i brottmål ändring kunde sökas genom *besvär* — ett förfarande, som efter hand utsträcktes till vissa beslut i tvistemål. I sin första uppkomst begränsadt till de fall, då fel i rättegången förelåg, och i sin närmast derpå följande utveckling jemväl hufvudsakligen afseende klagan i rättsfrågan, hade detta rättsmedel under äldre tider i flera hänseenden ett visst slägttycke med den utländska kassationen; men om detsamma gäller dock hvad förut anförts om revisionsremediet i den svenska rätten, nemligen att, hvilken lagstiftarens mening än må hafva varit, detta rättsmedel numera, sådant det under tidernas lopp utbildats och för närvarande ostridigt tillämpas, ej kan annorlunda anses än såsom en

form af appell. Om man derföre, såsom någon gång skett, uppställer besvärsmålet såsom motsats till appell, tager man tydligtvis appellen i en annan och mera inskränkt bemärkelse än den ofvan angifna.

Beredningen har för visso ej förbisett de olägenheter, som äro förbundna med ett så konsekvent genomfördt appellsystem, som det, hvilket nu hos oss föreligger. Såsom sådana olägenheter torde särskildt förtjena nämnas: att parterna genom detta system kunna förledas till att i första instansen afsigtligen eftersätta den utredning, som der kan och bör åstadkommas; att förhandlingens tyngdpunkt i allt fall mera eller mindre förflyttas till den högre eller högsta instansen, samt att öfverdomstolarnes tid derigenom obehörigen upptages. Men Beredningen är dock af den mening, att hvarje väsentlig afvikelse från samma system för närvarande skulle vara ett missgrepp. I saknad af ett ordnad sakförestånd äro nemligen hos oss parterna ofta nog icke i tillfälle att låta sina mål utredas och sin talan utföras af juridiskt bildade eller eljest skickliga biträden. Vid sådant förhållande kan ej förväntas annat, än att utredningen och bevisningen ofta nog i första instansen och stundom äfven i den andra blifva behäftade med brister, om hvilkas tillvaro parterna först genom domstolarnes utslag i målet vinna kännedom. I betraktande häraf och med afseende jemväl å åtskilliga andra egendomligheter hos den svenska processen synes det böra vara lagstiftaren angeläget att ej betaga parten möjligheten att i den högre Rätten afhjelpa de brister, som sålunda kunna befinnas vidlåda utredningen i den lägre. Med andra ord, den garanti, som appellsystemet lemnar för vinnande af materiel rätt, bör ej eftergifvas eller förminskas, med mindre motsvarande trygghet på annat sätt åstadkommes; men detta kan, enligt Beredningens åsigt, icke ske utan att den nuvarande processen underkastas väsentliga förändringar. Att Beredningen vid fullgörande af nu föreliggande uppdrag skulle inlåta sig på frågan, huruvida och i hvilken mån så genomgripande förändringar lämpligen låta sig verkställa, torde emellertid desto mindre kunna ifrågasättas, som, enligt hvad ofvan blifvit angifvet, det Beredningen lemnade uppdrag innehåller, att förslaget borde grundas på den förutsättning, att nu gäl-

lande organisation af öfverdomstolarne och förfarandet derstädes bibehölles hufvudsakligen oförändrade. Dessutom må här erinras, att jemväl vid det Beredningen meddelade, redan fullgjorda uppdraget att utarbета förslag till lag angående bevisning inför Rätta Beredningen anbefalts att utgå från den förutsättning, att bevispröfning skulle ega rum i alla tre instanserna.

Såsom förut angifvits, känner den svenska processen två hufvudformer af appell, nemligen dels det förfarande, som iakttages vid vad och revision och hvilket i detta sammanhang för korthetens skull kan benämnas *vadeförfarande*, dels *besvär förfarande*. Mellan dessa former, sådana de hos oss gestaltat sig, förefinnes, såsom bekant, i första hand den skilnaden, att vid vadeförfarandet part har att sjelf förskaffa sig underrättelse, huruvida hans motpart beredt sig rätt att draga tvisten under appelldomstolens pröfning, och att, der så skett, utan särskild delgifning vid äfventyr af talans förlust bevaka sin rätt, medan deremot i mål, hvari talan fullföljes genom besvär, den part, som åt utslaget nöjes, icke behöfver efterforska, huruvida motparten öfverklagat utslaget, enär appelldomstolen, i händelse den anser klaganden hafva skäl för sin talan, föranstaltar derom, att tillfälle till förklarings afgifvande beredes den andra parten. Denna skilnad är dock ur principiel synpunkt af mindre betydighet. Vida mera väsentlig är den, som visar sig i afseende på den ställning, parterna intaga till appelldomstolen. Vid vadeförfarandet måste nemligen part, som vill bevaka sin talan, sjelf eller genom lagligen befullmäktigadt ombud inställa sig vid denna domstol. Fullföljes åter talan genom besvär, är klaganden väl i det fall, då delgifning af handlingarna skall genom enskild part verkställas — ett sätt för delgifning, som dock för närvarande ej användes i högsta instansen — skyldig att sjelf eller genom ombud uttaga besvärssakten och tillställa den motparten, men i öfrigt äro vid besvär förfarandet parterna ej förpligtade att iakttaga inställelse, utan varda såväl besvär som förklaring, så framt de blott befinnas vara egenhändigt underskrifna, till pröfning upptagna af appelldomstolen, äfven om de ingifvits af någon, som saknar fullmägt. Att denna anordning jemväl i andra hänseenden kommit att medföra väsentliga olik-

heter mellan de båda förfarandena, såsom i fråga om muntliga förhör m. m., ligger i sakens natur.

Det har emellertid mera än en gång ifrågasatts, huruvida det vore nödvändigt eller ens lämpligt att bibehålla båda dessa former. Redan då den äldre Lagberedningen afgaf sitt förslag till rättegångsbalk — hvilket icke, lika litet som Lagkomiténs, afsåg att åvägabringa någon väsentlig ändring i nu gällande rättsmedelsystem, så vidt angår slutliga utslag — framställde en ledamot af Beredningen ett särskildt förslag till ordnande af villkoren för fullföljd af talan, hvilket ej kan fränkännas en viss betydelse, synnerligast i det hänseendet, att det är grundadt på skriftvexling vid Underrätt. Under påpekande af den stora vigten deraf, att den mindre bemedlade, som icke kunde själf begifva sig till den ort, der öfverdomstolen hade sitt säte, sattes i tillfälle att bevaka sin talan, samt med erinran tillika, hurusom det sätt, hvarpå mål fullföljdes från Egodelningsrätt, efter mångårig erfarenhet icke lemnat anledning till anmärkning och att verklig grund saknades för bibehållande af den gamla skilnaden mellan vädjade mål och besvärsmål, föreslog denne ledamot: att part, som ej nöjdes åt Underrätts slutliga utslag, skulle ega att till domaren eller Rättens ordförande ingifva sina till Öfverrätten ställda besvär och dervid foga duplett af besvären; att vederparten skulle ega att inom viss tid, räknad från besvärstidens utgång, uttaga dupletten samt likaledes till domaren eller Rättens ordförande ingifva sin till Öfverrätten ställda förklaring, hvilken klaganden egde i sin ordning besvara; att handlingarna derefter skulle genom domarens eller Rättens ordförandes försorg insändas till Öfverrätten med tillkännagifvande, huruvida parterna, på sätt dem i förslaget medgifvits, begärt muntligt förhör i målet, i hvilken händelse parterna egde att inställa sig i Öfverrätten sist å dag, som Öfverrätten utsatte och hvarom parterna skulle underrättas genom anslag; samt att, sedan Öfverrätten meddelat utslag, dels kungörelse derom skulle införas i allmänna tidningarna, dels ock utslaget sändas till domaren eller Rättens ordförande, som hade att inför Rätten utgifva utslaget till parterna efter kallelse genom anslag. Var någon missnöjd med Öfverretts slutliga

utslag, egde han att till domaren eller Rättens ordförande ingifva sina till Konungen ställda besvär; och skulle i fråga om förklarings afgifvande samt jemväl i öfrigt iakttagas hufvudsakligen enahanda procedur, som för klagan mot Underrätts utslag förordats.

Då genom nådigt Cirkulär den 16 April 1872 från Hofrätterna infordrades utlåtanden, huruvida, till vinnande af större lätthet och skyndsamhet i behandlingen af förekommande mål och ärenden samt i utfärdande af fattade beslut, förenkling i arbetssättet inom Hofrätterna kunde beredas genom ändring i gällande stadganden, kom hos samtliga Hofrätterna jemväl frågan om behofvet af ändrad lagstiftning beträffande rättsmedlen under öfvervägande. Inom Svea Hofrätt uttalade de fleste ledamöterna i fråga om fullföljd af talan från Underrätt till Hofrätt den åsigten, att eu stor förenkling skulle vinnas, om i lag stadgades, att i mål, som till Hofrätten genom besvär fullföljdes, det ålåg den, som ville öfverklaga Underrätts beslut, att inom viss kort tid efter beslutets afkunnande hos domaren anmäla sitt missnöje emot beslutet, och att vederparten sjelf egde hos domaren göra sig underrättad härom samt, om han så önskade, utan särskild kallelse inom besvärstidens utgång inställa sig hos Hofrätten och inom viss tid derefter afgifva förklaring, ungefärligen i likhet med hvad som i vademål egde rum. Härmed väsentligen öfverensstämmande åsikter uttalades äfven af flertalet bland de ledamöter, som inom de öfriga Hofrätterna ansågo remissen föranleda yttrande i ämnet; och några ledamöter i Göta Hofrätt gingo i viss mån ännu längre, i det att de, dock utan att närmare angifva reformens rigtning, ansågo sättet för ändrings sökande kunna i alla mål och ärenden göras lika.

I motsats till hvad sålunda kan antagas hafva varit den vid förenämnda tidpunkt inom Hofrätterna allmännast omfattade åsigt väcktes vid 1874 års riksdag motion derom, att »rättegångs fullföljande i civila mål skulle erhålla den förändrade föreskrift, att den med Häradsrätts dom eller utslag missnöjde egde att deröfver i Hofrätten inom viss fastställd tid anföra besvär». Då emellertid den sålunda väckta frågan

lämpligen kunde erhålla sin lösning i sammanhang med en förväntad omarbetning af rättegångsordningen, samt dertill komme, att en förändring i föreslagna syftet skulle föranleda åtskilliga andra ändringar i Rättegångsbalken, hemställde Lagutskottet, att motionen ej måtte till någon åtgärd å Riksdagens sida föranleda; och blef denna Utskottets hemställan af Riksdagen bifallen.

Slutligen må erinras, hurusom i principbetänkandet vadförfarande ansågs böra vinna tillämpning äfven i fråga om brottmål äfvensom att en sådan anordning förordats jemväl af Förstärkta Lagberedningen.

Bland de förslag, som sålunda tid efter annan framstälts, synes det, enligt hvilket nu gällande vadförfarande i tvistemål skulle utbytas mot besvärsförfarande, vara det minst tillrådliga. Det må väl vara sant, att vadförfarandet icke nått den utveckling, som af lagstiftaren äsyftats eller i allt fall varit önskelig, utan är behäftadt med åtskilliga brister, bland hvilka särskildt förtjena framhållas: att parterna sällan personligen inställa sig vid Öfverrätterna; att de af parterna anlitade rättegångsfullmäktige i regeln näppeligen kunna anses förtjena detta namn, utan snarare äro att anse allenast såsom kommissionärer utan all kännedom om målet, samt att på grund häraf de muntliga förhören i allmänhet nedsjunkit till en tom formalitet, hvarigenom parterna endast bereda sig tillfälle att ingifva nya skrifter i målet. Men dessa helt visst beaktansvärda missförhållanden, hvilka emellertid vid en reform af sjelfva processen torde kunna i väsentlig mån afhjelpas, innebära ej grundad anledning att alldeles utdöma vadeproceduren och öfvergå till besvärsförfarandet, hvilken sistnämnda form onekligen måste anses stå lägre än vadförfarandet. Ty detta senare förfarande förutsätter åtminstone en partförhandling inför Öfverrätten, då man deremot i fråga om besvärsförfarandet hos oss i allmänhet utgår från det antagande, att målets beskaffenhet ej fordrar eller ens medgifver en sådan förhandling. Vadförfarandet innesluter således i sig möjligheten af utveckling och synes särskildt egnadt att underlätta öfvergången till en muntlig och omedelbar process, under det att besvärsförfarandet, följdriktigt genomfördt, leder till en rent skriftlig, i viss mån summarisk rättegång. Vid sådant

förhållande skulle, enligt Beredningens åsigt, vadeprocedurens utbytande mot besvärshörsförfarande vara ett afgjort steg till baka och leda till konsekvenser, hvilkas betydelse svårigen låter sig på förhand beräkna.

Beredningen har alltså ansett vadeförfarandet, derunder inbegripet det på enahanda grunder hvilande revisionsförfarandet, böra bibehållas såsom det allmänna rättsmedlet för fullföljd af talan mot slutligt utslag i tvistemål. Undantag härifrån har gjorts allenast för vissa mål, som enligt nu gällande lag få genom besvär fullföljas.

Af det nu anförda torde jemväl framgå, hvarför Beredningen öfver hufvud anser hvarje förslag oantagligt, som skulle försvaga vadeförfarandet genom att närma det till besvärshörsförfarande, och således ej kunnat biträda vare sig i fråga om tvistemål den kombinerade vade- och besvärshörsproceduren, som af förbemälte ledamot i den äldre Lagberedningen föreslagits, eller det förslag till inskränkning i parts skyldighet att i vademål iakttaga inställelse, som under Beredningens öfverläggningar i ämnet blifvit framställt.

I fråga om lämpligheten att i brottmål utbyta besvärshörsförfarande mot vadeförfarande har Beredningen varit mera tveksam. Onekligt är nemligen, att — oafsedt fördelarne af likformighet — i det hos oss gällande processförfarande finnes åtskilligt, som talar för ett sådant utbyte, såsom att vid Underrätt processen i tvistemål och i brottmål är ganska likartad, att mycket stort utrymme lemnats åt det privata åtalet samt att all talan om skadestånd på grund af brottslig gerning behandlas under straffprocessens former. Å andra sidan lærer icke kunna påstås, att i gällande lag såsom ett moment af förfarandet i brottmål förutsättes, att parterna sjelfve eller genom laga fullmäktige iakttaga inställelse vid öfverdomstolarne. Snarare kan man säga, att vår nuvarande brottmålsprocess i regeln icke ens medgifver egentlig partförhandling inför öfverdomstolarne. Allmänne åklagare, som fört talan vid Underrätterna, kunna ej infinna sig, och särskilde öfveråklagare vid öfverdomstolarne saknas. Häktade kunna endast med stor svårighet inställas. Ett stadgande om skyldighet för enskilde, å fri fot varande parter att personligen infinna sig skulle tilläfventyrs befinnas vara för

strängt och deras inställelse genom ombud, synnerligast så vidt rörer de tilltalade, snart visa sig sakna all betydelse. Då härtill kommer, att införandet af fullständig likformighet i fråga om fullföljd af talan i civila och kriminella mål måste, såsom lätt inses, förutsätta betydande ändringar i Hofrätternas organisation och arbetssätt — fiskalsinstitutionen skulle, för att anföra endast ett exempel, med en dylik anordning förlora grunden för sin tillvaro — har Beredningen vunnit den öfvertygelse, att besvärsförfarande i brottmål för närvarande bör bibehållas.

Såsom ofvan anmärkts, har emellertid i principbetänkandet föreslagits att tillämpa vadeförfarandet äfven i fråga om brottmål. Men då i principbetänkandet brottmål och tvistemål äfven i öfrigt, så vidt möjligt, underkastats enahanda processuella bestämmelser, samt betänkandet i allt fall utgår från helt andra principer än dem, hvarpå den nu gällande rättegångsordningen är grundad, har Beredningen redan af sådan orsak icke kunnat i sitt förslag, som skolat ansluta sig till nu gällande förfarande, bygga på de grunder, som i principbetänkandet finnas angifna.

En särdeles svag punkt i besvärsförfarandet, sådant det för närvarande finnes ordnad, är det sätt, hvarpå förklaring från klagandens motpart i Hofrätten infordras. Då Hofrätten finner målet icke kunna utan kommunikation afgöras — d. v. s. då klagandens talan synes befogad och det öfverklagade utslaget förty kan antagas vara af beskaffenhet att tariffva rättelse — ombesörjes delgifningen i regeln af klaganden, som för sådant ändamål har att uttaga besvärshandlingarna och tillställa dem motparten. De kostnader och den tidspillan, som sålunda vid fullföljd af talan i Hofrätt kunna förorsakas part, synnerligast då motparterna äro flere och aflägsse boende, äro allt för påtagliga för att vidare behöfva framhållas; och redan i detta missförhållande kunde finnas anledning nog att borttaga kommunikationsförfarandet. Men med detsamma äro dessutom förbundna åtskilliga andra olägenheter. Hofrättens tid upptages onödigtvis genom den dubbla föredragningen af målen; besvärssakten med deri befintliga originalhandlingar löper fara att förkomma; tiden, inom hvilken handlingarna skola del-

gifvas motparten, hinner lätteligen tilländaga, utan att denne kan anträffas; i de fall, då klaganden är häktad, kan det inträffa, att häktningstiden onödigtvis förlänges, stundom med flere månader o. s. v. Och uppenbart torde vara, att några af berörda olägenheter äfven vidlåda förfarandet i den högsta instansen, ehuru kommunikationen der sker genom myndigheternas försorg.

Det har på grund häraf synts Beredningen nödvändigt, att klagandens motpart i annan ordning, än hittills skett, sättes i tillfälle att afgifva förklaring öfver besvären. Beredningen har i detta hänseende, med anslutning till den åsigt, som, på sätt ofvan är nämnt, omfattats af ett stort antal ledamöter inom Hofrätterna, framställt ett förslag, enligt hvilket, å ena sidan, part, som vill öfverklaga slutligt utslag i brottmål, eger anmäla missnöje hos den Rätt, som meddelat utslaget, samt, å andra sidan, motparten är pliktig att sjelf efterhöra, huruvida missnöje anmälts, och, der så skett, utan delgifning eller annan kungörelse bevaka sin rätt, så framt han vill blifva i målet vidare hörd.

Det sålunda föreslagna förfarandet lämpar sig emellertid ej rätt väl då förklaring skall afgifvas af allmän åklagare eller af den, som i målet hålles häktad. För dessa fall har derföre föreslagits, att besvärshandlingarna skola tillställas åklagaren eller den häktade. Då tillika meddelats bestämmelser, enligt hvilka klaganden ej heller under dessa förutsättningar kommer att betungas med kommunikationens verkställande, samt det icke bör förutsättas, att handlingar, som öfverlemnats till offentlig myndighet, förkomma eller att åklagare underlåta att inom föreskrifven tid återställa kommunicerade handlingar, synes man hafva grundad anledning till det antagande, att det af Beredningen föreslagna kommunikationsförfarande ej skall komma att medföra någon nämnvärd olägenhet.

Inom Beredningen har, i öfverensstämmelse med den särskilda mening, som af en ledamot inom den äldre Lagberedningen uttalats, blifvit framställt förslag, att i fråga om besvärsförfarandet mot Underrätts slutliga utslag i brottmål skriftvexling mellan parterna i allmänhet skulle

försiggå, icke vid appelldomstolen, utan vid den Underrätt, som dömt i målet. Det egentliga syftemålet med en dylik hos oss helt och hållet ny samt för Underrätterna och särskildt landtdomarne ganska betungande anordning skulle vara att åstadkomma lättnad för den rättsökande allmänheten. Beredningen anser sig dock härvid böra erinra, att huru behjertansvärdt ett sådant syftemål i sig sjelft är, lagstiftaren dock bör noga tillse, att ej eftergifterna sträckas så långt, att missbruk framkallas. Om, på sätt Beredningen föreslagit, prestanda för fullföljd af talan borttagas och klagandepart befrias från skyldighet att kommunicera besvärshandlingarna med motparten, så har man redan härmed undanröjt några af de band, som verka hämmande på den ej så sällsynta benägenheten att äfven i de obetydligaste ämnen och mången gång mot bättre vetande och klara skäl fullfölja talan till Öfverrätt. Derest således genom den ifrågavarande anordningen med skriftvexling i brottmål vid Underrätt någon ytterligare väsentlig lättnad verkligen bereddes parterna, kunde det, enligt Beredningens åsigt, starkt ifrågasättas, huruvida det icke blefve af nöden att, i sammanhang med en sådan anordning, söka ett serskildt korrektiv mot obehörig processlystnad, t. ex. genom att föreskrifva, att mot Underrätts utslag i vissa mindre betydande mål klagan icke finge i högre Rätt föras — en åtgärd, som dock lär stå i alltför skarp strid med den hos oss rådande rättsuppfattning, för att ej mötas med ogillande. Det vill emellertid förefalla Beredningen, som om den lättnad, som genom skriftvexling vid Underrätt skulle beredas parterna, vore, åtminstone i de flesta fall, mera skenbar än verklig. Uppenbarligen är förhållandet i allmänhet sådant för part, som är bosatt på annan ort eller eljest aflägsse från den plats, der Rätten har sitt säte eller domaren sitt kansli — ty tillvaron af ett stadigvarande kansli vid Underrätterna utgör öfver hufvud en nödvändig förutsättning, utan hvilken hela den ifrågaställda anordningen icke torde låta sig genomföra. Då afståndet i detta fall gör det för parten omöjligt eller åtminstone kostsamt och tidsödande att personligen ingifva sina besvär eller sin förklaring, måste han i allt fall anlita ombud, och sådant kan på landet mången gång vara svårt nog att erhålla, medan fullnägtige alltid finnas vid Hofrät-

terna att tillgå. Dessutom får ej förbises, att parterna, de må nu bo nära eller fjärran från den ort, der skriftvexlingen skulle försiggå, i regeln, och alltid då saken vore af någon större vikt, ändock måste känna sig af behörig försigtighet manade att följa målets gång i Hofrätten och särskildt sörja för erhållande af underrättelse, när och huru målet afgöres, för att, i händelse af behof, hålla vägen öppen för fortsatt klagan. Men för detta ändamål står dem i de flesta fall ej annat medel till buds än att anlita något ombud på platsen, och således kvarstår just den olägenhet, som man med hela anordningen velat undvika. Då fördelarne af densamma sålunda förefalla ganska tvifvelaktiga, har Beredningen ansett sig sakna skäl att i denna punkt föreslå någon afvikelse i allmänhet från nu gällande bestämmelser.

I fråga åter om besvär af den, som i målet hålles häktad, synes skriftvexlingen vid appelldomstolen icke vara fullt tillfredsställande. Sådana besvär skola enligt förslaget ingifvas till Konungens Befallningshafvande eller, der den häktade förvaras i kronohäkte, till tillsyningsmannen vid häktet. Ehvad nu besvären ingifvas till Konungens Befallningshafvande eller till tillsyningsmannen vid häktet, synes besvärens utställande till förklaring lämpligare kunna ske hos Konungens Befallningshafvande än i Hofrätten. Ett sådant förfarande medför nemligen åtskilliga väsentliga fördelar, såsom att föreskrifterna om missnöjesanmälan i fråga om häktad kunna bortfalla; att besvärstiden för häktad kan inskränkas till den tid, inom hvilken i vanliga fall missnöjesanmälan skall göras; att förklaringstiden likaledes låter sig förkortas, samt att besvärstiden och förklaringstiden kunna för alla delar af riket erhålla enahanda utsträckning, oberoende af afståndet mellan den ort, hvarest den häktade förvaras, och den stad, der Hofrätten har sitt säte.

Hvad hittills af Beredningen anförts har hufvudsakligen gällt klagan mot slutligt utslag. I fråga om sättet för fullföljd af talan mot beslut, som under rättegången meddelats och är af beskaffenhet att särskildt få öfverklagas eller angår särskild, från det egentliga målet fristående, men i sammanhang med detta behandlad fråga, har Beredningen ansett det hittills använda besvärsförfarandet böra såväl i tviste-

mål som i brottmål fortfarande ega tillämpning. Sådana frågor äro nemligen i allmänhet af så enkel beskaffenhet, att beträffande dem någon förhandling mellan parterna vid den högre Rätten ej behöfver ifrågakomma; och för de mera sällsynta fall, då ändring i det öfverklagade beslutet finnes böra vidtagas, synes ingen annan lämplig utväg gifvas, än att parten sjelf uttager och delgifver motparten handlingarna.

Jemväl i fråga om sådana slutliga utslag i tvistemål, mot hvilka, på sätt förut angifvits, enligt Beredningens förslag talan fortfarande skall fullföljas genom besvär, torde hvad nu är sagdt om icke slutliga utslag i allmänhet ega tillämplighet.

För talan mot Underrätts beslut, hvarigenom processhinderande invändning eller jäf mot domare ogillats, har Beredningen föreslagit ett särskildt besvärsförfarande, i hufvudsak öfverensstämmande med hvad af Lagkomitén och den äldre Lagberedningen äfvensom i principbetänkandet förordats.

Beträffande öfriga föreslagna ändringar i nu gällande rätt, såsom i fråga om prestanda, besvärs- och inställetider m. m., får Beredningen hänvisa till den speciella motivering, som här nedan lemnas.

Förslag till Lag

angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål.

I KAP.

Om vad.

Såsom ofvan angifvits, har Beredningen i fråga om fullföljd af talan 1 §. emot Underrätts slutliga utslag (domar) i tvistemål bibehållit de båda hittills använda hufvudformerna, vad och besvär. Då vadefullföljd fortfarande skall blifva regel, har 1 § af förslaget formulerats så, att talan mot Underrätts slutliga utslag alltid skall fullföljas genom vad, der ej i lagen annorledes stadgas. Undantagen från denna allmänna regel återfinnas dels i 18 §, som angifver de fall, då talan emot slutligt utslag rörande hufvudsaken fullföljes genom besvär, dels i 32, 33 och 34 §§, som föreskrifva, att talan emot Underrätts beslut i vissa bifrågor må, afven om beslutet meddelats i sammanhang med det slutliga utslaget i målet, fullföljas genom besvär. Derjemte har i 2 mom. af 1 § intagits en erinran, att gällande stadganden om återvinning lemnats oberörda.

Med nyss nämnda undantag fullföljes talan vadevägen mot hvarje af Underrätt meddeladt slutligt utslag, således jemväl mot utslag, hvarigenom Rätten fastställt parterna emellan träffad förlikning. Af 24 kap. 11 § Rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder enligt Beredningens förslag, framgår derjemte, att talan mot utslag, hvarigenom Rätten meddelat förklaring af dom, som vunnit laga kraft, skall fullföljas i den ordning, som för klagan mot domen skolat iakttagas.

I sammanhang härmed torde böra anmärkas, att Beredningen, i likhet med hvad i de äldre lagförslagen och principbetänkandet skett, utesluter den i 25 kap. 21 § Rättegångsbalken gifna bestämmelse om parts rätt att genom besvär fullfölja särskild talan i fråga om rättegångsfel (domvilla). Vare sig yrkandet om domens upphäfvande grundas derpå, att den

är origtig i sak, eller parten påstår den vara ogill på grund af domvilla, synes endast ett enda rättsmedel böra stå honom till buds. Lemnas honom valfrihet, kan han för öfrigt lätt nog komma att gå miste om sin rätt. Om han nemligen fullföljer talan endast genom besvär på grund af förment domvilla, kan han, om Öfverrätten finner något rättegångsfel ej hafva förelupit, icke vinna ändring i domen, äfven om denna befinnes i sak origtig. Beredningen har derföre föreslagit en förändrad lydelse af 25 kap. 21 § Rättegångsbalken.

Att part, som i laga ordning öfverklagat Underrätts slutliga utslag, eger frihet att i sammanhang dermed föra talan mot sådana under rättegången meddelade beslut, som ej äro af beskaffenhet, att talan deremot antingen må särskildt fullföljas eller alldeles icke får föras, framgår af bestämmelserna i 3 kap.

Vadeanmälan skall enligt förslaget ske skriftligen. Denna föreskrift har funnits nödig icke blott på grund af förenämnda rättshandlings stora betydelse i processuelt hänseende, utan särskildt med hänsyn till de nya bestämmelser, som i Beredningens förut afgifna förslag till Lag angående domsagas kansli blifvit intagna. Då enligt dessa bestämmelser vad kan i domarens frånvaro å kansliet anmälas, men på domaren sedermera ankommer att pröfva, huruvida vadet blifvit rätteligen anmaldt, synes skriftlig affattning af vadeanmälan icke kunna undvaras.

Att vadeanmälan bör tydligt angifva det utslag, som öfverklagas, är så uppenbart, att uttryckligt stadgande derom ej funnits erforderligt. Någon uppgift å grunderna för ändringssökandet är parten gifvetvis ej pliktig att i sin anmälan intaga. Skulle i den skriftliga anmälan något misstag vid benämningen å rättsmedlet insmyga sig, så att t. ex. part anmäler »missnöje» i stället för »vad», bör sådant uppenbarligen icke afskära honom rätt till fullföljd af talan.

Den för närvarande stadgade vadeskillingen måste, såsom af Lagutskottet vid 1865—66 års riksdag anmärkts, numera anses snarast hafva antagit karakteren af en lösen för vadebeviset jemte den dervid fogade hänvisningen om sättet för talans fullföljande. Vid sådant förhållande och då det ej synes vara lämpligt, att erläggande af lösen för

en expedition uppstalles såsom ett prestandum, har Beredningen funnit det nuvarande stadgandet om vadeskilling ej böra bibehållas. Det torde böra ersättas med en föreskrift i expeditionstaxan om lösen för vadebevis.

Vadetiden, som enligt gällande lag är åttonde dagen efter utslagsdagen, denne inräknad, utsträcktes i de äldre lagförslagen till tjugonde dagen. I principbetänkandet antydes, att fjorton dagar kunde anses såsom en lämplig vadetid. Beredningen har föreslagit att utsträcka vadetiden till femtonde dagen från utslagsdagen. Denna vadetid skulle för större delen af riket motsvara hälften af den tid, inom hvilken, enligt förslaget, parterna skola iakttaga inställelse i Hofrätten. Den för närvarande bestämda tiden för vads erläggande lär i många fall icke lemna parterna tillräckligt rådium, helst som utslag och domar vid Underrätten muntligen afsägas och derföre mången gång svårighet möter för en icke rättskunnig part att vid domens afkunnande uppfatta, i hvilken mån afgörandet må hafva gått honom emot. Följden häraf har blifvit, att part ofta »för säkerhets skull» erlägger vad och sedan, när han vid närmare eftersinnande ej vill fullfölja det, ser sig nödsakad att antingen, stundom med rätt stort besvär och dryg kostnad, underrätta motparten om sitt ändrade beslut, eller ock äfventyra att vidkännas ersättning åt denne för inställelse i Hofrätten. Val kan det någon gång, särskildt för den vinnande parten, förefalla olägligt, att Underrätts utslag ej tager åt sig laga kraft inom lika kort tid, som nu är händelsen; men de fall, då verkliga intressen äfventyras genom den föreslagna utsträckningen af vadetiden, torde få antagas blifva så sällsynta undantag, att de ej kunna uppväga de påtagliga fördelar, som med förändringen äro förenade. Den nu föreslagna utsträckningen af vadetiden står för öfrigt i nära sammanhang med de nya lagbestämmelser om återkallelse af vad, hvilka blifvit i 2 och 4 §§ intagna.

Att utslagsdagen icke inräknas i vadetiden framgår af uttrycket »från den dag, då utslaget gafs», hvilket uttryck i samma betydelse redan blifvit användt i t. ex. Utsökningslagen.

Enligt 25 kap. 2 och 24 §§ Rättegångsbalken står det part, som 2 §. vädjat, öppet att inom hälften af den för inställelse i Hofrätten bestämda

tid hos motparten återkalla vadet; och en sådan återkallelse medför den påföljd, att om motparten icke desto mindre inställer sig i Hofrätten, någon kostnadsersättning icke blifver honom tillerkänd. Stadgandet afser att bereda tillfälle för part, som omedelbart efter det han fått kännedom om utslaget deremot vädjat, att utan vidare kostnad afstå från en talan, som han vid närmare eftertanke af en eller annan anledning icke vill fullfölja. Beredningen, som funnit en sådan utväg fortfarande böra stå parten öppen, har emellertid ansett sig böra, i sammanhang med den föreslagna förlängningen af vadetiden, föreslå den ändring i nu gällande stadganden, att återkallelsen skall ske skriftligen hos Rätten eller domaren före vadetidens slut. Det har nemligen syns lämpligt, att återkallelsen framställles hos den myndighet, som mottagit vadet, hvarigenom denna myndighet sättes i tillfälle att i hvarje fall omedelbart efter vadetidens slut meddela intyg, huruvida utslaget vunnit laga kraft eller icke. Derigenom att tiden för återkallelsen fått sammanfalla med vadetiden har ock möjliggjorts den i 4 § af förslaget intagna nya bestämmelsen, att part, som återkallat vad, icke är pliktig att derom underätta motparten. Fördelen häraf är påtaglig, då enligt nu gällande stadganden kostnaden för vadets återkallande stundom, särskildt då motparterna äro flere, kan blifva ganska känbar.

Att part, som återkallat sitt vad, sedermera icke må ånyo vädja i målet synes vara med god ordning öfverensstämmande, hvarföre ett stadgande af sådant innehåll blifvit i 2 § intaget.

- 3 §. I fråga om det nya institut, vadeanslutning, som blifvit i 3 § infördt, tillåter sig Beredningen åberopa hvad principbetänkandet (II s. 245) derom innehåller:

»I viss analogi med rättigheten för den, som blifvit instämd till Underrätt, att genom uttagen genstämmning bereda sig sjelfständig talan i saken, innehåller förslaget bestämmelse derom, att sedan vad blifvit inom föreskrifven tid anmaldt af ena parten (hufvudklagande), det skall stå motparten öppet att, inom viss ytterligare tid efter utgången af den ursprungliga vadetiden, gifva tillkänna, att jemväl han för sin del vill söka ändring i hvad honom emot gått. En dylik rättighet, hvartill före-

bilden hemtats från den tyska processlagstiftningen, benämnas anslutningsrätt (Anschliessung) och antages, såsom det vill synas med skäl, medföra betydande processuella fördelar. Det inträffar för närvarande ej sällan, att en part, som vunnit vid Underrätt i vissa delar af målet, är mest benägen att, till förekommande af vidare tidsutdrägt, låta sig nöjas med Underrättens dom i dess helhet, allenast vederparten icke å sin sida fullföljer talan emot domen i hvad den gått honom emot. Icke sällan ser äfven motparten saken från samma synpunkt, men ingendera vågar lita på den andre eller vill inlåta sig i särskild underhandling i ämnet. Deraf blir följderna vanligen, att båda anmäla vad för att hafva sin rätt öppen, oaktadt de helst hade önskat att kunna låta bero vid Underrättens dom.»

»Dylika förvecklingar lösas emellertid lätt genom ett lagbud, som medger anslutningsrätt. Mången afskräcks derigenom från obefogadt ändringssökande i dylika fall af fruktan att förlora ännu mera på sakens fullföljd. När ändring sålunda sökes å båda sidorna, kan ock ofta den materiella rätten bättre tillgodoses, enär domstolen sättes i tillfälle att fullständigare och friare än eljest rätta hvad som kan vara felaktigt i Underrättens åtgärder.»

»Anslutningsrätten måste emellertid till följd af sakens natur och de syften, den har att tjena, endast vara vilkorlig, sålunda att, om det af hufvudklaganden anmälda vad återkallas eller hans ändringssökande eljest af någon orsak förfaller, äfven genklagandens rätt till ändringsökande af sig sjelf upphör.»

Enligt gällande tysk rätt kan svaranden göra bruk af sin anslutningsrätt intill slutet af den muntliga förhandling, som i Öfverrätten anordnas. Då hos oss processen i Öfverrätten är hufvudsakligen skriftlig, har det varit nödigt att låta tiden, inom hvilken parterna ega göra anmälan om anslutning, tilländagå före den dag, då de skola inställa sig i Hofrätten, genom hvilken anordning skriftvexlingen angående vadet och anslutningen kan samtidigt fortgå.

I 5 § lemnas erforderliga föreskrifter angående bevis, som om an- 5 §. mälan och återkallelse af vad samt om vadeanslutning till part utgifvas. Att part är berättigad att erhålla bevis angående sådana på hans rätt

inverkande embetsåtgärder, som af Rätten eller domaren vidtagas, kan väl anses själfklart; men att uttryckligt stadgande härom i förslaget influtit beror derpå, att dels denna rätt i vissa fall betingas deraf, att parten tillhandahåller det utslag, hvarå beviset skall tecknas, och dels det befunnits nödigt stadga, att parten jemväl eger erhålla underrättelse om hvad han för sin talans fullföljande vidare har att iakttaga. Upplysning om de olika påföljder, som kunna komma att drabba parten för underlåtenhet att ställa sig lemnad hänvisning för talans fullföljd till efterrättelse, har Beredningen deremot icke ansett böra i bevisen inflyta. En sådan uppgift skulle leda till alltför stor vidlyftighet; och då parten fått fullständig hänvisning om hvad han har att iakttaga, kan han utan svårighet själf af lagen inhemta, hvad han för försummelse i särskilda hänseenden äfventyrar.

Föreskriften i 25 kap. 1 § Rättegångsbalken, att vadebevis skall tecknas å utslaget, är i förslaget bibehållen. När vad återkallas, bör jemväl, enligt förslaget, bevis derom tecknas å utslaget. Denna bestämmelse afser tydligen att förekomma, att part, som återkallat sitt vad, det oaktadt fullföljer talan i målet.

Har vadeanmälan ej upptagits, och begär parten bevis derom, är det ock lämpligt, att resolution, innefattande de skäl, hvarför anmälan ej upptagits, tecknas å utslaget. Om partens rätt att öfver sådant beslut anföra besvär meddelas bestämmelser i 37 §.

6 §. Ehuru gällande lag för närvarande saknar uttrycklig föreskrift om skyldighet för Rätten eller domaren att upprätta förteckning öfver erlagda vad, föras dock allmänneligen vid underdomstolarne anteckningar derom å ett särskildt blad i domboken eller i marginalen vid vederbörande paragrafer eller ock å båda dessa ställen. Då en officiel förteckning icke blott öfver anmälda vad utan ock öfver anmälanden om återkallelse af vad och om vadeanslutning måste föras för att ligga till grund för bevis om laga kraft, hvilka af allmänheten begäras, har ett uttryckligt stadgande af sådant innehåll blifvit i 6 § intaget.

7 §. Den tid, inom hvilken parter hafva att inställa sig i Hofrätten, är för närvarande olika efter olika orter, i regeln 30, 40, 60 eller 90 dagar

från utslagsdagen, i vaxel- och sjörättsmål hälften kortare, således 15, 20, 30 eller 45 dagar. Då med nutidens utvecklade kommunikationer något hinder icke lär möta att för vinnande af snabbare rättsskipning betydligt förkorta inställetiden i fråga om mål, som från mera aflägsna orter till Hofrätterna inkomma, samt vid sådant förhållande särskilda undantagsbestämmelser beträffande vaxel- och sjörättsmålen ej vidare torde vara erforderliga, har Beredningen föreslagit, att inställetiden för alla mål sättas till trettionde dagen från den dag, då utslaget gafs, med undantag blott för de fyra nordligaste länen, för hvilka föreslagits fyratiofemte dagen. Denna inställetid öfverensstämmer hufvudsakligen med den i 179 § Utsökningslagen och i Förordningen den 14 December 1866 bestämda besvärstid, hvilken jemväl blifvit i 2 kap. af förslaget upptagen för der afsedda mål. Att i tvistemål parterna skola i Hofrätten inställa sig sjelfva eller genom laga fullmäktige framgår af bestämmelserna i 15 kap. Rättegångsbalken.

Om enligt förslaget vadetiden utsträcker till femtonde dagen från 8 §. utslagsdagen och inställetiden i allmänhet förkortas, kan nu gällande föreskrift för Rätten eller domaren att i väddade konkurs- och boskilnadsfall till Hofrätten insända akten tre veckor före den för inställelse i Hofrätten bestämda dag icke bibehållas oförändrad; och som tillgång till handlingarna icke är före målets handläggning i Hofrätten erforderlig, har det ansetts tillräckligt, att de före sagde dag till Hofrätten insändas.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med nu gällande lag föreskrifves 9 §. i 9 §, att den, som väddat, har att sist före klockan tolf å inställeldagen till Hofrätten ingifva skriftlig vadeinlag, öfverklagade utslaget med vadebevis, Underrättens öfriga protokoll i målet samt de handlingar, hvilka han derutöfver åberopar, så ock afskrift af inlagan med de bevis, som dertill höra. Deremot har Beredningen funnit nu gällande stadgande om skyldighet för kåranden att vid inlagan foga borgen för kostnad och skada icke böra bibehållas. Denna skyldighet har, såsom vid Riksdagen flere gånger påpekats, nedsjunkit till en tom formalitet, som nästan aldrig medfört något gagn, men så mycket oftare visat sig

skadlig. I löftesskrifterna insmyga sig nemligen, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, synnerligen lätt formella felaktigheter, som föranleda, att ändringssökandet ej upptages till pröfning; och mången part har på detta sätt med förlust af sin talan fått plikta för ett obetydligt förbi-seende. Härtill kommer det olämpliga i ett stadgande, som förutsätter, att parten, för att varda bibehållen vid sin rätt att söka ändring i ett utslag, skall med begäran om bistånd vända sig till personer, hvilka äro för saken alldeles främmande. Snarare skulle kunna ifrågasättas att i en förbättrad form upplifva det numera nästan alldeles ur bruk komna supplementärstadgandet, enligt hvilket part eger att, i stället för borgen, genom deposition af penningar, silfver eller guld bereda motparten säkerhet för hans kostnad; men då det kan befaras, att genom ett sådant stadgande talan mot Underrätts utslag skulle öfver höfvan försvåras, i det att ofta nog part ej skulle kunna innan klagotidens utgång anskaffa nödiga medel, har det synts riktigare att helt och hållet borttaga skyldigheten för klagande att ställa säkerhet för den merendels obetydliga rättegångskostnad, som kan varda motparten tillerkänd.

- 10 §. Såsom påföljd för kärandens försummelse att inom föreskrifven tid iakttaga inställelse samt ingifva vadeinlaga och Underrättens utslag med vadebevis har Beredningen, i likhet med de äldre lagförslagen, stadgat talans förlust, dock med rättighet för käranden att, om inom samma tid laga förfall visas eller käranden styrker, att hinder mött för utbekommande af utslaget med vadebevis, få ny tid utsatt. Enligt de äldre lagförslagen skulle käranden ega att få ny tid utsatt jemväl i det fall, att han inom den för svaromålets afgifvande bestämda tid styrkte, att han å inställelsedagen haft förfall och ej kunnat tillkännagifva det för Öfverrätten. Såsom skäl för detta stadgande anfördes, att den omgång, som en resningsansökan till återvinnande af förlorad laga tid eljest skulle medföra, sålunda lämpligen kunde undvikas, och att, om rättighet medgäfves att efter inställelsedagen i Öfverrätt visa förfall, denna rättighet borde vara ovilkorlig och ej, såsom af 27 kap. 1 § Rättegångsbalken vore att sluta, för käranden bero på den

tillfälliga omständigheten, att genom svarandens påstående om rättegångskostnads betalning utväg honom bereddes att blifva hörd. Emot detta stadgande anmärktes emellertid af Högsta Domstolen vid granskning af Lagkomiténs förslag, att deraf skulle den menliga följd uppstå, att bevis om åkommen laga kraft icke i något mål kunde från Öfverrätt erhållas genast efter inställelsedagen, utan den omförmälda senare tiden behöfva afvaktas; hvarföre och då någon viss tidpunkt måste finnas stadgad, efter hvilken förfall icke annorlunda än såsom resningsskäl kunde göras gällande, Högsta Domstolen tillstyrkte den förändring härutinnan, att, såvida talan skulle anses förvarad, förfallet ovilkorligen skulle anmälas senast å inställelsedagen före fatalietimmen, då, i händelse det icke genast kunde ledas i bevis, domstolen egde att i detta, likasom i andra fall, bevilja nödigt rådrum. Beredningen har anslutit sig till denna senare uppfattning allenast med den jemkning, att ifrågavarande förfall eller hinder bör redan å inställelsedagen styrkas, för hvilken åsigt talar den omständigheten, att då i besvärsmålen icke kunnat tillerkännas klaganden någon rätt att efter besvärstidens slut styrka förfall för ingifvande af besvär inom rätt tid, bestämmelserna angående vademålen sålunda komma att i detta afseende öfverensstämma med hvad för besvärsmålen stadgas. Den olikhet, som härvid uppstår mot förfarandet vid Underrätt enligt 12 kap. 1 och 2 §§ Rättegångsbalken, har sin naturliga förklaring dels deri, att käranden vid Underrätt icke eger bevaka sin talan före den för målets behandling utsatta tid, och dels deri, att sedan en domstols utslag i målet gifvits, något strängare fordringar med fog kunna ställas å den, som vill klaga.

För kärandens underlåtenhet att vid inlagan foga Underrättens 11 §. protokoll har Beredningen ej ansett samma stränga påföljd, som i 10 § stadgas, böra tillämpas. Sådan underlåtenhet kan nemligen stundom vara ganska ursäktlig, såsom då ett protokoll innehåller allenast beslut om målets utsättande till viss dag eller dylikt. Beredningen har derföre i 11 § föreslagit, att Hofrätten i förevarande fall skall

förelägga kändan viss tid att med protokollen inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande. Lagkomitén föreskref böter, om uppehåll genom underlåtenheten vållades, hvilken bestämmelse af äldre Lagberedningen ändrades så, att till böter skulle dömas endast i det fall, att kändan funnes hafva underlåtit ingifva protokoll för att saken uppehålla. Böter såsom påföljd för underlåtenhet i förevarande hänseende har Beredningen dock ansett icke böra ifrågakomma. Antalet af de med kriminelt ansvar belagda rättegångsförseelserna torde nemligen ej böra utan tvingande skäl ökas.

Ehuru med Hofrätternas nuvarande arbetsordning det af Beredningen föreslagna föreläggande icke lär kunna gifvas förr än efter målets lottnings, torde dock underlåtenhet, hvarom nu är fråga, endast undantagsvis föranleda nämnvärdt uppehåll med målets afgörande, och genom ändring i Hofrätternas arbetsordning synes sådant uppehåll kunna helt och hållet förekommas.

12 §. Då den i nu gällande lag för svaromåls ingifvande bestämda tid syntes väl knappt tilltagen, har Beredningen, i likhet med Lagkomitén och äldre Lagberedningen, föreslagit, att denna tid något utsträcker. Förslagets 12 § innehåller derföre, att uppropet skall hållas först å femtonde dagen från inställedagen; och har i sammanhang med denna förändring andra uppropet ansetts kunna utan olägenhet borttagas.

3-16 §§. Den för svarandens förfallolösa uteblifvande i nu gällande lag stadgade och jemväl i de äldre lagförslagen upptagna påföljd af svaranderättens förlust är utan tvifvel onödigt sträng; och en sådan preklusion kan understundom förhindra en eljest möjlig utredning af målet. I 13 och 16 §§ har derföre föreslagits den ändring härutinnan, att svarande, som utan styrkt laga förfall försummat att inom föreskrifven tid iakttaga inställelse, väl skall förlora rätt att ingifva skriftligt svar, men deremot fortfarande ega att muntligen yttra sig i målet, om han inom behörig tid det äskar eller förhör i målet eljest hålles. Såsom af 17 § framgår, kommer sådan svarande dessutom att gå förlustig rättig-

heten till ersättning för senare inställelse i Hofrätten, i händelse kändanden förfallolöst uteblifvit. I sammanhang med den sålunda föreslagna ändringen har Beredningen funnit den i Kongl. Brefvet den 11 Maj 1774 uteblifven svarande medgifna rätt att inom en månad efter inställelsedagen styrka laga förfall böra borttagas och således för svaranden gälla samma regel som för kändanden, nemligen att förfallet bör styrkas sist å inställelsedagen.

För svarande, som inom föreskrifven tid iakttagit inställelse, men försummat svara inom tid, som i 12 § sägs, föreskrifver förslaget likaledes förlust af rättigheten att ingifva skriftligt svar, der ej laga förfall inom samma tid visas; hvaremot svaranden bibehålles vid sin rätt att muntligen yttra sig i målet. De i 27 kap. 2 § Rättegångsbalken intagna stadganden om böter hafva ansetts saklöst kunna bortfalla.

Det torde emellertid böra här anmärkas, att den enligt 16 § part medgifna rätt att muntligen yttra sig i målet icke är till tiden obegränsad, utan kommer hvad i Kongl. Kungörelsen den 19 Januari 1802 i sådant afseende finnes stadgadt att fortfarande lända till efterrättelse; och har till undvikande af missförstånd härutinnan särskildt förbehåll derom blifvit gjordt i den af Beredningen föreslagna promulgationsförfattningen.

I 27 kap. 6 § Rättegångsbalken föreskrifves, att i väddad sak alla inlagor med bevis, som dertill höra, skola tvefaldt ingifvas, »den ena att vara i Hofrätten kvar, den andra att gifvas till vederparten»; men gällande lag saknar bestämmelser, huru förfaras bör icke blott i det fall, då motparterna äro flere och ej kunna enas, hvilkendera skall uttaga det för dem afsedda exemplaret af inlagan, utan äfven då part ingifvit inlaga eller annan handling i allenast ett exemplar. Beredningen, som i 9 och 12 §§ föreskrifvit, att part vid vadeinlaga och svar skall foga afskrift af dessa handlingar med dertill hörande bevis, har i 15 § sökt lemna erforderliga bestämmelser för nyss nämnda fall. Äro motparterna flere och kunna de ej öfverenskomma, att en af dem eller alla gemensamt må uttaga afskriften, synes denna icke böra utlemnas, utan torde parterna i sådant fall böra få nöjas med att hos

vederbörande tjänsteman i Hofrätten taga nödig kännedom om handlingen, om de ej föredraga att på egen bekostnad utlösa afskrift deraf. Har åter part underlåtit att ingifva stadgad afskrift, lemnar förslaget motpart, som sådant önskar, öppet att på den försumlige partens bekostnad taga sådan afskrift. Om i sist nämnda fall motparterna äro flere, må tydligen endast en afskrift på den försumlige partens bekostnad tagas, och denna afskrift skall, derest öfverenskommelse om dess uttagande ej kan träffas, qvarstanna i Hofrätten.

- 17 §. Enligt 27 kap. 1 § Rättegångsbalken eger svarande, som å inställedagen tillstådeskommit, att om kâranden då förfallolöst utblifvit, skriftligen söka betalning för sin kostnad, dervid Hofrätten har att förelägga kâranden viss dag vid vite att derå svara; och anses talan mot Hofrättens utslag i frågan böra fullföljas genom besvär. Dessa bestämmelser har Beredningen ansett tarfva ändring i vissa afseenden. Då kâranden billigtvis icke bör kunna under en längre tid efter inställedagen vara utsatt för ersättningsanspråk från motpartens sida, synes svarandens rätt att söka sådan ersättning böra till viss kortare tid begränsas, i hvilket afseende Beredningen funnit den för svaromåls afgifvande föreskrifna lämpligen kunna bestämmas såsom slutpunkt. Då Beredningen föreslagit, att återkallelse af vad alltid skall hos Rätten eller domaren anmälas, och svaranden alltså är i tillfälle att vid ansöknings med behörigt bevis styrka, att vad blifvit i målet anmaldt och ej återkallats, torde någon kommunikation med kâranden icke vara af nöden. Af de belopp, som i dylika mål tillerkännas svaranden, utgör ofta nog kommunikationskostnaden betydligt större del än ersättningen för sjelfva inställelsen. Enär Hofrättens beslut i ersättningsfrågan är att anse såsom slutligt utslag i vädjadt mål, komma de för fullföljd af talan mot dylikt utslag gifna regler till användning vid klagan öfver nämnda beslut.

II KAP.

Om besvär emot Underrätts slutliga utslag.

Från den i 1 § uppställda allmänna regel, att talan mot Under- 18 §.
rätts slutliga utslag i tvistemål skall genom vad fullföljas, göras i 18 §
två undantag, afseende de fall, då talan mot dylikt utslag skall i Hof-
rätten föras genom besvär.

Det första undantaget afser de mål, angående hvilka i lag eller
särskild författning finnes stadgadt, att talan mot Underrättens slutliga
utslag skall genom besvär fullföljas. Dessa mål, hvilka alla äro af den
beskaffenhet, att talan mot utslaget icke lämpligen kan fullföljas vade-
vägen, utgöras af förmyndare mål, vissa konkurs- och synemål samt
expropriationsmål. Af 5 § i Beredningens förslag till promulgations-
författning framgår dessutom, att 330 § Sjölagen, enligt hvilken vissa
sjörättsmål fullföljas genom besvär från Underrätt till Konungen, fort-
farande skall lända till efterrättelse.

Förordningen angående upphörandet af Bergsdomstolarnes domsrätt
den 5 Juni 1850, § 3, Kongl. Taxan på arfvode för skogsförrättningar,
som efter särskildt förordnande verkställas, den 12 November 1875, §
6, och Kongl. Taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar den 10
Juni 1881, § 24, innehålla föreskrifter, att de i dessa författningar om-
förmälda arfvodestvister skola från Underrätt fullföljas genom besvär.
Enär dessa författningar hänvisa till de i allmän lag angående fullföljd
af besvärsmål gällande föreskrifter, torde de i förevarande kap. gifna
bestämmelser komma att jemväl å förenämnda mål viuna tillämpning.
Då emellertid de båda sist omförmälda författningarna stadga ansvar
såsom för tjenstefel för skogstjensteman och landtmätare, som beräknar
ersättning eller arfvode till högre belopp, än honom rätteligen tillkom-
mer, synes i dessa författningar böra vidtagas den ändring, att ifråga-

varande arvodestvister komma att fullföljas i den ordning, som för fullföljd af talan emot slutligt utslag i brottmål finnes i lag stadgad.

Det torde för öfrigt knappast behöfva här erinras, att frågan, huruvida ett mål rätteligen bör anses såsom tvistemål eller såsom brottmål, faller utom området för ifrågavarande lagförslag. Detta afser således icke att göra någon ändring i den hittills ganska allmänt följda praxis, enligt hvilken vissa mål, såsom frågor om skilnad i äktenskap på grund af hor eller egenvilligt öfvergifvande och om uppfostringsbidrag till oäkta barn, betraktas såsom brottmål och handläggas i straffprocessens former, lika litet som förslaget utgör hinder därför, att i berörda hänseende en annan uppfattning kan i rättstillämpningen göra sig gällande.

Det andra i förevarande § upptagna undantaget från den allmänna regeln afser det fall, att Underrätt i annat tvistemål förklarat sig obehörig att upptaga målet eller förklarat stämningen ogill. Med afseende å käranden i målet skulle väl intet hinder möta, att låta talan emot sådant slutligt utslag fullföljas genom vad; men då dylikt utslag må af Rätten meddelas utan att svaranden kommit tillstädes, kan man icke rimligen af denne fordra, att han skall hos Rätten eller domaren söka besked, huruvida vad blifvit af käranden anmaldt. Beredningen har därför, i likhet med hvad i de äldre lagförslagen skett, hemställt, att talan emot sådant utslag skall i Hofrätten fullföljas genom besvär. Har deremot tvistemål afskrifvits af annan anledning än nu är nämnd, skall, enligt hvad af bestämmelserna i 1 § framgår, talan emot beslutet fullföljas efter vad.

Besvärstiden har Beredningen ansett böra blifva densamma som inställetiden i vademål.

19-23 §§. I fråga om fullföljden af besvärsmål har Beredningen, i öfverensstämmelse med hvad principbetänkandet härom innehåller, föreslagit en anordning, som i hufvudsak ansluter sig till de för utsökningsmål nu gällande stadganden. Några jemkningar hafva dock funnits nödiga.

Sålunda har i 20 § föreslagits, att om klaganden underlåtit att vid besvaren föga öfverklagade utslaget eller Underrättens öfriga protokoll i målet, Hofrätten skall, afven om klaganden ej styrkt, att laga hinder

mött för utbekommande af dessa handlingar, förelägga honom viss tid att dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

Vidare har i 21 § vidtagits en ändring i fråga om påföljden för försummelse att inom föreskrifven tid till Hofrätten återställa besvärshandlingar, som för kommunikation uttagits. Enligt Utsökningslagen medför sådan försummelse talans förlust. Äfven om handlingarna äro för Hofrätten tillgängliga vid föredragningen af målet, förklaras detta desert, om det befinnes, att de inkommit efter den föreskrifna tiden. Då detta stadgande emellertid torde få anses innebära en onödig stränghet, har Beredningen ansett det böra utbytas mot en föreskrift, att nyss nämnda försummelse ej må föranleda uppehåll med målets afgörande.

Slutligen har Beredningen ansett sig böra i 22 § föreslå en afvikelse från de i utsökningsmål nu gällande bestämmelser beträffande påföljden för klagandens motpart, i händelse han underlåter att inom föreskrifven tid inkomma med förklaring öfver besvär, som blifvit honom delgifna. Enligt Utsökningslagen förlorar parten i sådant fall sin rätt att vidare varda i Hofrätten hörd, hvilket stadgande vanligen tolkas så, att förklaring, som efter den föreskrifna tiden inkommit, skall lemnas utan afseende. Är denna tolkning riktig, synes äfven detta stadgande kunna sägas innebära en af behovet icke påkallad stränghet; och med grunderna för ett friare bevissystem torde bäst öfverensstämman, att domstolen icke skall anse sig lagligen förhindrad att beakta ett för rättspröfningen måhända betydelsefullt anförande blott på den grund, att det inkommit efter den utsatta förklaringstiden. Af sådan anledning har Beredningen föreslagit, att ifrågavarande underlåtenhet endast skall medföra den påföljd, att deraf ej må föranledas uppehåll med målets afgörande.

Sist anförda två förändringar har Beredningen ansett böra vidtagas jemväl i Utsökningslagen, hvarföre särskildt förslag till ändrad lydelse af 185 och 186 §§ i nämnde lag blifvit framlagdt.

III KAP.

Om besvär emot Underrätts beslut, som meddelas under rättegången eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga.

Sedan Beredningen i 1 och 2 kap. lemnat föreskrifter angående fullföljd af talan emot Underrätts slutliga utslag i tvistemål, hafva i 3 kap. upptagits nödiga bestämmelser i fråga om klagan öfver andra af Underrätt meddelade beslut i tvistemål. Till denna senare klass hänföras icke blott beslut, som under rättegången meddelas i sjelfva tvistemålet, utan äfven sådana, som angå särskilda, från det egentliga tvistemålet fristående, men i sammanhang med detta behandlade frågor, vare sig beslutet beträffande dessa s. k. incidenstvister meddelas under rättegången eller i sammanhang med det slutliga utslaget i tvistemålet. Man har ofta och med skäl klagat öfver den ringa omfattning, hvari särskild klagorätt beträffande sådana beslut enligt nu gällande rätt medgifves. Endast emot beslut om domstols behörighet, om flere parter inkallande och om uppskof samt emot edgångsbeslut får för närvarande särskild talan föras. De äldre lagförslagen, likasom äfven principbetänkandet, förordade i detta afseende större frihet, och den nyare utländska lagstiftningen tillåter särskild klagan i ganska stor utsträckning. Då man sålunda alltmera sökt skilja bifrågorna från hufvudsaken, har man dermed åsyftat dels att begränsa och förenkla de tvistepunkter, som vid klagan öfver det slutliga utslaget underkastas Öfverrättens pröfning, och dels att lemna tredje man, som i egenskap af vittne, sakkunnig eller dylikt indragits i rättegången, tillfälle att sjelfständigt öfverklaga beslut, som inverka på hans rätt. Huru gränsen för denna rätt att

särskildt öfverklaga Underrätts beslut lämpligast bör uppdragas, kan helt naturligt vara föremål för olika meningar. Beredningen har i hufvudsak följt de äldre lagförslagen och sålunda hemställt, att särskild klagan må föras dels i åtskilliga invändningsfrågor, dels beträffande vissa processledande åtgärder och dels i allmänhet i bifrågor, som äro af hufvudmålet oberoende.

Af skäl, som i det föregående blifvit anförda, har det i 2 kap. upptagna besvärshöfvarande ansetts böra komma till användning i de fall, då särskild klagan sålunda må föras. Med afseende å de i 24 och 27 §§ omförmälda beslut angående domstols behörighet och jäf emot domare har dock Beredningen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de äldre lagförslagen och principbetänkandet, för åstadkommande af en snabbare procedur föreslagit en särskild art af besvärshöfvarande med skriftvexling vid Underrätten.

I fråga om de s. k. processhinderande invändningarna torde ur 24—26 §§ principbetänkandet få återopas följande (II s. 200—201):

»Bland de invändningar, som afse rättegångens formella sidor, äro de, hvilka anses vara af beskaffenhet att ovilkorligen böra definitivt af dömas, innan processen får vidare fortgå, af framstående vikt. Såsom dylika processhinderande invändningar erkänner nuvarande lag endast två, nemligen invändningarna mot domstolens behörighet och om flere parter inkallande. När dylik invändning göres, skall domstolen meddela beslut deröfver och, äfven om beslutet utfaller till ogillande af invändningen, afstannar rättegången, derest missnöje mot beslutet anmäles. Derefter eger den missnöjde genom besvär söka ändring i beslutet och saken hvilat i afbidan på utgången deraf.»

»Med hänsyn till det uppehåll, som alltid i någon mån måste blifva en följd af dylika invändningar, har under öfverläggningarna rörande detta ämne blifvit i fråga satt, huruvida icke alla särskilda bestämmelser om processhinderande invändningar möjligen kunde umbäras och följaktligen såsom allmän regel gälla, att ingen invändning medförde rättegångens afstannande utom i det fall, då domstolen, med bifall till invändningen, helt och hållet skilde målet från sig. I betraktande af

de mångahanda olägenheter, som otvifvelaktigt uppstå, då dylik invändning i ett senare stadium af processen vinner bifall, har emellertid ansetts oundgängligt att för vissa, men så få fall som möjligt, bibehålla invändnings processhinderande verkan.»

»Beträffande invändningen om flere parter inkallande gjordes redan i de äldre lagförslagen framställning derom, att denna måtte upphöra att vara processhinderande. Det är nemligen uppenbart, att denna invändning egentligen mindre rörers rätt, som gör invändningen, än den, om hvares inkallande göres yrkande. Kan saken, i hvad den angår den förre, prövas fristående och utan den senares hörande, bör den ej därför uppehållas; kan den åter ej prövas utan den senares hörande, måste det uppenbarligen bero på vederparten att i sitt eget intresse draga försorg derom. Härtill kommer, att frågan om flere parter inkallande måste, till följd af nya inträffade omständigheter, kunna uppstå när som helst under rättegången; och som det följaktligen icke är möjligt att inskränka den till rättegångens början eller eljest till något visst skede deraf, ligger faran för missbruk allt för nära till hands. På dessa skäl har äfven i det förevarande förslaget nämnda invändning icke upptagits bland de processhinderande.»

»Hvad deremot angår invändningen emot domstolens behörighet har, under förutsättning att processhinderande invändningar skola finnas, icke någon tvekan yppats derom, att densamma bör bibehållas såsom sådan. Men i enlighet med den uppfattning, som gjort sig gällande i äldre Lagberedningens förslag, bör dess verkan till processens uppehållande kunna väsentligen modifieras.»

»Erfarenheten ådagalägger nemligen, att äfven denna invändning allt för ofta gjorts gällande, såsom det vill synas, hufvudsakligen i ändamål att bereda svaranden rådrum och förekomma dom i saken. För att motverka benägenheten för dylika missbruk gifves ingen annan utväg än att så vidt möjligt inskränka de fördelar, som genom missbruken kunna beredas parten.»

Af ofvananförda hufvudsakliga skäl har Beredningen, med uteslutande af invändningen om flere parter inkallande, såsom processhin-

drande upptagit blott invändning om domstols behörighet, under hvilken benämning dock ansetts böra inbegripas icke blott invändning, att målet hörer till annan domstol, utan äfven invändning, att målet är af beskaffenhet att skola af annan myndighet än domstol handläggas; hvarjemte Beredningen, sasom af 27 § framgår, i öfverensstämmelse med de äldre lagförslagen och principbetänkandet, ansett jäf emot domare böra i viss mån likställas med invändning om domstols behörighet.

Deremot har invändning angående stämningens giltighet icke i förslaget behandlats sasom processhinder. Denna invändning medför ej enligt gällande lag processhinder och uppfattades ej heller så i de äldre lagförslagen. I principbetänkandet har visserligen denna invändning rubricerats sasom processhinder, men af motiven framgår, att detta skett ej utan tvekan och att man ansett en sådan anordning i sjelfva verket vara blott tillfällig och böra vidtagas i afbidan å närmare föreskrifter om stämningens delgifvande m. m. Då emellertid samma skäl, som föranledt, att särskild klagan öfver preliminärbeslut i allmänhet ej tillåtes, torde gälla äfven beträffande invändning om stämningens giltighet, har Beredningen ej ansett någon ändring i nu gällande lag böra för detta fall vidtagas, desto mindre som Beredningen delar den i principbetänkandet uttalade åsigt, att de anförda skälen för sådan särskild klagan skulle komma att än ytterligare försvagas, derest gällande bestämmelser i fråga om stämning blefve omarbetade i den riktning, som i principbetänkandet angifves. Dessutom står det oftast käranden öppet att, om tvekan förefinnes, huruvida stämningen är behörigen delgifven, uttaga ny stämning och låta den delgifvas motparten. En sådan åtgärd skulle otvifvelaktigt i de flesta fall leda dertill, att kärandens anspråk af Rätten behandlades tidigare än fallet blefve, i händelse utgången af särskild klagan i fråga om den första stämningens giltighet skulle afvaktas.

Ej heller har Beredningen funnit skäl att i förslaget upptaga någon af de öfriga, i nyare utländsk lagstiftning uppställda processhinder invändningarna. Af dessa äro några, sasom om sakens anhängighet vid annan domstol, om res judicata och om motpartens behörighet att i

målet föra talan, ofta nog af den beskaffenhet, att de icke kunna tillförlitligen pröfvas annorledes än i sammanhang med sjelfva målet. Hvad särskildt angår de preliminära beslut, som af domstol meddelas på grund af föreskrifterna i Lagen angående skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada, så synes rätt till särskild klagan öfver dylika beslut icke vara af behovet påkallad.

Har invändning om domstolens behörighet blifvit gillad eller har Rätten, utan att invändning gjorts, ex officio förklarat sig obehörig, måste naturligen sakens handläggning vid samma domstol upphöra; och om fullföljd af talan mot sådant slutligt utslag äro bestämmelser redan gifna i 18 §. För det fall åter, att invändningen ogillas, hafva särskilda anordningar funnits nödiga för att få den klagan, som öfver beslutet föres, så skyndsamt som möjligt af Öfverrätten pröfvad. För sådant ändamål har en särskild besvärsform med skriftvexling vid Underrätten blifvit i förslagets 24—26 §§ upptagen.

Hufvuddragen af det föreslagna förfarandet äro: att den med beslutet missnöjde skall inom 15 dagar från beslutets meddelande ingifva sina besvär till Rätten eller domaren; att motparten eger att likaledes inom 15 dagar, räknade från besvärstidens utgång, inlemna förklaring till Rätten eller domaren, som insänder handlingarna till Hofrätten, samt att sistnämnde Rätt har att utan dröjsmål pröfva invändningsfrågan, hvarefter utslaget skall till Underrätten eller domaren översändas för att kungöras parterna.

Beredningen, som af förut anförda skäl ej kunnat för fullföljd af talan mot Underrätts utslag i andra fall förorda ett förfarande med skriftvexling hos Underrätten eller domaren, har deremot ej tvekat att föreslå detta förfarande vid klagan öfver beslut i förevarande invändningsfråga, då sjelfva målet fortfarande är hos Underrätten anhängigt i afvaktan på invändningsfrågans pröfning. För klagan öfver dessa beslut har det vanliga besvärsförfarandet ansetts otjenligt såsom ledande till allt för stor tidsutdrägt och derigenom innebärande en lockelse för svarandepart att framställa och fullfölja invändningen allenast i afsigt

att uppehålla målets afgörande. Genom den föreslagna anordningen torde deremot frågan om invändningens befogethet blifva afgjord så skyndsamt, som med nuvarande organisation af domstolarne på landet är möjligt. Med afseende derå, att ett större antal domsagor innehålla mer än ett tingslag, och att domaren, synnerligast i rikets nordligare delar, längre tid i tjensteärenden uppehåller sig aflägs från sin vanliga boningsort, har tiden för skriftvexlingen ansetts ej böra bestämmas kortare än den i förslaget upptagna, hvilken blifvit satt lika med den föreslagna vadetiden. Men äfven med denna tid synes nöjaktig skyndsamtet ernås. Inom samma eller kortare tid än den, som för besvärshingifvande eljest är stadgad, måste i hvarje fall skriftvexlingen vara afslutad; och klagandens motpart, i hvilkens intresse det ligger att frågan hastigt afgöras, har i sin hand att verksamt bidra härtill genom att omedelbart efter besvärstidens utgång aflemna sin förklaring och sålunda nedbringa skriftvexlingstiden till närmare femton dagar, hvilket med afseende å frågans beskaffenhet i de flesta fall ej torde vara förenadt med någon svårighet. I hvilket fall som helst synes emellertid, hvad domstol på landet angår, frågan hinna afgöras och Hofrättens utslag kunna öfversändas till domaren så tidigt, att målet, åtminstone i regeln, kan åter förekomma vid nästa ting eller, der allmänna sammanträden hållas, vid det sammanträde, som infaller åtta veckor efter det Häradsrättens beslut i frågan meddelades. Och öfver invändning, som framstälts i ett vid stadsdomstol anhängigt mål, bör Hofrättens beslut i allmänhet hinna expedieras inom en tid af högst sex veckor efter meddelandet af Underrättens beslut. Det råderum, en part genom anförande af besvär kan bereda sig, är således för kort för att i allmänhet innebära synnerlig lockelse till invändningens framställande. Sedan genom sammanslagning af de särskilda tingslagen hvarje domsaga i regeln kommit att utgöra en domkrets och föreskrift derefter gifvits, att domaren skall vara bosatt vid tingsstaden, kunna tydligen de i förslaget upptagna besvär- och förklaringstider i dessa fall utan svårighet förkortas till den i de äldre förslagen bestämda tid af fyra dagar.

Dessutom har Beredningen — jemväl i öfverensstämmelse med hvad principbetänkandet innehåller — i 25 och 26 §§ föreslagit, att då invändning om domstols behörighet blifvit af Underrätten ogillad, invändningen ej utgör hinder för målets fortsatta handläggning, utan allenast, för den händelse besvär i laga ordning ingifvits, för meddelande af slutligt utslag i målet, samt att, derest sådant utslag blifvit meddeladt innan besvärstiden gått till ända, Rättens beslut i invändningsfrågan ej må särskildt öfverklagas. Såsom motiv för dessa bestämmelser åberopas hvad principbetänkandet i sådant afseende innehåller (II s. 203, 241):

»Det är nemligen endast i den händelse att dom blifvit fäld, som någon verklig olägenhet uppstår deraf, att Underrätten varder af Öfverrätten befunnen obehörig. Sedan invändningen ogillats, bör följaktligen svaranden ej vara fri från skyldigheten att svara i saken, likasom icke heller käranden är betaget att utföra och styrka sin talan. Då likväl fall kunna förekomma af den beskaffenhet, att sakens sålunda fortsatta handläggning vore olämplig eller förenad med olägenheter för parterna, bör det lemnas domstolen öppet att låta handläggningen alldeles afstamma, hvartill dock anledning ej kan anses för handen i annan händelse, än då den med beslutet missnöjde verkligen genom vederbörligen anförda besvär visat sig på allvar ämnat att göra beslutets verkan om intet.»

»Då domstolen ej behöfver afbryta handläggningen af saken förrän det visat sig, att besvär verkligen anföras, kan det lätteligen inträffa, att domstolen hinner genom dom eller utslag afsluta rättegången, innan den särskilda besvärstiden tilländagått och de tillämnade besvaren till Underrätten inkommit. I sådan händelse vore det högeligen otjenligt och kunde föranleda till betänkliga förvecklingar, om klagan finge föras samtidigt men i olika former, särskildt emot invändningsbeslutet och särskildt emot sjelfva domen eller utslaget. Af sådan orsak upptager förslaget för det sist antydda fallet förbud mot särskild klagan öfver invändningsbeslutet, och parten eger följaktligen endast att i sammanhang med sjelfva målet fullfölja ändringssökandet emot invändningsbeslutet, om han anser sig ega fog dertill.»

Enär enligt 56 § i de fall, då talan får fullföljas emot Hofrätts beslut i invändningsfråga, hvarom i § 24 förmåles, besvärstiden räknas från den dag, då Hofrättens utslag kungjordes för parterna, är det lämpligt, att kungörandet sker inför Underrätten. Har målets handläggning derstädes fortgått, kommer naturligen detta kungörande att ske vid den handläggning, som inträffar näst efter det Hofrättens utslag kommit Rätten eller domaren tillhanda; och som parterna lagligen ega skyldighet att vara tillstädes vid målets handläggning å utsatt tid, böra de anses hafva genom ett dylikt tillkännagifvande fått del af utslaget, ehvad de iakttaga inställelse eller icke. För det fall åter, att målet förklarats hvilande, blir det nödvändigt att utsätta viss dag för kungörandet och dertill kalla parterna. Då det emellertid stundom inträffar, att part ej kan med kallelse anträffas, och denna omständighet ej bör vålla uppskof på obestämd tid, har för sådant fall föreslagits, att kallelse må ske medelst anslag å Rättens dörr.

Slutligen anser sig Beredningen böra erinra, att fastän det föreslagna förfarandet uppenbarligen icke kommer att fullständigt medföra dermed asyftade fördelar förr än nu gällande bestämmelser angående invändningar i rättegången blifvit omarbetade i den riktning, de äldre lagförslagen och principbetänkandet angifva, detta förhållande dock ej bör utgöra giltigt skäl att underlata att vid nu ifrågavarande partiella reform af rättegångsordningen införa det förfarande för klagan öfver beslut i invändningsfrågor, hvilket efter genomförandet af en fullständig processreform kan anses vara det lämpligaste.

Samma skäl, som anförts för parts rätt att särskildt öfverklaga 27 §. Underrätts beslut, hvarigenom invändning om domstols behörighet blifvit ogillad, synas jemväl i allmänhet tala därför, att en sådan rätt medgifves part i fråga om beslut, hvarigenom Underrätt ogillat framställt jäf emot domare; och en skyndsam behandling är äfven för dessa mål af synnerlig vikt. Förslaget har följaktligen i 27 § lemnat part frihet att särskildt öfverklaga dylikt beslut, såvida det ej endast afser en eller flere särskilde ledamöter i häradsnämnd; och har i fråga om fullföljd af sådan klagan hänvisning kunnat lemnas till de i 24—26

§§ gifna föreskrifter. Då emellertid de skäl, som beträffande sjörättsmålen föranledt undantag från nu gällande stadganden angående beslut, hvarigenom invändning om domstols behörighet blifvit ogillad, ega tillämplighet jemväl å ifrågavarande jäfsbeslut, har Beredningen i särskildt förslag hemställt om motsvarande ändring i 327 § Sjölagen.

28-29 §§. Om åter framställt jäf blifvit af Rätten gilladt eller Rätten ex officio förklarat en eller flere af dess ledamöter jäfvige, ställer sig frågan annorlunda. Då parten i sådan händelse erhåller annan ojäfvig domare, synes någon rätt till klagan öfver beslutet icke böra stå honom till buds i annat fall, än då beslutet föranleder särskild kostnad för honom. I öfvensstämmelse med denna åsigt äro ock föreskrifterna i 28 och 29 §§ af förslaget uppställda. Då Rätten kan komplettera sig sjelf, tillåtes ej klagan emot jäfsbeslutet; då åter förordnande för ojäfvig domare måste i Hofrätten sökas, i hvilket fall kostnaden för ojäfvig domare jemlikt 13 kap. 3 och 4 §§ Rättegångsbalken kommer att drabba parten, eger den med jäfsbeslutet missnöjde fullfölja särskild talan. Något skäl att i senare fallet afvika från den vanliga besvärformen förefinnes icke; men då förordnande för ojäfvig domare icke bör få uppehållas genom någon bestämd besvärstid, har Beredningen föreslagit, att besvär må upptagas endast så vidt de inkomma innan förordnande för ojäfvig domare hunnit meddelas. Då Häradsrätts beslut rörande framställt jäf mot en eller flere män i nämnden ej kan antagas inverka på parts rätt, har, i likhet med hvad som skett i de äldre lagförslagen, i 29 § intagits en bestämmelse, att öfver dylikt beslut klagan ej må föras.

30 §. Att rätt till särskild klagan öfver de i 30 § omförmälda beslut angående beviljad qvarstad och dylikt bör af lagen medgifvas torde näppeligen kunna vara föremål för olika meningar, desto mindre som enahanda rätt att öfverklaga beslut af ifrågavarande beskaffenhet är i lagsökningsmål medgifven enligt 178 § Utsökningslagen.

Då anledningarna att öfverklaga beslutet kunna för parten te sig väsentligt olika under olika skeden af processen, bör klagan ej till viss tid inskränkas. Beslutet måste dock gifvetvis gå i verkställighet utan hinder af att klagan föres.

I fråga om den i 31 § upptagna bestämmelsen angående särskild 31 §. klagan öfver uppskofsbeslut kan Beredningen inskränka sig till att åberopa hvad principbetänkandet (II s. 241, 242) derom innehåller:

»Nu gällande lag medgifver, såsom bekant, rätt till särskild klagan öfver beslut under rättegången i den händelse, att beslutet innefattar bifall till begäran om uppskof i saken och andra parten tilltror sig kunna visa, att saken dermed allenast onödigt uppehålles. Ehuru det visserligen ganska ofta inträffat, att en dylik klagan öfver onödigt uppskof ej leder till åsyftadt ändamål, enär, innan samma klagan hinner komma under pröfning hos Öfverrätten, målet kan vara i Underrätten afdömdt eller den tidpunkt, till hvilken målet blifvit uppskjutet, eljest redan kan vara förbi, har Beredningen likväl ansett rättigheten till särskild klagan öfver onödigt uppskof icke vara alldeles värdelös. Äfven om den stundom förfelar sin uppgift, kan dock redan möjligheten deraf, att part drager Underrättens till uppskof föranledande åtgärder under Öfverrätts skärskådande, antagligen i någon mån medverka dertill, att Underrätten iakttager större varsamhet vid meddelandet af dylika åtgärder. Nämda rättighet har följaktligen i förslaget bibehållits.»

Verkliga brottmål böra uppenbarligen i allmänhet icke blifva i 32 §. sammanhang med tvistemål behandlade. Vissa mindre brottmål, som under handläggningen af tvistemål uppkomma, äro emellertid af den art, att de ej lämpligen kunna göras till föremål för särskild behandling. Hit höra de fall, då i tvistemål fråga uppstår, om part gjort sig saker till ansvar för uteblifvande eller för annan förseelse i målet. Enligt gällande lag får talan mot Rättens beslut i dylika frågor icke föras annorledes än i sammanhang med hufvudsaken, och beslutet går ej i verkställighet förr än det slutliga utslaget vunnit laga kraft, dock med undantag i visst afseende för böter, som för uteblifvande ådömts svarandepart. I öfverensstämmelse med den uppfattning, som gjort sig gällande i de äldre lagförslagen, har särskild klagan öfver ifrågavarande beslut blifvit tillåten, dock med rätt för part att, om beslutet meddelats i det slutliga utslaget i målet, föra klagan öfver beslutet i sammanhang med fullföljd af talan i hufvudsaken. Då beslutet sålunda i allmänhet kan vinna laga kraft inom

betydligt kortare tid än enligt gällande lag, har Beredningen ansett de i Förordningen angående böter för svarandeparts uteblifvande från Underrätt den 6 Oktober 1882 gifna undantagsbestämmelser om uttagande och om återgång i visst fall af dylika böter böra upphöra att gälla.

33-34 §§. Beslut, som angå tredje man, torde i allmänhet böra få särskildt öfverklagas. I 33 § lemnas nödiga bestämmelser om de beslut, som angå fullnägtig. Deremot hänvisar förslaget i 34 § i fråga om beslut, som afse vittne, sakkunnig eller annan, som kallats att meddela upplysning i tvistemål, till hvad derom i Beredningens förut aflemnade förslag till Lag angående bevisning inför Rätta är stadgadt. Då detta senare förslag ännu icke blifvit till lag antaget, har Beredningen ansett sig ej böra i förevarande förslag upptaga bestämmelser i ämnet. Af samma skäl har ock hänvisning lemnats till berörda förslag i fråga om klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt dömt till värjemåls- eller fyllnadsed.

35 §. Sedan förslaget i föregående §§ behandlat dels de beslut, emot hvilka särskild talan må fullföljas, och dels sådana, som icke få öfverklagas, har i 35 § intagits den bestämmelse, att om Underrätt i annat fall meddelat beslut under rättegången, särskild klagan deröfver ej må föras, dock med rätt för part, som fullföljer talan mot det slutliga utslaget, att i sammanhang med den talan öfverklaga det under rättegången meddelade beslutet. Då den i 16 kap. 4 § Rättegångsbalken och Kongl. Brevet den 2 November 1759 såsom vilkor för rätt till klagan part ålagda skyldighet att vid Underrätten anmäla missnöje mot beslut rörande invändningar i rättegången torde vara att anse såsom allenast en onödig formalitet, har någon föreskrift om en sådan skyldighet icke blifvit i förslaget upptagen.

Då något af part under rättegången framställt yrkande ogillats, anser parten mången gång nödigt att, änskönt han i hufvudsaken vunnit, erlægga vad för att dymedelst hålla för sig öppet att, i händelse af behof, fullfölja talan i denna särskilda fråga, hvilken han tilläfventyrs antager kunna vara af väsentlig betydelse för målets utgång. För att fylla den lucka i lagstiftningen, som ett dylikt tillvägagående utvisar,

har i 35 § införts ett uttryckligt stadgande derom, att om ena parten öfverklagat det slutliga utslaget, motpart skall, ändå att han ej deröfver klagat, vara oförhindrad att till bemötande af ändringssökandet påkalla pröfning af sådant under rättegången meddeladt beslut, hvarom i denna § är fråga; och har någon inskränkning i afseende å tiden för utöfvandet af denna rättighet icke ansetts böra stadgas.

Nödiga bestämmelser om fullföljd af talan mot beslut, hvarigenom 36 § Rätten eller domaren upptagit eller vägrat upptaga anmälan om vad eller vadeanslutning, hafva fått sin plats i 36 §, då det ansetts olämpligt att införa dem i ett särskildt kapitel. Bestämmelserna öfverensstämma hufvudsakligen med stadgandet i 25 kap. 20 § Rättegångsbalken och hittills gällande praxis i fråga om vad.

IV KAP.

Om revision.

Af skäl, för hvilka redogörelse i det föregående lemnats, har Beredningen i fråga om fullföljd af talan emot Hofrätts slutliga utslag i vädjade och till Hofrätten instämda tvistemål bibehållit det nuvarande rättsmedlet revision. I detta rättsmedels allmänna karaktär har Beredningen icke åsyftat att åvägabringa någon ändring. Beträffande de nu stadgade prestanda och inställelsetider hafva deremot viktiga förändringar föreslagits; hvarjemte Beredningen sökt att åt hithörande bestämmelser gifva en uppställning, som såvidt möjligt öfverensstämmer med den för vadförfarandet föreslagna. Nagra mindre väsentliga olikheter mellan vade- och revisionsförfarandet hafva emellertid funnits böra bibehållas.

För rätt till fullföljd af talan emot Hofrätts slutliga utslag i tvistemål erfordras, såsom bekant, enligt nu gällande lag, att revisionsökanden inom bestämda tider fullgjort vissa prestanda. Sålunda har revisionssökanden dels att vid sin missnöjesanmälan, som skall ingifvas sist före klockan tolf å tjugonde dagen efter utslagsdagen, hos Hofrätten nedsätta revisionsskilling, ett hundra kronor, hvilka få af sökanden återtagas, om han hos Konungen vinner ändring i utslaget, men eljest tillfalla statsverket; dels att inom en månad efter det revisionssökandet blifvit honom beviljadt inlemnadt stämplat papper till Hofrättens protokoll, och dels att före den för inställelse hos Konungen bestämda tid hos Hofrätten ej mindre ställa borgen för den kostnad och skada, sökanden kan kännas skyldig gälda motparten, än ock visa, att han omant utgifvit hvad dömdt är och insatt det hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer.

Redan länge har man klagat öfver lagens föreskrifter angående dessa prestanda, och inom Riksdagen hafva upprepade gånger väckts förslag om upphäfvande af ett eller flera bland dem. Man har dervid framhållit, bland annat, att ehuru föreskrifterna om dessa formaliteters iakttagande ofta kunde synas likgiltiga, de likväl innebure en orättvisa, emedan de alltid utgjorde en snara för den okunnige och i rättegångar mindre bevandrade, stundom äfven ett hinder för den fattige att vinna sin rätt. De vore, har man sagt, egentligen till förmån endast för sådane sakförare, hvilkas hela vetande inskränkte sig till kännedomen om hvad som i formelt hänseende borde iakttagas, och hvilka derföre måste af oerfarna parter anlitas. Men ännu mera, dessa formaliteter verkade omedelbart till nedsättande af öfverdomstolarnes anseende hos allmänheten. Ty parten fäste sig i allmänhet mera vid domslutet än vid domskälen; han funne sig hafva förlorat en uppenbart rättvis sak, oakadt alla de nya bevis och upplysningar, han i den högre instansen förebragt, och han iakttog icke, att sakens utgång berott, ej på dess egen beskaffenhet, utan på någon försummelse i afseende å formaliteterna, som hindrat domstolen att upptaga hans klagan till pröfning. Äfven om hans uppmärksamhet fästes på ett sådant förhållande, vore

det för honom svårt att fatta, att häri läge rättvisa. Formaliteterna måste därför rätteligen betraktas såsom ett oundvikligt ondt; och man borde hysa ringa tvekan att afskaffa dem i de fall, då de utan verkligt behof ännu qvarstode i lagen.

De anmärkningar, som sålunda framstälts emot nu gällande föreskrifter angående prestanda, äro, enligt Beredningens åsigt, af den vigt, att yrkandet om ändring af lagstiftningen i denna del icke kan afvisas. Att gällande föreskrifter om prestanda hittills fått qvarstå torde förnämligast hafva berott på den farhåga man hyst, att deras afskaffande skulle dels inbjuda till målens fullföljd i högsta instansen i sådan omfattning, att deras pröfning inom rimlig tid ej kunde med befintliga arbetskrafter medhinnas, och dels någon gång göra det för den vinnande parten omöjligt att i verkligheten utfå sin rätt.

Hvad den förre synpunkten beträffar, torde af ingen bestridas, att lagstiftaren måste tillse, att målen kunna blifva af högsta instansen med största möjliga skyndsamhet afgjorda. Snabbheten i rättskipningen utgör, jemte säkerheten, ett af processlagstiftningens viktigaste mål; och man torde, såsom stundom framhållits, kunna antaga, att ju större skyndsamhet den högsta instansen utvecklar vid målens afgörande, desto mindre besväras den af parter, som med sitt ändringssökande endast eftersträfvat tidsutdrägt. Det har emellertid någon gång blifvit ifrågasatt, huruvida icke lagstiftaren, heldre än att genom inskränkande bestämmelser söka hindra alltför stor tillströmning af mål till högsta instansen, borde tillse, att i denna instans finnes tillräckliga arbetskrafter för målens behandling. Häremot kan dock anmärkas, att enheten inom rättskipningen skulle lida, om antalet afdelningar inom högsta instansen blefve allt för stort, samt att hänsyn måste tagas jemväl dertill, att kostnaderna för rättsvården begränsas inom ett rimligt belopp.

Antalet mål, som dragits under Konungens pröfning, har under senare år betydligt ökats; och någon afsevärd förhöjning af domstolens arbetsprodukt lär med nu befintliga arbetskrafter icke kunna åstadkommas. Då allmänna meningen inom vårt land synes vara, att en begränsning af de till Högsta Domstolen inkommande mål och ärenden

icke bör avvägabringas genom uppställandet af någon summa appellabilis, torde det alltså vara en hjudande nödvändighet att tillse, att man ej väsentligen försvagar de faktorer, som för närvarande i fråga om ändrings-sökande hos Konungen verka tillbakahållande. Vid en reform af lagstiftningen i förevarande ämne är det derföre af synnerlig vikt att, om några af dessa faktorer borttagas, andra lika verksamma men för den rättsökande allmänheten mindre besvärande sättas i stället.

Af icke mindre vikt är att, så vidt på lagstiftningen beror, sörja för att den, som i sista instansen blir vinnande, verkligen kommer till sin rätt. Det är omsorgen härom, som föranledt stadgandena om verkställighet af dom, hvilken icke eger laga kraft, eller skyldighet att fullgöra sådan dom såsom vilkor för rätten att fullfölja talan deremot. Det kan nämligen lätt inträffa, att den, som slutligen tappar saken, dessförinnan blifvit insolvent eller på ett eller annat sätt undanskaffat sina tillgångar, så att föga eller intet finnes att tillgå, då Konungens dom kommer till verkställighet. Och äfven der så ej är fallet, ligger det en obillighet deri, att den, som har rätt, under en lång tid, kanske flera år, skall vara i saknad af densamma och dymedelst, t. ex. genom brist på nödigt rörelsekapital, lida en förlust, som måhända ej kan till siffran beräknas, men icke derföre är mindre verklig eller känbar.

Vid utarbetandet af förslag till stadganden angående prestanda har Beredningen derföre haft till ögonmärke att icke föreslå något, som kan antagas förverkliga de farhågor, man af en rubbning i detta institut befarat, utan allenast att undanrödja sådana anordningar, hvilka, utan att i och för sig vara af någon väsentligare betydelse, äro egnade att inveckla rättsmedelsystemet och föranleda dertill, att materiel rättspröfning af formella skäl vägras.

I principbetänkandet förordas, att revisionsskillingen skulle uthytas mot en rättegångsavgift, som alltid, hvilken utgång ändringssökandet än finge, skulle tillfalla statsverket. Denna åsigt har Beredningen icke kunnat biträda. Det synes nemligen icke vara med billighet öfverensstämmande, att den, som i sista instans förklaras hafva egt fog för sin klagan, nödgas erlægga en särskild afgift till det allmänna för att få sin rätt erkänd

och betryggad. Nu gällande bestämmelse att sökanden eger återfå revisionsskilling, om han hos Konungen vinner ändring i Hofrättens dom, har derföre i förslaget bibehållits. Icke heller har Beredningen ansett sig kunna tillstyrka det emellanåt framställda yrkandet om nedsättning af revisionsskillingens belopp. För den verkligen fattige bör det stå öppet att söka Konungen utan afgift, men att för öfrige parter bereda lättnad i afseende å detta prestandum lärer hvarken vara af behovet påkalladt eller tillrådligt.

Af enahanda skäl, som ofvan åberopats i fråga om fullföljd af talan mot Underrätts utslag, anser Beredningen borgen för kostnad och skada icke vidare böra bibehållas såsom vilkor för rätten att öfverklaga Hofrätts utslag. Det vore emellertid, enligt Beredningens åsigt, icke välbetänt att upphäfva föreskriften härom, utan att på annat sätt bereda motparten den säkerhet, som ställandet af borgen inneburit. Redan nu gällande lag innehåller ett stadgande, enligt hvilket, i stället för borgen, deposition af penningar, silfver eller guld må ega rum; och mot upptagande af ett sådant, ovilkorligt stadgande, som dock endast afsåge att bereda säkerhet för motpartens rättegångskostnad hos Konungen, torde så mycket mindre vara något att erinra, som detsamma utan tvifvel hvilat på en fullt riktig princip. I motsats till hvad förhållandet är i fråga om fullföljd af talan emot Underrätts utslag, kan ett dylikt stadgande ej heller sägas vara obilligt mot sökanden eller obehörigen försvåra ändringssökandet. Nöjes ej part åt Hofrätts utslag, utan vill hafva sin talan pröfvad i den högsta instansen, må för visso af honom kunna fordras, att han anskaffar säkerhet för motpartens kostnad, äfven om detta skulle medföra någon svårighet. Beredningen har derföre föreslagit, att part, som vill söka revision, skall före utgången af den för revisionsanmälan bestämda tid hos Hofrätten nedsätta en summa penningar till säkerhet för den kostnadsersättning, Konungen kan komma att tilldöma sökandens motpart; och har Beredningen ansett storleken af denna summa lämpligen kunna bestämmas till det belopp, hvartill kostnaden för svarandetalans utförande hos Konungen i allmänhet beräknas, eller ett hundra kronor.

Föreskriften att part inom en månad efter det revisionssökandet blifvit honom beviljadt skall, vid talans förlust, inlemna stämplat papper till Hofrättens protokoll har icke bibehållits. En stämpelavgift — synnerligast en så obetydlig som den förevarande — torde nemligen icke, lika litet som vadeskillingen, vara egnad att uppställas såsom ett verksamt prestandum. Enligt förslaget skall alltså, sedan revisionsanmälan godkänts, Hofrättens protokoll utan särskild avgift till Konungen insändas. Då emellertid med denna förändring afses att befria parten, icke från en kostnad, utan från ett prestandum, torde en mot afgiften för protokollet svarande förhöjning af stämpelbeloppet för revisionsutslaget böra vidtagas.

Ett af de viktigaste bland nu gällande prestanda ligger i skyldigheten för den, som vill söka ändring i Hofrätts dom, att dessförrinnan fullgöra denna. Emot detta stadgande kunna emellertid berättigade anmärkningar göras; och tillåter sig Beredningen att erinra om hvad rörande detta ämne finnes i principbetänkandet anfördt (II. s. 271—273):

»Föreskriften i 30 kap. 5 § Rättegångsbalken att den, som tappat i Hofrätt och vill söka Konungen deremot, skall omant utgifva hvad dömdt är, har ej blifvit upptagen i de äldre lagförslagen, och i öfverensstämmelse dermed anser jemväl Beredningen samma föreskrift böra upphöra att gälla.»

»Orsaken dertill ligger emellertid icke hufvudsakligen deri, att nämnda skyldighet i sig själf ansetts hvila på oriktig principiell grund. Om man, såsom vanligen synes vara förhållandet, antager det ifrågavarande lagbudet egentligen vara uppställt för att i sin mån försvåra tillträdet till högsta instansen och derigenom hindra ett alltför stort tillflöde af mål till denna, kan visserligen en sådan anordning svårigen anses lämplig. Särskildt lider den af den brist att ej förmå från högsta instansen utestänga fullföljandet af anspråk, som Öfverrätten alldeles ogillat, afven som andra frågor, der något direkt verkställande af domen ej kan eller bör ega rum. Den eger sålunda icke samma allmängiltighet som föreskrifter om summa appellabilis m. m. d.»

»Då lagstiftaren ålägger den tappande parten en prestation af ifrågasvarande slag, måste uppmärksamheten fästas hufvudsakligen vid de fall, då den tappande af verklig eller föreburen brist på tillgång undandraget sig prestationens fullgörande.»

»Af sådan orsak innehåller ock ofvan omförmälda lagrum en serie af föreskrifter om hvad som skall iakttagas för att styrka partens oförmåga att fullgöra domen. Flera bland de formaliteter, hvilka sålunda blifvit föreskrifna, äro emellertid uppenbarligen så antiqverade och olämpliga, att någon meningsskiljaktighet angående nödvändigheten af deras uteslutande ur en ny rättegångslag ej torde kunna uppstå. Det viktigaste och verksamaste medlet för utrönandet af sanningen i förvarande liksom i andra fall utgör onekligen den fattigdomsed, revisionsökanden är skyldig att på vederdelomannens yrkande aflägga. Emot en sådan edgång åter möta, som bekant, hvarjehanda betänkligheter. Särskildt tillåter sig Beredningen att erinra derom, att dess den 7 Juli 1876 afgifna förslag till utsökningslag i 86 § innehöll en föreskrift att, derest vid utmätning full tillgång saknades till gäldandet af skuld, hvarför utmätning blifvit sökt, gäldenären skulle vara pliktig att, om borgenär det åskade, med ed styrka, att han icke egde annan tillgång än den, som blifvit vid utmätningen uppgifven. Förslaget om införandet af en dylik edgång vann dock icke godkännande, och de skäl, som föranledde till afslag, ega utan tvifvel lika giltighet i det analoga fall, som här föreligger.»

»Vid sådant förhållande och med hänsyn jemväl till önskvärdheten deraf, att anlita det af edgång, isynnerhet när den väsentligen utgör en formel prestation för åtnjutande af omedelbart derpå beroende förmån, i möjligaste måtto undvikes, synes edgångs bibehållande i det här afsedda fallet icke kunna förordas. Afskaffas åter edgången såsom kontroll på uppgiften om partens oförmåga att fullgöra domen, måste uppenbarligen något annat verksamt medel i sådant hänseende påbjudas, så vida ej hela stadgandet om skyldigheten att fullgöra domen skall kvarstå endast såsom en tom bokstaf och blifva gagnslöst just i de fall, der det är behöfligt och afsedt att verka.»

»För sin del har likväl Beredningen ej mågtat utfinna något sådant medel eller konstruera något nytt förfarande, som, med undvikande af de olägenheter, hvilka ostridigt häfta vid det i 30 kap. 5 § Rättegångsbalken föreskrifna, kunde ega förmåga att åtminstone i samma mån som detta utgöra ett korrektiv emot missbruk eller försök att kringgå lagen. Häraf har åter blifvit en oundviklig följd, att sjelfva grundsatsen om tappande parts skyldighet att omant fullgöra Öfverrättens dom ansetts böra öfvergifvas.»

»Att genom upphäfvandet af nämnda lagrum ej oväsentliga fördelar i formelt hänseende vinnas lär vara obestridligt. Parterna befrias från iakttagandet af invecklade och svårfattliga formaliteter, som icke sällan föranledt oskäligen rättsförlust. Hofrätterna åter befrias från en del ganska tidsödande bestyr med förhör, protokollering och pröfning i dessa former. Hvad åter angår den materiella säkerhet, hvaraf den vinnande parten går i mistning genom den föreslagna förändringen, bör ock uppmärksammas, att hans ställning numera blifvit väsentligen förbättrad och betryggad genom de i nya Utsökningslagen och särskildt 39 § deri meddelade bestämmelser om rätt till tvångsverkställighet å dom i allmänhet och Hofrätts dom i synnerhet.»

Rigtigheten af de sålunda gjorda anmärkningarne synes icke kunna förnekas, och Beredningen har derföre icke tvekat att föreslå upphäfvandet af ifrågavarande, i 30 kap. 5 § Rättegångsbalken gifna stadgande. Då emellertid härigenom nödvändiggöras en skärpning i gällande bestämmelser om verkställighet af Hofrätts dom, har Beredningen utarbetat förslag till ändrad lydelse af 39 § Utsökningslagen, hvarom längre fram vidare förmäles.

- 38 §. Såsom allmän regel uppställer förslaget i 38 §, att revisionsremediet skall anlitas för fullföljd af talan emot Hofrätts slutliga utslag i vädjade och till Hofrätten instämnda mål. Undantag från denna regel har — om man bortser från de i 58 och 59 §§ omförmälda fall — ansetts af nöden endast i fråga om utslag, hvarom i 54 § sägs. Stadgandet i 30 kap. 18 § Rättegångsbalken, enligt hvilket part eger rätt att, då han anser domvillan hafva förelupit, fullfölja talan mot ifrågavarande utslag

genom besvär, har af skäl, som vid 1 § anförts, icke blifvit i förslaget upptaget.

Beträffande tiden och sättet för ingifvande af revisionsanmälan åsyftas ej någon ändring i nu gällande stadganden.

På sätt ofvan angifvits, har Beredningen af nu föreskrifna prestanda uteslutit alla dem, som revisionssökanden egt fullgöra efter den för ingifvande af revisionsanmälan bestämda tid. De prestanda, som i förslaget upptagits, nemligen nedsättande af revisionsskilling och visst belopp till säkerhet för motpartens rättegångskostnad, skola fullgöras inom nämnda tid, och någon särskild pröfning i Hofrätten af prestanda blifver derföre icke vidare erforderlig. De äro ock af så enkel beskaffenhet, att något misstag från partens sida vid deras fullgörande icke gernä bör kunna ifrågakomma.

Då utslag, hvarigenom Hofrätt visat ett mål åter till Underrätten och sålunda skilt saken ifrån sig, i visst afseende kan anses såsom ett slutligt utslag, skulle det, om ingen bestämmelse för detta fall meddelades, kunna ifrågasättas, att särskild talan mot sådant utslag finge föras i den ordning, som för fullföljd af talan mot slutligt utslag i allmänhet är föreskrifven. En sådan rätt att öfverklaga återförvisningsbeslut har Beredningen dock ansett icke böra medgifvas. Då Hofrätten återförvisat mål för åstadkommande af ytterligare utredning eller på den grund, att Underrätten underlätit att ingå i pröfning af viss omständighet, skulle klagan deröfver i de flesta fall allenast onödigt fördröja målets slutliga afgörande; och dylikt utslag bör derföre icke få öfverklagas. Innefattar åter utslaget tillika pröfning af någon fråga, som på målets utgång inverkar, t. ex. huruvida ett anspråk må anses preskriberadt eller icke, bör visserligen utslaget i denna del kunna öfverklagas; men öfvervägande skäl synas tala derför, att återförvisningsbeslutet äfven i detta fall bör lända till efterrättelse, och att sålunda talan emot beslutet i hvad det inverkar på målets utgång må föras först efter det Hofrätten dömt i hufvudsaken och endast i den händelse, att denna kommer under Konungens pröfning.

- 39 §. Stadgandet i 39 § öfverensstämmer med hvad nu antages gälla i fråga om revisionsskilling.
- 40 §. Att part, som till följd af fattigdom ej förmår nedsätta revisions-
skilling och stadgadt ersättningsbelopp, bör ega att utan sådan ned-
sättning draga sin sak under Konungens pröfning, är uppenbart; men
frågan om graden af den medellöshet, som bör berättiga till befrielse
från depositionsskyldighet, och om sättet för ådagaläggande af uppgifven
fattigdom kan naturligen lemna rum för skiljaktiga meningar. Stad-
gandet i 30 kap. 6 § Rättegångsbalken, enligt hvilket rätt till befrielse
från nedsättande af revisionsskilling tillkommer endast den, hvilken ej
eger 250 kronor i löst och fast gods, som för gäld ej häftar, måste be-
tecknas såsom olämpligt redan derföre, att uttrycket »gods, som för gäld
ej häftar», är så sväfvande och otydligt, att det kan föranleda olika,
stundom i sitt resultat alldeles orimliga tolkningar. Dertill kommer —
oafsedt det rum, som alltid lemnas öppet för godtycket vid uppskatt-
ning i penningevärde af gods — att nu gällande stadgande i sjelfva
verket utgör ett bestämdt hinder för mången mindre bemedlad part att
få sin sak pröfvad af högsta instansen; och den undersökning, som en-
ligt samma lagrum i regeln erfordras för att få utrönt, att partens egen-
dom ej uppgår till högre belopp, är af den besvärliga och för parten
förödmjukande beskaffenhet, att mången allenast deraf torde afskräckas
från talans fullföljande. En föreskrift, enligt hvilken parts rätt att
tillgodonjuta befrielse från nedsättning göres beroende deraf, att han
visar sig icke ega förmögenhet till visst i lagen angifvet värde eller
årlig inkomst till visst belopp, skall, äfven om man bortser från den
ofvan påpekade svårigheten att rättvist och likformigt äsätta gods
penningevärde, utan tvifvel ofta leda till orättvisa och dessutom i
tillämpningen möta afsevärda svårigheter. Under det att t. ex. den,
som eger en årlig inkomst af 800 kronor och ej har att draga för-
sorg om någon annan än sig sjelf, måhända med lätthet kan anskaffa
och utan större afsaknad undvara 200 kronor, kan deremot inträffa, att en
annan, som med samma inkomst har att försörja en talrik familj, icke för-
mår nedsätta ett dylikt belopp utan att derigenom äfventyra sitt och sin

familjs ekonomiska bestånd. För att derföre å ena sidan underlätta tillträdet till Högsta Domstolen för den verkligt fattige och å den andra vinna det med föreskriften om nedsättning afsedda ändamålet, har Beredningen funnit lämpligast, att rättigheten att för fattigdom åtnjuta befrielse från nedsättningsskyldighet göres beroende deraf, att parten pröfvas icke utan men för sin existens förmå fullgöra sådan skyldighet. Beredningen har alltså föreslagit, att part skall vara från nedsättning fri, om han genom intyg af behörig myndighet eller tjänsteman, som antages vara i tillfälle att ega eller kunna skaffa sig tillförlitlig kännedom om den sökandes förmögenhetsvilkor, styrker sig vara så fattig, att han ej förmår nedsätta 200 kronor utan att derigenom komma att sakna utväg till nödortfigt uppehälle. På den mindre bemedlade, hvilken, äfven om han undgår depositionsskyldighet, får vidkännas kostnaden för inställelsen hos Konungen och jemväl, såvida han icke på grund af gällande förordning är för fattigdom derifrån befriad, afgift för stämplat papper till Konungens dom, måste dessa utgifter förutsättas verka tillräckligt återhållande.

Utom de myndigheter och tjänstemän, hvilka enligt Förordningen den 17 Mars 1882 äro behöriga att meddela intyg om revisionssökandes oförmåga att fullgöra Hofrätts dom, hafva i förslaget jemväl stadsfogde och komminister upptagits såsom behöriga att meddela intyg, hvarom nu är fråga. Stadsfogde, hvilken i följd af sin tjänstebefattning är i tillfälle att lära känna stadsinnevånarnes förmögenhetsvilkor, synes nemligen ega lika stora förutsättningar som kronofogde å landet att med erforderlig sakkunskap meddela dylikt intyg. Och åt komminister, äfven om han icke tillika är tjänstförrättande pastor, torde det utan betänklighet kunna anförtras att utfärda intyg för person, boende inom församlingen, der han har sin verksamhet.

Dä det utan tvifvel kan inträffa, att part, som vill styrka sin oförmåga att fullgöra ifrågavarande nedsättningsskyldighet, icke medhinner att inom den för revisionsanmälan föreskrifna tid anskaffa och till Hofrätten ingifva bevis om sin oförmåga i oförmälda hänseende, har han ansetts böra vara berättigad att för sådant ändamål erhålla något rådrum.

Enligt gällande lag äro de, som föra kronans, någon stads eller menighets talan, fria från erläggande af revisionsskilling och ställande af borgen för kostnad och skada. I öfverensstämmelse härmed hafva i förslaget kronan, städer och menigheter upptagits såsom fria från stadsgad nedsättning. Huruvida befrielse från nedsättningsskyldighet jemväl bör tillkomma allmänna kassor, pensionsinrättningar och fromma stiftelser har synts böra, i likhet med hvad för närvarande gäller i fråga om revisionsskilling och borgen för kostnad och skada, lemnas beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

41 §. Bestämmelsen att part, som försummat att inom föreskrifven tid till Hofrätten ingifva skriftlig revisionsanmälan eller erlägga revisions-
skilling, skall hafva förlorat rättigheten att fullfölja talan mot Hof-
rättens utslag öfverensstämmer med gällande lag. Då föreskriften om
skyldighet för den, som vill söka revision, att till säkerhet för mot-
partens kostnadsersättning deponera 100 kronor, utom sitt närmaste
syftemål, tillika afser att i sin mån bidra till att hämma tillflödet af
mål till Högsta Domstolen, och denna skyldighet således ej bör kunna
af motparten eftergifvas, har det föreslagits, att jemväl underlåtenhet att
nedsätta ifrågavarande belopp skall medföra förlust af vidare talan i målet.

44 §. Öfver inkommen revisionsanmälan har Hofrätten att meddela beslut.
Pröfvas parten hafva rätteligen fullgjort lagens föreskrifter i afseende å
revisionsanmälan och nedsättning, gifves honom tillstånd att söka revi-
sion. I annat fall bör beslutet innehålla ett förklarande, att sådan
tillåtelse ej kan meddelas, naturligen med angifvande af de skäl, som
ligga till grund för beslutet. Då tillstånd att söka revision gifves, bör
tillika underrättelse meddelas om tiden för inställelsen hos Konungen
med uppgift på de handlingar, hvilka parten då har att ingifva. Af
enahanda skäl, som vid 5 § i fråga om vadebevisets innehåll blifvit
anförda, har Beredningen ej ansett nödigt föreslå, att i beslutet jemväl
skall meddelas redogörelse för de olika påföljder, hvilka drabba parten,
derest han åsidosätter gifna föreskrifter.

De omständigheter, hvilka Hofrätten har att pröfva för att afgöra,
huruvida parten rätteligen fullgjort hvad honom åligger för erhållande

af tillstånd att söka revision, har Beredningen ansett icke vara af beskaffenhet att påkalla motpartens hörande, helst denne icke är befogad att i någon mån eftergifva de i lag föreskrifna prestanda. Än mindre har det ansetts nödigt, att motpart höres öfver anmälan om anslutning. Sedan part erhållit tillstånd att söka revision eller hans anmälan om anslutning upptagits, eger motparten på begäran erhålla bevis derom med underrättelse om inställedagen och hvad han då har att iakttaga för sin talans bevakande. Om klagan öfver Hofrätts beslut angående revisionsanmälan lemnas bestämmelser i 61 §.

Enligt 2 § i förslaget eger part, som vädjat, att intill dess vade-tiden gått till ända återkalla vadet. Något motsvarande stadgande har ej meddelats i fråga om revisionsanmälan. Då part, som vill söka revision, har att tillika nedsätta 200 kronor eller förete intyg om medellöshet, torde revisionsanmälan i allmänhet icke ingifvas förr än parten efter moget öfvervägande fattat beslut om målets fullföljd. Skulle det emellertid inträffa, att part, som vill återkalla revisionsanmälan, hinner tillkännagifva sin återkallelse innan Hofrätten pröfvat hans anmälan, förfaller naturligtvis frågan om tillstånd för honom att söka revision; och han är i sådant fall otvifvelaktigt berättigad att återtaga de belopp, han nedsatt för erhållande af sådant tillstånd. Har deremot anmälan om återkallelse inkommit först efter det Hofrätten meddelat utslag med tillåtelse att söka revision, bör återkallelsen lemnas utan afseende och parten vara underkastad äfventyret att få godtgöra vederparten för dennes inställelse hos Konungen.

Enligt 30 kap. 9 § Rättegångsbalken är tiden för inställelse hos 45 §. Konungen, i mål från Svea Hofrätt två månader och i mål från de andra Hofrätterna tre månader, i vaxel- och sjörättsmål hälften kortare. Med afseende å den lättnad i samfärdseln, som senare tidens förbättrade kommunikationsanstalter medfört, torde skäl numera icke finnas för bibehållande af olika inställelsetid i mål från de särskilda Hofrätterna; och då af samma anledning numera en förkortning af tiden för inställelse hos Konungen i vanliga tvistemål utan olägenhet kan ega rum, torde undantagsbestämmelserna i fråga om vaxel- och sjörättsmål icke vidare vara er-

forderliga. Beredningen har derföre föreslagit, att inställelsetiden i alla mål bestämmes till fyratiofemte dagen från den dag, då Hofrättens utslag gafs.

47—51 §§. Bestämmelserna i 47—51 §§ öfverensstämma hufvudsakligen med de föreskrifter, hvilka i 9—14 §§ upptagits angående förfarandet i Hofrätten. Före utgången af den för inställelse hos Konungen bestämda tid måste part, som söker revision, styrka, att han erhållit tillstånd dertill; och för sådant ändamål skall det åligga honom, vid talans förlust, att ingifva Hofrättens revisionsutslag. Deremot synes underlåtenhet att inom föreskrifven tid inlemnade utslag, som öfverklagas, ej böra medföra talans förlust. Detta utslag måste vara i revisionsutslaget anmärkt med den tydlighet, att tvifvelsmål icke gerna bör kunna uppstå, huruvida utslag, som sedermera ingifves, är detsamma, som revisionsanmälan afser.

Tiden, inom hvilken sökandens motpart enligt 50 § har att ingifva skriftligt svar, har Beredningen ansett lämpligen kunna bestämmas till trettionde dagen från inställelsedagen.

53 §. För att återfå nedsatt revisionsskilling måste part, som vunnit ändring i Hofrätts utslag, för närvarande ingifva skriftlig ansökan derom till Hofrätten, som har att pröfva, huruvida revisionsskillingen må af parten återtagas eller ej. Detta förfarande medför kostnad för parten, och handläggningen af dylika ärenden inkräktar i sin mån på Hofrättens tid. För att förenkla förfarandet i denna fråga har Beredningen följaktligen föreslagit, att i de fall, då part är berättigad att återfå revisionsskilling, yttrande derom skall meddelas i Konungens dom.

Tillika har Beredningen föreslagit, att i domen skall angifvas, om och i hvad mån det belopp, som blifvit nedsatt till säkerhet för motpartens kostnadsersättning i målet, skall tillfalla honom eller må af sökanden återtagas. För den betalningsskyldiges betryggande mot äfven tyret att, fastän han — godvilligt eller tvungen — erlagt ersättningsbeloppet, också gå miste om den deponerade summan, måste denna part, om nu föreslagna föreskrift saknades, erhålla tillfälle att yttra sig öfver ansökning om lyftning, innan sådan kan beviljas. Kommunikationskyldigheten måste åligga den sökande; och de med delgifningen

förenade besvär och kostnader komme helt säkert att leda derhän, att part, som vore berättigad till ersättning, såge sig föranlåten att uttaga den ur deponerade beloppet endast i det fall, då tvifvelaktigt vore, om motparten egde annan tillgång till ersättningens gäldande. Då revisionssökandens motparter äro flere, skulle ock antagligen uttagandet af det nedsatta beloppet och fördelningen deraf komma att föranleda svårigheter. Om deremot i domen meddelas erforderliga bestämmelser i afseende å beloppets uppbärande, torde dessa olägenheter kunna förekommas. Att Högsta Domstolen vid bestämmandet af den ersättning, som bör klagandens motpart eller motparter tillkomma, icke är bunden vid det belopp, som för sådant ändamål på förhand blifvit nedsatt, torde knappast behöfva anmärkas.

V KAP.

Om besvär emot Hofrätts utslag och beslut.

Från den i 38 § uppställda allmänna regel, att talan mot Hofrätts slutliga utslag i instämnda mål skall fullföljas genom revision, har af skäl, som blifvit vid 18 § anförda i fråga om Underrätts utslag, undantag i 54 § gjorts för utslag, hvarigenom Hofrätten i dylikt mål förklarat sig obehörig att målet upptaga eller förklarat stämningen ogill. Talan mot sådant utslag skall enligt förslaget fullföljas genom besvär, och har tiden för besvärens ingifvande till Konungen bestämts lika med tiden för inställelse i revisionssaker. 54 §.

Nu gällande föreskrift, enligt hvilken mål, som till Hofrätt inkommit genom besvär, skola i enahanda väg fullföljas till Konungen, har i 55 § upptagits. Att i vissa fall klagan mot Hofrätts utslag i sådant mål icke må föras framgår af bestämmelserna i 56 och 57 §§. 55 §.

56 §. Fördelarne af det föreslagna sättet för fullföljd af talan emot Under-
rätts i 24 och 27 §§ afsedda beslut i fråga om domstols behörighet och
jäf emot domare skulle väsentligen gå förlorade, derest Hofrätts utslag
i dessa frågor finge dragas under Konungens pröfning; och Beredningen
har ansett det utan olägenhet kunna vid Hofrättens utslag bero, desto
heldre som Konungen, äfven om beslutet ej må öfverklagas, i allt fall torde
ega att, om hufvudsaken kommer till högsta instans, pröfva, huruvida
domstolen varit behörig eller domaren jäfvig. Då Hofrätten upphäft
beslut, hvarigenom Underrätt förklarar sig behörig att målet upptaga,
bör dock klagan öfver Hofrättens utslag vara tillåten, enär derigenom
ej föranledes uppehåll i målet. Att medgifva klagan hos Konungen
öfver beslut, hvarom i 28 § förmäles, dertill synes giltig anledning icke
föreligga.

58—60 §§. I 58—60 §§ lemnas bestämmelser angående fullföljd af talan mot
beslut, som af Hofrätt under rättegången derstädes meddelas; och torde
Beredningen få i fråga härom hänvisa till hvad i 3 kap. angående mot-
svarande beslut af Underrätt blifvit anfördt. Med afseende å Hofrätternas
organisation och förfarandet derstädes har det icke ansetts nödigt eller
lämpligt att tillåta särskild klagan öfver beslut, som Hofrätt under
målets handläggning derstädes meddelar angående domstols behörighet
eller domarejäf, ej heller öfver annat af Hofrätten gifvet beslut, hvar-
igenom efter parts förmenande målets afgörande allenast onödigtvis
fördröjes.

64 §. För närvarande verkställes, såsom bekant, hos Konungen all kom-
munikation i besvärsmål genom vederbörande myndigheters försorg. Då
det emellertid, såvidt Beredningen kan inse, icke finnes något giltigt
skäl att i fråga om enskild parts skyldighet att föranstalta om delgifning,
der sådan erfordras, uppställa någon skilnad emellan förfarandet i andra
och högsta instansen, har föreslagits ett stadgande, att beträffande mål,
som äro anhängiga vid högsta instansen, skall i detta hänseende för-
faras på enahanda sätt, som för Hofrätt är stadgadt.

VI KAP.

Allmänna bestämmelser.

På grund af gällande författningar meddelas i sammanhang med 65 § slutligt utslag i brottmål hänvisning rörande hvad den, som åt utslaget ej nöjes, har att iakttaga för fullföljd af talan deremot. Dylik underrättelse lemnas deremot icke, vare sig vid Underrätt eller i Hofrätt, uti vanliga tvistemål och i vissa fall ej heller i de s. k. civila besvärsmålen. Då det emellertid synes vara billigt, att parterna jemväl i dylika mål, der ofta de viktigaste intressen kunna vara i fråga, erhålla tillförlitligt besked om sättet och villkoren för klagan mot Rättens beslut, hafva i 65 § införts stadganden, att i tvistemål och civila besvärsmål dylik underrättelse skall lemnas, alltid då fråga är om slutligt utslag, men vid de i regeln mindre viktiga beslut, som under rättegången meddelas, endast i händelse part sådant begär. Någon föreskrift om skyldighet för domstol att, då slutligt utslag afkunnas, muntligen meddela underrättelse om hvad missnöjd part har att iakttaga för fullföljande af talan emot utslaget har Beredningen dock icke ansett sig böra föreslå. Då, såsom företrädesvis vid Häradsrätt är fallet, ett större antal utslag afkunnas å samma dag, skulle det leda till betydande tidsutdrägt och uppehåll i förhandlingarna, om för hvarje utslag, deremot talan må fullföljas, fullständig hänvisning angående sättet för fullföljden skulle muntligen meddelas. Underlåtenhet i detta afseende kunde lätt inträffa och komme antagligen ofta att leda till förvecklingar. Det synes vara tillfyllest, att hänvisning, hvarom nu är fråga, tecknas å expeditionen i målet. Part, som har för afsigt att klaga, lär ej underlåta att i god tid förskaffa sig expeditionen eller hos Domaren begära upplysning om hvad han har att iakttaga för bevarande af sin klagorätt.

Stadgandet i 66 § gäller allenast för öfverdomstolarne. Sedan målet 66 § kommit till öfverdomstolen, böra parterna genom egen försorg inhemta

kännedom om de förelägganden eller beslut, som Rätten meddelar, och det kan ej skäligen påläggas Rätten att föranstalta om delgifning åt parterna af kallelser eller andra meddelanden. I öfverensstämmelse med hvad nu är brukligt innehåller derföre förslaget, att föreläggande, der det ej muntligen afsäges, skall kungöras genom anslag. Men för att bereda parterna eller deras ombud en lättare utväg att vinna kännedom om utgående kallelser och förelägganden har Beredningen tillika föreslagit, att dessa skola införas i en särskild, för ändamålet inrättad bok, hvilken bör vara tillgänglig för en hvar, som derur vill hemta upplysning.

- 67 §. Från den allmänna regeln om skyldighet för enskild part att ombesörja delgifning, der det finnes nödigt att höra någon i målet, synes ett undantag böra göras för det fall, då utlåtande skall infordras från myndighet, som förut dömt deri. I sådan händelse bör öfverdomstolen utan parts betungande sätta sig i förbindelse med den myndighet, hvars yttrande skall inhemtas; och har för åvägabringande af en fast regel i detta hänseende ett uttryckligt stadgande i ämnet blifvit i 67 § intaget.

Förslag till Lag

angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål.

De särskilda bestämmelserna i detta förslag ansluta sig, så nära som med bibehållande af besvär såsom rättsmedel emot slutligt utslag i brottmål varit förenligt, till de föreskrifter, hvilka blifvit upptagna i förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål; och torde därför här erfordras närmare redogörelse endast för de viktigare punkter, i hvilka brottmålsproceduren afviker från förfarandet i tvistemål.

I KAP.

Om besvär emot Underrätts slutliga utslag, så ock om underställning af Underrätts utslag.

I det föregående har redogörelse lemnats för de skäl, som föranledt Beredningen att, med bibehållande af besvär såsom rättsmedel emot Underrätts slutliga utslag i brottmål, föreslå en ny form för detta rättsmedel. Det för denna nya besvärsform utmärkande är, att den å ena sidan i fråga om sjelfva fullföljden väsentligen öfverensstämmer med de för vadeförfarandet gifna föreskrifter, medan den å andra sidan lemnar den nuvarande besvärsproceduren i öfverinstanserna hufvudsakligen oförändrad, särskildt i det afseende, att parterna icke äro pligtige att, sjelfve eller genom laga fullmäktige, iakttaga inställelse vid öfverdomstolen.

1 §. Enligt 1 § skall den nya besvärformen användas vid fullföljd af talan emot Underrätts slutliga utslag i brottmål, der ej i lagen annorledes stadgas. Undantagen från regeln återfinnas dels i 15 §, enligt hvilken talan emot utslag, hvarigenom Underrätt förklarar sig obehörig att der anhängiggjordt mål upptaga, skall fullföljas genom besvär utan föregången missnöjesanmälan, dels i 16 och 17 §§, hvilka angifva de fall, då målet skall underställas Hofrättens pröfning, samt dels i 55 och 57 §§, hvilka innehålla särskilda föreskrifter om talans fullföljd af part, som i målet hålles häktad; hvarjemte i 24 och 25 §§ lemnas särskilda bestämmelser för fullföljd af talan emot Underrätts beslut i vissa bifrågor, hvilka bestämmelser afse äfven det fall, då beslutet meddelats i sammanhang med det slutliga utslaget i målet.

Att i brottmål medgifva anslutningsrätt har Beredningen icke ansett nödigt eller lämpligt. Den nyare utländska lagstiftningen inskränker ock denna rätt till tvistemål. Från åklagaremagtens sida synes frågan, om talan emot utslaget skall fullföljas, uppenbarligen icke böra vara beroende derpå, huruvida den tilltalade å sin sida söker ändring i utslaget. Äfven för målsegaren torde en dylik rätt icke kunna anses vara af behofvet påkallad. Och om den tilltalade anser sig hafva blifvit orättvist sakfäld eller dömd till strängare straff, än lag bjuder, bör han föredraga att sjelf anmäla missnöje mot utslaget och derigenom bereda sig en sjelfständig rätt att få målet pröfvadt i högre Rätt.

Icke heller har Beredningen ansett sig böra förorda det i den tyska straffprocessen intagna stadgandet, att hvarje af allmänna åklagaremagten användt rättsmedel medför den verkan, att det öfverklagade utslaget kan af den högre Rätten ändras eller upphävas till fördel för den tilltalade, äfven om denne icke öfverklagat utslaget. Såsom i principbetänkandet anmärkts, skulle genom införandet af ett sådant stadgande å Öfverrätten läggas en uppgift, som kunde komma att mer än skäligen nedtynga arbetet derstädes. I hvarje mål, deri talan fullföljts å allmänna åklagaremagtens vägnar, skulle nemligen pröfningen komma att blifva nästan lika omfattande som i vanliga underställningsmål. I saknad af de hållpunkter eller inskränkningar, som onekligen erbjudas genom ändringssökandets

beskaffenhet och omfattning, kunde väl ock pröfningen tilläfventyrs någon gång lemna ett mindre tillfredsställande resultat. Giltig anledning synes därför ej föreligga till afvikelse från nu gällande praxis, enligt hvilken åklagares eller enskild målsegandes besvär ej må föranleda mildring i utslaget, medan å andra sidan svarandens klagan ej får lända honom till förfång, äfven om öfverdomstolen skulle anse målets beskaffenhet hafva bort medföra svårare påföljd för honom.

Besvärstiden är enligt nu gällande lag bestämd till hälften af den 6 §. allmänna inställelsetiden i vademål och tilländagår således, allt efter olika orter, å 15, 20, 30 eller 45 dagen efter utslagsdagen. Då inställelsetiden i vademålen enligt Beredningens förslag i allmänhet betydligt förkortats, har Beredningen ansett denna tid jemväl kunna bestämmas såsom besvärstid för alla de fall, då besvären skola omedelbart till Hofrätten ingifvas, desto heldre som i fråga om besvär af part, som i målet hålles häktad, särskilda bestämmelser, åsyftande att åt dessa mål bereda ett skyndsammare afgörande, blifvit i förslaget intagna.

Såsom redan förut blifvit anmärkt, har Beredningen ansett det icke kunna billigtvis fordras, att parterna för bevakande af sin talan i besvärsmål skola, sjelfve eller genom laga fullmäktige, iakttaga inställelse i Hofrätten. Beredningen har därför icke föreslagit någon ändring i Kongl. Kungörelsen den 19 Maj 1845, enligt hvilken fullmakt ej erfordras för ingifvande af besvär- eller ansökningsskrift, som är af sakens egenhändig undertecknad, hvilken författning ansetts ega tillämplighet jemväl å förklaringar i besvärsmål. För att bereda parterna tillgång på lämpliga personer, hvilka kunna anlitas för ingifvande af handlingar och bevakande af talan i besvärsmål, torde emellertid en särskild författning böra utfärdas angående anställande af kommissionärer vid öfverdomstolarne.

I fråga om de handlingar, som klaganden har att foga vid sina besvär, hafva hufvudsakligen enahanda bestämmelser lemnats, som i vademålen upptagits beträffande de handlingar, som käranden bör foga vid sin vadeinläga. Då emellertid enligt 9 och 59 §§ Hofrätten i den händelse, att allmän åklagare eller häktad person är klagandens motpart,

skall låta tillstålla denne besvärshandlingarna för förklarings afgifvande, har, till förekommande af onödiga kostnader och besvär, klagandens skyldighet att aflemna afskrift af besvären med dertill hörande bevis blifvit inskränkt till det fall, då klaganden i målet har annan motpart än allmän åklagare eller någon, som i målet hålles häktad.

I öfverensstämmelse med de äldre lagförslagen och principbetänkandet har Beredningen uteslutit den i nu gällande lag stadgade skyldigheten för den, som i brottmål blifvit af Underrätt fäld till böter, men vistas på fri fot, att vid ändringssökande i Hofrätten förete borgen för böterna eller bevis, att de blifvit nedsatta i ränteriet. »Förändringen» — heter det i principbetänkandet (III s. 230) — »har syntts desto mera påkallad, som i synnerhet i dylika fall borgenssystemet måste erkännas vara ännu mera olämpligt än eljest. Borgandet innebär nemligen här, att andra personer, hvilka icke hafva med saken att skaffa, skola omedelbart taga å sig det straff, som rättvisligen bort drabba den sakfælde. Fordran att den sakfælde, som icke kan nedsätta böterna, i stället skall anskaffa borgen af två bofaste eller eljest vederhäftige män eller ock styrka, att han är så fattig, att han ej kan ställa borgen, är såsom vilkor för rätt till ändringssökande desto mer oskäligen, som möjligheten för den sakfælde att anskaffa borgen kan vara beroende icke på hans fattigdom utan derpå, att han är vare sig okänd eller ock, möjligen utan skäl, illa omtyckt eller ansedd i orten, så att icke någon vederbörligen kvalificerad person vill ikläda sig en sådan borgen. Detta föranleder åter dertill, att det erforderliga fattigdomsbeviset i regeln betraktas såsom en tom formalitet och oftast utan synnerlig urskilning beviljas. Vid sådant förhållande synes ej vara antagligt, att borttagandet af ifrågavarande vilkor skulle föranleda till Öfverrätternas öfverhopande med smärre brottmål i högre grad än som för närvarande är fallet». Beredningen, som instämmer i detta uttalande, har dock, just med afseende å hvad i principbetänkandet anförts om osannolikheten deraf, att borttagandet af ifrågavarande prestandum skulle i nämnvärd grad öka tillflödet af brottmål i mellaninstansen, icke funnit nödigt att i stället föreslå någon bestämmelse derom, att utan hinder af förd klagan Underrätts beslut, hvarigenom

böter eller vite blifvit ådömda, skall gå i verkställighet genom utmätning af den dömdes egendom. Endast för de fall, då någon blifvit dömd att gälda rättegångskostnad eller skadestånd eller att viss lös egendom till annan utgifva, har Beredningen, på sätt särskildt förslag utnärker, funnit skärpta bestämmelser i fråga om verkställighet af Underrätts utslag vara af nöden.

Utgående från den grundsatsen, att en embetsmyndighet i och 9 §. för utförandet af sina embetsgöromål bör kunna påräkna biträde af annan embetsmyndighet, har Beredningen i 9 § föreslagit ett stadgande af innehåll, att då allmän åklagare är klagandens motpart, Hofrätten skall låta tillställa honom besvärshandlingarna med föreläggande att inom viss tid afgifva förklaring och återställa handlingarna. Att ålägga den, som förer det allmännas talan, att sjelf bestyra om uttagandet af besvärshandlingar, som af motpart till Hofrätten ingifvits, skulle nemligen, enligt Beredningens åsigt, komma att medföra onödig omgång och tidspillan, i det att en åklagare skulle i hvarje mål, deri han fört talan, nödgas besvara myndigheterna med förfrågningar, huruvida besvär blifvit anförda.

Ett liknande stadgande har i 59 § intagits i fråga om förklarings infordrande från part, som i målet hålles häktad. Annan enskild motpart eger deremot att sjelf ombesörja uttagandet af den i 6 § omnämnda afskrift af besvärsskriften med dertill hörande bevis. Då sådan part icke är pliktig att, sjelf eller genom laga ombud, iakttaga inställelse i Hofrätten, har förklaringstiden måst sättas något längre än den för afgifvande af svar i vademål bestämda tid.

Fall kunna förekomma, då det för målets utredning och sanningens 12 §. utletande kan vara för Hofrätten nödigt att erhålla en upplysning eller ett uttalande af klagandens motpart öfver någon viss omständighet i målet. I 12 § har derföre befogenhet tillerkänts Hofrätten att, vare sig förklaring i målet afgifvits eller icke, med anledning af besvär, som blifvit emot Underrätts slutliga utslag anförda, infordra yttrande från klagandens motpart, om dennes hörande öfver viss angifven omständighet finnes nödigt. I sådant fall skall beslutet genom Hofrättens försorg

tillställas sistnämnde part med föreläggande af tid, inom hvilken yttrandet skall afgifvas vid påföljd för underlåtenhet, som i 11 § sägs.

13 §. Det i 13 § intagna, för brottmålsprocessen nya stadgandet, att part, som anmält missnöje men uraktlåter att fullfölja sin talan, är pliktig att ersätta motparten för hans kostnad, är, såsom lätt inses, föranledt af bestämmelsen, att missnöje mot Underrätts slutliga utslag hädanefter skall hos Rätten eller domaren anmälas.

14 §. Enligt gällande lag skall den, som för olika brott vid flere domstolar undergått ransakning, slutligen dömas af den Rätt, der han sist lagföres. Ransakningen vid de särskilda domstolarne betraktas såsom en enhet, hvilken vinner afslutning först genom det af den sista domstolen meddelade slutliga utslaget; och de föregående domstolarnes beslut i målet, de må nu vara friande eller fällande, böra derföre icke få öfverklagas annorledes än i form af klagan öfver det slutliga utslaget. I öfverensstämmelse härmed har ock 14 § i förslaget blifvit affattad.

15 §. Med afseende å det sätt, hvarå brottmål enligt gällande lag anhängiggöras, synes det icke vara nödigt att i fråga om besvär emot beslut, som innefattar förklarande att uteblifven svarande icke blifvit bevisligen kallad och hvilket följaktligen afbryter målets vidare handläggning, göra undantag från den allmänna regeln, att besvär mot slutligt utslag skall föregås af missnöjesanmälan. Skulle någon gång Hofrätten finna det vara tvifvelaktigt, huruvida kallelsen verkligen delgifvits eller icke, lär Hofrätten icke underlåta att, med tillämpning af stadgandet i 12 §, infordra motpartens förklaring.

16—18 §§. Att, såsom i principbetänkandet alternativt föreslagits, helt och hållet upphäfva gällande föreskrifter om underställning har Beredningen ansett icke kunna under nuvarande förhållanden förordas. Med afseende å de numera ändrade bestämmelserna om ådömande af förlust af medborgerligt förtroende för alltid, och då föreskrifterna om underställning hufvudsakligen ega berättigande såsom ett skydd för den tilltalade, synas betänkligheter icke böra möta att, hvad angår Underrätts utslag, inskränka underställningen till de fall, då någon blifvit dömd till döden eller till straffarbete på lifstid. Derjemte har dock, i hufvudsaklig öfver-

ensstämmelse med innehållet i Kongl. Brevet den 14 November 1798, i 17 § föreslagits, att underställning skall ega rum i det fall, då någon, som är tilltalad vid Underrätt, jemväl varder stäld under åtal för brott, som tillhör Öfverrätts omedelbara upptagande. Att genom nu föreslagna stadganden icke någon rubbning skett i Tryckfrihetsförordningens bestämmelser om underställning af der omförmälda mål är själfklart.

Då mål, som underställes Öfverrätt, i hela sin vidd underkastas dess pröfning, och Underrättens utslag således i själfva verket snarast är att anse såsom ett förslag till dom, så följer deraf, att den klagan, som i dylika mål får af parterna anföras, till sin natur är af helt annan art än vanliga besvär i brottmål. Då det emellertid ansetts olämpligt att hafva samma beteckning för olika begrepp, har i 18 § föreslagits, att i underställningsmål besvär ej må anföras, men att part skall vara berättigad att inom tid, som i 6 § sägs, hos Hofrätten göra de påminnelser, som han kan finna vara af nöden. Skulle den tilltalade af en eller annan anledning blifva förhindrad att inom den stadgade tiden afgifva påminnelser, lär Hofrätten icke underlåta att på lämpligt sätt bereda honom förnyadt tillfälle dertill.

Tiden, inom hvilken handlingarna i underställda mål skola till Hofrätten insändas, har blifvit satt lika med den vanliga besvärstiden.

II KAP.

Om besvär emot Underrätts beslut, som meddelas under rättegången eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga.

Enligt gällande lag medgifves ej i brottmål rätt till särskild talan emot beslut, hvarigenom Underrätt under rättegången ogillat invändning

om domstolens behörighet; och som reglerna angående forum i brottmål äro af synnerligen enkel beskaffenhet, synes skäl icke förefinnas att häri vidtaga någon ändring. Då anledning till jäf emot domare i brottmål endast i sällsynta undantagsfall förekommer, har Beredningen icke heller ansett erforderligt att tillåta särskild klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt under rättegången ogillat sådant jäf. I båda dessa fall får alltså enligt förslaget talan emot beslutet fullföljas endast i sammanhang med hufvudsaken.

21 §. Från 19 § 19 mom. i Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 hafva till 21 § af förslaget öfverflyttats bestämmelserna om rätt till särskild klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt förordnat om häktning eller häktad persons qvarhållande i häkte. Enahanda bestämmelser har Beredningen ansett böra meddelas i fråga om fullföljd af talan emot beslut, hvarigenom Underrätt förordnat om parts hemtande till Rätten. Visserligen lär man många gånger inträffa, att besvären ej hinna prövas innan hemtningen redan blifvit verkställd och att således det hufvudsakliga syftet med besvären förfelas, men denna omständighet kan ej utgöra tillräcklig anledning att förmena parten rätt till klagan öfver ett beslut, som så nära berör hans fria sjelfbestämningsrätt och dessutom vanligen anses innebära något för honom förklenligt.

23 §. Den för tvistemål gifna bestämmelsen, att om Underrätt genom beslut under rättegången meddelat yttrande angående parts förseelse i målet, särskild talan emot beslutet må föras genom besvär, har icke ansetts böra vinna tillämpning i brottmål. Det synes nemligen i dessa mål lämpligast, att i allmänhet alla i målet framställda ansvarspåståenden på en gång komma under Öfverrättens ompröfning. Undantag har dock funnits erforderligt i fråga om beslut, hvarigenom Underrätt fält part att utgifva vite eller dömt honom till böter för uteblifvande. Då det nemligen torde vara mindre lämpligt att låta sådana beslut genast gå i verkställighet, men syftet med dessa tvångsåtgärder skulle förfelas, om med verkställigheten skulle anstå till dess det slutliga utslaget i målet vunnit laga kraft, har rätt till särskild talan emot ifrågavarande beslut

blifvit medgifven. Det har dock ej ansetts erforderligt att här, såsom i tvistemålen, tillåta, att om beslutet meddelats i sammanhang med det slutliga utslaget, klagan deröfver må föras i annan ordning än den, som för talan emot slutligt utslag i allmänhet finnes föreskrifven.

Då allmän åklagare eger att få sina besvär genom Konungens 30 §. Befallningshafvande till Hofrätten insända eller af advokattiskalen ingifna, har i 30 § intagits ett stadgande af innehåll, att om någon finnes böra öfver allmän åklagares besvär höras, besvärshandlingarna skola genom Hofrättens försorg tillställas åklagaren; och har derjemte föreskrifvits, att om med anledning af sådana besvär kungörelse skall i allmänna tidningarna införas, Hofrätten har att derom besörja.

III KAP.

Om besvär emot Hofrätts utslag och beslut, så ock om underställning af Hofrätts utslag.

I förevarande kapitel hafva sammanförts alla de bestämmelser, som afse fullföljd af talan emot Hofrätts utslag och beslut, med undantag allenast för de särskilda föreskrifter, som gälla i mål, deri någon hålles häktad. Af kapitlets tre hufvudafdelningar afser den första, som omfattar 33—43 §§, de fall, då besvär må endast efter anmaldt missnöje fullföljas, den andra, omfattande 44—53 §§, de fall, då besvär må utan

föregången missnöjesanmälan anföras, under det att den tredje, som utgöres af 54 §, handlar om underställning.

Vid behandlingen af detta ämne har Beredningen i första rummet haft att taga i öfvervägande frågan, huruvida någon inskränkning bör göras i parts rätt att i brottmål öfverklaga Hofrätts utslag och beslut.

I sådant afseende stadgas, såsom bekant, i 30 kap. 19 § Rättegångsbalken: »brottmål, grofvare eller mindre, hafve ej någon lof under Konungen draga, utan han gitter visa, antingen att han ej är fullleligen deri hörd eller att han till svårare straff är fäld, än lag säger.» Om detta stadgande någonsin tillämpats, så är det åtminstone numera föråldradt och stridande mot gällande praxis. Sålunda hafva, såsom i principbetänkandet anmärkes, särskildt i de händelser, då den tilltalade blifvit frikänd, besvär af allmän åklagare upptagits till pröfning, ehuru för visso icke någon anledning förekommit till det antagande, att han saknat tillfälle att i de lägre instanserna tillräckligt utveckla sin talan eller förebringa all sin bevisning. Rätten till ändringssökande mot Hofrätts utslag i brottmål kan följaktligen numera sägas faktiskt icke vara inskränkt till de i förenämnda lagrum angifna fall.

Hvad den tilltalade och målseganden beträffar, synes det sålunda antyda stadgandet icke förtjena att återupplifvas; och tillåter sig Beredningen att här åberopa de skäl, som för denna åsigt i principbetänkandet anföras (III s. 73, 74):

»Hvad den tilltalade angår, synes hvarje inskränkning i hans rätt till ändringssökande mot en sakfällande dom vara i hög grad betänkelig. Icke ens då han blifvit sakfäld allenast för ett ringare brott eller till en lindrigare straffpåföljd, såsom böter eller fängelse, torde någon sådan inskränkning obetingadt anses lämplig. För den, hvars medborgerliga anseende till följd af förut undergångna bestraffningar eller eljest redan lidit afbräck, kan ett flerårigt straffarbete vara en relativt lindrigare påföljd än ett bötesstraff för den dittills oförvitlige, som fäster större vikt vid det genom straffdomen uttalade ogillandet af hans handlingssätt än vid sjelfva bötesbeloppet. Att i detta hänseende uppställa någon skälig grund för en klassifikation af de sakfällande domarne i sådana,

som finge och som icke finge öfverklagas i högsta instansen, lär knappt vara möjligt.»

»Beträffande deremot allmän åklagare eller målsegande och rätten för dem att söka ändring i en af mellaninstansen meddelad befrielsedom eller påyrka skärpning af der ådömdt straff är synpunkten väsentligen annorlunda. I fråga om brotts beifrande eller bestraffande tillkommer dem ej någon vidsträcktare rätt än den staten i det allmännas intresse finner behöfligt och lämpligt att förläna. Om ur det allmännas synpunkt den pröfning, åtalet undergått i de lägre instanserna, anses tillräcklig, kan följaktligen staten låta bero vid Öfverrättens dom.»

»I afseende å målsegandes rätt till ändringssökande förekomma emellertid åtskilliga omständigheter, som göra det mindre angeläget och lämpligt att afskåra eller begränsa denna rätt. Vanligen föres af målsegande ansvarstalan i sammanhang med skadeståndstalan, och denna senare är dervid oftast det hufvudsakliga. I dylika fall måste följaktligen, derest den tilltalade blifvit frikänd från åtalet, grunderna för detta i målets hela vidd pröfvas redan till följd af ändringssökandet i ersättningsfrågan. Tages dessutom i betraktande, att de fall, då målsegande fullfölja talan i högsta instans, äro mycket fåtaliga, synes den omförmälda inskränkingen för dem utan olägenhet kunna bortfalla.»

Deremot kan det med skäl ifrågasättas, huruvida det må anses nödigt att tillåta allmän åklagare att fullfölja talan emot Hofrätts utslag, i synnerhet beträffande mindre brottmål. Sedan ett åtal för brott blifvit i två instanser pröfvadt, lär der endast i mera sällsynta fall det allmänna rättsmedvetandet eller något statsintresse påkalla ytterligare pröfning deraf. Staten har derföre här, så att säga, friare händer; den både får och bör träffa sådana anstalter, att icke underordnade åklagare af oförstånd eller ovist nit i onödan besvara högsta instansen. Det har emellertid, särskildt med hänsyn till nödig enhet i rättstillämpningen, synts betänkligt att alldeles frantaga åklagaremagten rätt till klagan i högsta instansen, men af skäl, som här nedan vid 36 § vidare angifvas, har Beredningen föreslagit, att underordnad åklagares befogenhet att å det allmännas vägnar fullfölja talan i högsta instans

göres beroende deraf, att han vid besvärens ingifvande styrker sig hafva erhållit tillstånd dertill af högsta åklagaremyndigheten, Justitiekanslern.

Såsom redan i den allmänna motiveringen angifvits, har Beredningen ej heller funnit sig ega skäl att i strid mot en stadgad praxis, som allmänneligen lär uppfattas såsom en bekräftelse på en naturlig rättighet, föreslå någon inskränkning i parts befogenhet att draga icke blott rättsfrågan utan äfven bevisfrågan under högsta instansens pröfning samt att i denna instans jemväl förebringa ny bevisning.

I fråga om part, som är på fri fot och hos Konungen vill söka ändring i Hofrätts utslag i brottmål, stadgas, såsom bekant, i Förordningen den 19 Juni 1815, att böter, ersättning för rättegångskostnaden och hvad Hofrätten derjemte ålagt den missnöjde parten att gälda, skola, såvidt ej sådant förut vid besvärs anförande derstädes emot Underrätts utslag skett, nedsättas hos Konungens Befallningshafvande, magistraten eller kronofogden i orten och bevis derom bifogas besvärerna, samt att om den sakfäld är så fattig, att han ej kan utgifva de medel, Hofrätten honom ådömt, vid besvärens ingifvande bör företes intygande derom af vederbörande myndighet eller tjänsteman, allt vid talans förlust.

Olägenheterna af detta stadgande äro påtagliga. Sålunda kan deremot med skäl anmärkas, att den till böter eller ersättning dömde parten lätt nog kan komma att, utan eget förvållande, gå miste om rättigheten att få sin sak pröfvad af högsta instansen. Äfven om han icke är så fattig, att han kan erhålla föreskrifvet intyg om oförmåga att utgifva de i Hofrätts utslag honom ådömda böter eller ersättningsbelopp, kan det blifva svårt eller rent af omöjligt för honom att före besvärstidens utgång anskaffa nödiga penningar; och om han åter verkligen är oförmögen att utgifva medlen, kan svårighet stundom möta att derom erhålla intyg af vederbörande myndighet eller tjänsteman, då denne tilläfventyrs saknar kännedom om hans ekonomiska ställning.

Det kan emellertid icke betviflas, att om stadgandet rörande skyldighet att i brottmål nedsätta hvad i Hofrätten blifvit dömdt borttoges

utan att ersättas med någon annan föreskrift, tillströmningen af brottmål till högsta instansen skulle komma att betydligt tilltaga. Särskildt i fall, då böterna eller ersättningen uppgå till betydligare belopp, skulle parten utsättas för en stark frestelse att genom klagan öfver Hofrättens utslag söka vinna anstånd med beloppets utgifvande. Och äfven här får lagstiftningen icke förbise vederpartens berättigade anspråk på säkerhet för utbekommande af hvad honom blifvit i form af rättegångskostnad eller skadestånd tillagdt.

Beredningen vågar emellertid antaga, att de olägenheter, som vidlåda nu gällande föreskrifter i detta ämne, skola, utan att det med föreskrifterna hufvudsakligen afsedda syftemål förfelas, blifva aflägsnade genom de nya stadganden, som upptagits i Beredningens förslag till Lag angående verkställighet i vissa fall af utslag i brottmål utan hinder af ändringssökande. Enligt detta förslag skall nemligen utmätning af böterna verkställas, ändå att ändring i Hofrättens utslag sökes, der ej den sakfælde hos Konungens Befallningshafvande nedsatt bötesbeloppet; hvarjemte föreslagits, att om någon i brottmål är dömd till rättegångskostnad eller skadestånd eller att till annan utgifva viss lös egendom, i fråga om verkställighet af utslaget i denna del skall gälla hvad i 39, 40 och 41 §§ Utsökningslagen angående verkställighet af dom i tvistemål finnes stadgadt.

Då antalet af de till Högsta Domstolen fullföljda brottmål under 36 §. senare tiden varit i ständigt stigande och detta i väsentlig mån bidragit till den allt jemnt ökade balansen af oafgjorda mål i denna instans, torde det — äfven om det ej är att befara, att någon afsevärd tillväxt af fullföljda mål skall föranledas genom upphäfvandet af hittills gällande föreskrift om nedsättning af ädömda böter och ersättningsbelopp — befinnas nödigt att vidtaga någon anordning, hvarigenom tillflödet af sådana mål till högsta instansen i någon mån hämmas. Bland de särskilda förslag, som i sådant afseende varit föremål för Beredningens öfverläggningar, synas öfvervägande skäl tala för det ofvan omnämnda förslaget att inskränka underordnad åklagares befogenhet att draga Hofrätts utslag i brottmål under Konungens pröfning.

Erfarenheten visar nemligen, att sådane åklagare ej sällan, af bristande insigt eller omdöme eller af missförstådt tjenstenit, hos Konungen fullfölja talan icke blott i de mest obetydliga mål utan äfven i fall, då någon ändring i Hofrättens utslag uppenbarligen ej står att vinna. De officiella uppgifterna för åren 1885—1889 angående ringare brott och förseelser, i fråga om hvilka klagan under nämnda år varit förd hos Konungen, utvisa, att antalet för ringare brott eller förseelser tilltalade, hvilka antingen förut icke sakfälde blifvit sakfälde eller förut sakfälde blifvit till högre straff dömda, uppgått

år 1885, bland 385 tilltalade, till	6
» 1886 » 561 » »	17
» 1887 » 301 » »	4
» 1888 » 422 » »	8
» 1889 » 512 » »	10

och är härvid jemväl att märka, att i detta antal inräknas äfven de fall, då ändring i Hofrättens utslag vunnits på grund af målsegandes klagan.

Någon inskränkning i underordnad åklagares befogenhet att i mindre brottmål draga Hofrätts utslag under högsta instansens pröfning torde alltså vara erforderlig; och har det i sådant afseende synts lämpligast, att pröfningen, huruvida det allmännas intresse må anses fordra en dylik fullföljd, öfverlemnas åt Justitiekanslern. En bestämmelse af sådant innehåll har intagits i 36 §.

Inskränkningen i allmän åklagares rätt att fullfölja talan till Högsta Domstolen synes emellertid icke, åtminstone för närvarande, böra afse andra brott än sådana, för hvilka straffet enligt 5 kap. 14 § Strafflagen kan förfalla. Härigenom undantagas först och främst gröfre förbrytelser. I den mån nemligen ett brott är af svår beskaffenhet och brottslingen vådlig för den allmänna säkerheten, måste gerningsmannens fällande antagas vara af vikt för samhället, och i dessa fall synas derför inga hinder böra läggas för åklagarnes sträfvanden. Vidare är att märka, att 36 § icke har afseende på embetsbrott och tjensteförseelser, enär

dessas icke afses i 5 kap. 14 § Strafflagen. En följd häraf blir, att de hos Hofrätterna anstälde advokatfiskalernas klagorätt begränsas allenast i undantagsfall och då gemenligen i sådana, t. ex. angående missfirmligt skriftsätt o. d., som kunna anses vara af underordnad betydelse. Beredningen vill jemväl fästa uppmärksamheten derå; att stadgandet, till följd af sin plats i en lag, som behandlar allenast processen vid de allmänna domstolarne, följaktligen icke har afseende på mål, som vid andra domstolar handläggas. — Då åklagaren sjelf blifvit dömd till ansvar eller ersättningsskyldighet, är han, såvidt angår denna del af målet, att likställa med enskild part, och det bör således uppenbarligen icke ifrågasättas att lägga hinder i vägen för honom att i dessa frågor bringa sin sak under högsta instansens pröfning.

Enligt det föreslagna stadgandet skulle Justitiekanslerns embetsmyndighet något vidgas och på samma gång antalet af de på hans handläggning beroende ärenden ökas. Beredningen föreställer sig emellertid, att icke ur någondera synpunkten betänkligheter af egentlig betydelse skola uppstå. Hvad särskildt angår ökningen i denne embetsmans göromål, så lär det kunna med en hög grad af sannolikhet antagas, att åklagarne rätt snart skola vänja sig vid att icke begära hans bemyndigande till talans fullföljd i andra fall, än då viktiga skäl dertill föreligga, t. ex. tillgång till förut okänd bevisning, och att således antalet af mål, som af ifrågavarande anledning underställas hans bedömande, icke kommer att erhålla något afskräckande omfång.

Slutligen har här skolat framhållas, ehuru det visserligen torde vara sjelfklart, att ifrågavarande stadgande icke i någon mån rubbar den Riksdagens Justitieombudsman tillagda befogenhet.

IV KAP.

Särskilda föreskrifter om fullföljd af talan, der någon i målet hålles häktad.

De afvikelser från det vanliga förfarandet i brottmål, som Beredningen funnit nödigt föreslå för det fall, då någon i målet hålles häktad, äro, såsom lätt inses, föranledda dels af angelägenheten att så mycket som möjligt påskynda dylika måls handläggning, och dels af den omständigheten, att den häktade icke i lika mån som en på fri fot varande tilltalad är i tillfälle att iakttaga hvad eljest för fullföljd af talan i brottmål är föreskrifvet.

55 §. För fullföljd från den häktades sida af talan emot utslag, som i 1 och 33 §§ afses, har Beredningen föreslagit en särskild besvärform, i flera afseenden öfverensstämmande med den, som upptagits för fullföljd af talan emot vissa af Underrätt meddelade beslut angående processhinderande invändningar, men med afvikelse derutinnan, att skriftvexlingen föreslagits skola ega rum hos Konungens Befallningshafvande. Den häktade skall sålunda ega att, utan föregången missnöjesanmälan, sist å femtonde dagen från den, då utslaget muntligen för honom afkunnades eller, der så ej skett, eljest delgafs honom, till Konungens Befallningshafvande ingifva sina till Hofrätten eller Konungen ställda besvär, hvar efter Konungens Befallningshafvande har att dels från allmän åklagare infordra förklaring i målet, och dels genom anslag⁵ kungöra, att besvär blifvit anförda; och skall enskild motpart ega att, utan särskild delgifning, till Konungens Befallningshafvande ingifva sin förklaring sist före klockan 12 å femtonde dagen från utgången af den tid, inom hvilken den häktade egt anförda besvär eller, der kungörelsen anslagits senare, från anslagsdagen.

Redan enligt gällande lag åligger det Konungens Befallningshafvande att tillse, att nödigt biträde lemnas häktad till författande af besvär

och andra skrifter i målet, och motsvarande bestämmelse återfinnes i 61 § af detta förslag. Till samma myndighet eger ock den häktade ingifva dylika handlingar för vidare befordran till vederbörande öfverdomstolar. Genom att låta skriftvexlingen försiggå hos Konungens Befallningshufvud har en väsentlig förkortning kunnat göras såväl af klagotiden för den häktade som ock af den tid, inom hvilken förklaring af dennes motparter bör ingifvas. Vål har det ej synts lämpligt stadga någon viss tid, inom hvilken allmän åklagare har att ingifva sin förklaring; men Konungens Befallningshufvud lærer icke underlåta att tillse, det icke längre rådrum än nödigt är i detta hänseende lemnas.

Genom stadgandet att enskild motpart eger afgifva förklaring inom viss tid efter det anslag härom gjorts vinnes betydlig tidsbesparing, utan att motpartens rätt kan sägas härigenom i någon mån äfventyras. I de fall, då den häktade förvaras å annan ort än den, der Konungens Befallningshufvud har sitt säte, kan anslaget naturligen i allmänhet icke ske genast vid besvärstidens utgång utan först då besvären inkomma, men det dröjsmål, som härigenom kan uppstå, bör endast undantagsvis, der afstånden äro synnerligen stora, blifva af någon betydighet och lærer i allt fall icke kunna undvikas, utan att i andra afseenden ännu större olägenheter uppkomma.

Deremot har Beredningen icke ansett sig ega tillräckligt skäl att föreslå särskilda bestämmelser i afseende å tiden och sättet för besvärs anförande af annan part än den häktade, desto mindre som fall kunna inträffa — t. ex. om den tilltalade vid utslagets afkunnande ej inställt sig, men domstolen förordnat om hans häktande — då tillämpning å annan part af de i 55 § för häktad gifna bestämmelser skulle visa sig vara så godt som omöjlig. Dessutom bör ihågkommas, att om den häktade sjelf är nöjd med utslaget, skyndsamhet i proceduren är mindre af nöden, enär i sådant fall på honom sjelf ankommer att, på sätt Förordningen den 30 Maj 1873 angifver, omedelbart påbörja straffets aftjenande.

I 57 § åsyftas de fall, då i allmänhet talan får emot utslag eller 57 §. beslut fullföljas utan föregången missnöjesanmälan. I sådana fall saknas,

enligt Beredningens åsigt, anledning att för häktad person förkorta klagotiden, hvadan något stadgande i sådant syfte icke föreslagits. Deremot låter det sig tydligen icke göra att belasta häktad person med den enskild, å fri fot varande part åliggande skyldighet att i här afsedda fall ombesörja besvärshandlingars kommunikation, utan har Beredningen ansett det böra öfverlemnas åt Öfverrätten att, der någon finnes böra öfver besvären höras, införskaffa hans förklaring på sätt tjenligast finnes.

58, 59 §§. De i 58 och 59 §§ föreslagna stadganden äro väsentligen öfverensstämmande med nu gällande praxis, och billigheten att åt den, som ej eger sin frihet, medgifva dylika undantagsförmåner är alltför ögonskenlig för att här kräfvat något vidare omnämnande.

60 §. Enligt Kongl. Skrifvelsen angående tillsyningsmän vid kronohäkterna i riket den 28 Maj 1867 åligger det dylik tillsyningsman att, »under Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes lydnad, i afseende å kronohäkte utöfva den befattning, som vid länsfängelse i stad, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har sitt säte, utöfvas omedelbart af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande». I öfverensstämmelse härmed och till förebyggande af missförstånd har i 60 § uttryckligen uttalats, att besvär, påminnelser och förklaring må af häktad med laga verkan inom föreskrifven tid ingifvas till tillsyningsmannen vid det kronohäkte, der den tilltalade hålles förvarad. Deremot har det ej syntts lämpligt att i fall, hvarom i 55 § sägs, låta skriftvexlingen försiggå hos tillsyningsmannen, särskildt af det skäl, att öfrige parter stundom ej hafva sig bekant, hvar den häktade förvaras, och således skulle urständsättas att bevara fatalier för ingifvande af förklaring. Ett stadgande har följaktligen här införts, att tillsyningsmannen ofördröjligen skall insända besvären till Konungens Befallningshafvande, inför hvilken skriftvexlingen derefter eger rum, på sätt i 55 § föreskrifves.

Förslag till Lag om införande af de nya lagarne angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag och hvad i afseende derå iakttagas skall. Såsom innehållande förmella stadganden rörande sättet för fullföljd 1 § af talan emot allmän domstols utslag synas de nya lagarne, i likhet med hvad i fråga om processlagar antages i allmänhet böra ega rum, kunna genast träda i verket utan annat undantag, än att talan emot utslag, hvilket gifvits före den dag, då de nya lagarne trädt i kraft, skall fullföljas i den ordning hittills varit stadgad. I öfverensstämmelse härmed har 1 § blifvit affattad.

Samma skäl, som föranledt, att en ombudsman enligt 15 kap. 7 § 4 § Rättegångsbalken hittills ansetts böra vara berättigad att utan särskild fullmakt af hufvudmannen förvara dennes rätt genom erläggande af vad eller anmälan af missnöje, synas tala för, att befogenhet tillerkännes honom att å hufvudmannens vägnar anmäla revision eller anslutning till vade- eller revisionsanmälan, äfven om sådan befogenhet icke uttryckligen lemnats honom i den fullmakt, på grund hvaraf han fört hufvudmannens talan i den lägre instansen. Stadgande härom har därför intagits i 15 kap. 7 § Rättegångsbalken.

I fråga om förklaring af dom, som vunnit laga kraft, stadgas i 24 kap. 11 § Rättegångsbalken, att om förklaringen innehåller något sådant, som i utslaget ej är tydligen utsatt, vad deremot må tillåtas. Ehuru detta lagrum äfven behandlar förklaring, som af Hofrätt gifves, afser tydligen bestämmelsen angående fullföljden endast förklaring, som meddelas af Underrätt; och särskild föreskrift om fullföljd af talan emot Hofrätts utslag angående sådan förklaring af dom lemnas i 30 kap. 2 § Rättegångsbalken. För att dels sammanföra bestämmelserna om fullföljd af talan emot beslut angående förklaring af dom och dels undanrödja den tvekan, som möjligen kan uppstå, huru förfaras skall i sådana fall, då förklaring gifvits öfver utslag, hvaremot talan må fullföljas i annan ordning, än genom vad eller revision, har Beredningen föreslagit, att, med upphäfvande af sistnämnda lagrum, åt 24 kap. 11 § Rättegångsbalken gifves den förändrade lydelse, att emot beslut, hvaregenom förklaring meddelats öfver utslag, som vunnit laga kraft, talan

må fullföljas i den ordning, som för klagan emot utslaget skolat iakttagas.

Då i 5 § 7 och 9 mom. Tryckfrihetsförordningen hänvisas till 25 kap. 5 § Rättegångsbalken, har sistnämnda lagrum ansetts böra kvarstå, sedan deri vidtagits en ändring, hvarigenom det bragts till öfverensstämmelse med de i förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål i fråga om underställning gifna föreskrifter.

På sätt i det föregående redan blifvit anmärkt, har Beredningen ansett, att i de fall, då part på grund af domvillå söker få Underrätts dom i tvistemål upphäfd, samma rättsmedel bör komma till användning, som skolat begagnas för vinnande af ändring i domen på annan grund. I följd häraf har Beredningen föreslagit en ändrad lydelse af 25 kap. 21 § Rättegångsbalken. Af enahanda skäl har motsvarande ändring gjorts i 30 kap. 18 § samma balk.

Till förekommande af den missuppfattning, att den genom Kongl. Kungörelsen den 19 Januari 1802 stadgade inskränkning i fråga om tiden, inom hvilken parter ega att hos Hofrätten ingifva skrifter eller begära muntligt förhör, skulle genom antagandet af de nya lagarna bortfalla, har nämnda författning uppräknats bland dem, hvilka icke skola anses upphäfdas genom hvad i 2 § af promulgationslagen stadgas.

5 §. Till nu gällande föreskrifter rörande fullföljd af mål från Gotland och dessa måls behandling i Hofrätten, hvilka bestämmelser synts Beredningen kunna i öfrigt bibehållas oförändrade, har fogats ett stadgande, att i de fall, då besvärshandlingar skola från Gotland till Hofrätten återställas, de jemväl af den klagande må ingifvas å landskansliet på lika sätt, som angående bevis om verkställd kommunikation är föreskrifvet.

Förslag till Lag angående beräkning af fatalitetid i visst fall. I 26 kap. 23 § Rättegångsbalken finnas upptagna bestämmelser derom, att då tid infaller å söndag, högtids- eller annan helgedag att i lagvadda

saker ingifva vadeinlaga, skall det ske å nästa söckendag derefter, och att samma lag skall ega tillämpning, då någon vill öfver Konungens Befallningshafvandes eller någon Underrätts utslag klaga i Hofrätten; hvarjemte genom Kongl. Brevet den 17 Februari 1757 förklarats, att om tiden för erläggande af vad emot Häradsrätts dom infaller å sön- eller högtidsdag, parten må å nästa söckendag emot domen vädja. I öfverensstämmelse härmed anses jemväl i öfriga fall, då tid för vidtagande af någon åtgärd i ett hos domstol eller annan myndighet anhängigt mål eller ärende utgår å sön- eller helgdag, åtgärden kunna med laga verkan företagas å nästa söckendag derefter, ehuru hittills icke funnits någon allmän föreskrift i ämnet. Vid detta förhållande har det synts Beredningen lämpligt att uppgöra förslag till en särskild författning, innehållande den allmänna bestämmeelse, att om tid, då åtgärd för fullföljd eller bevarande af talan i rättegångs- eller utsökningsmål eller ansökningsärende sist bör företagas, infaller å söndag eller annan allmän helgedag, åtgärden må företagas å nästa söckendag derefter.

Förslag till Lag angående fullföljd af talan i vissa fall emot Underrätts utslag i tvister om husesyn och fardag å krono- eller andra publika hemman. Enligt de i Förordningen den 12 Mars 1830 gifna föreskrifter angående fullföljd af talan emot Underrätts dom i mål om nybyggnad, husröta, vanhäfd eller fardag vid af- och tillträden eller eljest å krono- eller andra publika hemman skall den, som är missnöjd med Underrättens dom i sådant mål, ingifva sina besvär till Hofrätten inom hälften af den tid, som för lagvadda sakers fullföljd från Underrätt är stadgad, hvarjemte klagande, som är dömd till ersättning eller böter, skall vid besvären foga borgen därför af två vederhäftige män. Öfver Hofrättens beslut i dylika mål eger den missnöjde hos Konungen klaga genom besvär inom hälften af den tid, som i 30 kap. 9 § 1 mom.

Rättegångsbalken stadgas, med skyldighet att fullgöra det, som i 18 § af samma kapitel finnes föreskrifvet.

Såsom bekant, skall enligt gällande lag syn å publika hemman förrättas i vissa fall af Underrätt eller af domhafvande med nämnd, i andra åter af administrativ myndighet med rätt för missnöjd part att vid vederbörande Underrätt klandra förrättningen. I principbetänkandet (Is. 128) finnes infördt ett stadgande, enligt hvilket allt hvad i fråga om värden och tillsynen å statens fasta egendom äfvensom å vissa boställen, som ej tillhöra staten, finnes i lag eller författning stadgadt angående husesyns hållande omedelbart af Underrätt eller af domhafvande med nämnd skulle upphöra att gälla samt dylik syn förrättas af administrativ myndighet, med rätt för den, som vore missnöjd med syneförrättningen, att inom viss lagbestämd tid instämma klander derå till vederbörande Underrätt, vid äfventyr att förrättningen eljest vunne laga kraft; och något undantag från den allmänna regeln, att talan emot Underrätts utslag i tvistemål skall genom vad fullföljas, uppställes ej i principbetänkandet i fråga om utslag i dylika instämda husesynsmål.

Beredningen, som nu icke haft att till behandling upptaga frågan, huruvida bestyret med syners förrättande å ifrågavarande hemman bör i större utsträckning, än hittills skett, öfverflyttas å de administrativa myndigheterna, delar den i principbetänkandet uttalade uppfattningen, att skäl saknas att i fråga om Underrätts utslag i synemål, som efter stämning anhängiggjorts, medgifva undantag från den för tvistemål i allmänhet uppställda regeln, att talan mot utslaget skall vadevägen fullföljas. Beträffande åter sådana synemål, som utan föregången stämning vid Underrätt anhängiggöras, har Beredningen ansett någon ändring i nu gällande föreskrift om fullföljd af talan genom besvär för närvarande icke böra vidtagas, utan att dermed kan austå i afbidan å en blifvande förändrad lagstiftning i fråga om de myndigheter, af hvilka syn å publika hemman skall förrättas. För att emellertid besvärsförfarandet i dessa synemål må bringas till öfverensstämmelse med det i förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål upptagna allmänna besvärsförfarande, har Beredningen uppgjort förslag till

en särskild författning af innehåll, att de i fråga om besvär emot slutligt utslag i tvistemål gifna föreskrifter skola ega tillämpning jemväl å besvär, hvarom nu är fråga.

Förslag till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols beslut i ansökningsärende. Då sättet och villkoren för fullföljd af talan emot Underrätts och Hofrätts utslag i ansökningsärenden böra vara desamma som de, hvilka gälla i fråga om besvär emot dessa domstolars slutliga utslag i tvistemål, har i sådant syfte af Beredningen blifvit upprättadt ett förslag till lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols beslut i ansökningsärende; och som enahanda bestämmelser jemväl böra vinna tillämpning vid fullföljd af talan emot allmän domstols beslut i mål angående myndigs försättande i omyndighetstillstånd och om förmyndares tillsättande eller entledigande, vare sig dylik fråga anhängiggjorts genom stämning eller ansökan, hafva i samma förslag förmyndaremålen likstälts med ansökningsärenden.

Förslag till Lag angående tillägg till gällande föreskrifter i afseende å fullföljden af polismål. Förordningen angående förändrade föreskrifter i afseende på fullföljden af polismål den 30 April 1844 stadgar, att besvär öfver såväl Öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts öfrige Befallningshafvandes som ock de utom Stockholm inrättade poliskammars beslut i polismål af sådan beskaffenhet, att vid ändringssökande hos Kongl. Maj:t besvärerna inlemnas i Justitierevisionsexpeditionen, böra, med undantag af mål rörande försvarslöse, anföras hos Hofrätt, och att dess utslag må genom besvär öfverklagas hos Kongl. Maj:t, allt med iakttagande af den tid, som i allmänhet är stadgad för fullföljd af brottmål från Underrätt till Hofrätt och från Hofrätt till Kongl. Maj:t.

Då emellertid de myndigheter, hvilka afses i denna förordning, enligt Beredningens åsigt mindre väl lämpa sig för att emottaga sådan annälan om missnöje, som enligt Beredningens förslag erfordras för att

fullfölja talan emot allmän domstols slutliga utslag i brottmål, samt polis-målens beskaffenhet synes föranleda, att ändring i polismyndighets utslag i sådana mål endast i mera sällsynta fall torde ifrågakomma och följaktligen motparts hörande öfver besvär deri endast undantagsvis blifver af nöden, har Beredningen ansett det i 2 kap. af förslaget till Lag angående full-följd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål införda besvär-s-förfarande utan missnöjesanmälan lämpligast kunna användas i fråga om de besvär, som må i Hofrätten anföras öfver polismyndighets utslag. Att besvär öfver Hofrätts utslag i dylika mål böra anföras och behandlas i enahanda ordning, som gäller för brottmål i allmänhet, synes vara uppenbart.

Enligt dessa grunder har förslag till författning angående tillägg till gällande föreskifter i afseende å fullföljden af polismål blifvit af Beredningen upprättadt.

Förslag till Lag angående ändring i vissa delar af Utsökningslagen.

Då enligt Beredningens förslag fullgörande af Hofrätts dom i tvistemål icke vidare uppställes såsom vilkor för parts rätt att fullfölja talan emot domen hos Konungen, har en ändring i 39 § Utsökningslagen funnits nödig för att åt Hofrätts dom, hvarigenom betalningsskyldighet blifvit någon ålagd, bereda sådan verkan, att dels motpartens rätt tillbörligen tryggas och dels den tappande parten betages möjligheten att genom klagan vinna uppskof med domens fullgörande. I sådant afseende har Beredningen alltså föreslagit, att å dylik dom utmätning må ske innan den vunnit laga kraft, så framt ej gäldenären till den vinnandes säkerhet hos Konungens Befallningshafvande nedsatt penningar, svärande mot hvad dömdt blifvit. Derjemte har Beredningen, till förebyggande deraf att, såsom hittills emellanåt skett, nedsatta penningemedel i följd af parts försummelse eller för annan orsak ligga räntelösa hos Konungens Befallningshafvande, föreslagit, att der den som vunnit ej vill eller kan ställa pant eller borgen för lyftning af nedsatta

penningemedel, dessa må, der någon af parterna det önskar, göras räntebärande genom insättning i någon bankinrättning efter Konungens Befallningshafvandes bepröfvande.

Enär den i 25 kap. 21 § Rättegångsbalken part medgifna rätt att i vanliga tvistemål på grund af domvilla eller annan felaktighet i rättegången genom besvär i högre Rätt yrka ogillande af dom, som eljest bör såsom laga kraftvunnen anses, enligt Beredningens förslag kommer att upphöra, har deraf påkallats en ändring i 49 § Utsökningslagen.

Ändringen i 52 § samma lag är, såsom lätt inses, föranledd af Beredningens förslag till Lag angående verkställighet i vissa fall af utslag i brottmål utan hinder af ändringssökande.

I syfte att, så vidt lämpligen ske kan, åvägabringa öfverensstämmelse emellan det af Beredningen föreslagna besvärsförfarande i tvistemål och Utsökningslagens stadganden om klagan öfver utslag i utsökningsmål hafva vissa jemkningar i 185, 186, 187 och 192 §§ Utsökningslagen blifvit af Beredningen föreslagna.

Förslag till Lag angående verkställighet i vissa fall af utslag i brottmål utan hinder af ändringssökande. Gällande lag föreskrifver såsom ett prestandum för den, som blifvit genom Hofrätts utslag fäld till böter och vill hos Konungen söka ändring i utslaget, att nedsätta böterna och vid besvären föga bevis om nedsättningen. Då enligt förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål detta prestandum skulle bortfalla, kunde med skäl befaras, att besvär komme att hos Konungen anföras allenast för vinnande af uppskof med böternas erläggande och att af sådan anledning antalet af till Konungen fullföljda smärre brottmål skulle väsentligen ökas, derest icke sådant motverkades genom andra lagbestämmelser. I detta syfte har af Beredningen blifvit föreslaget ett stadgande, att utnätning å Hofrätts utslag, hvarigenom någon blifvit dömd till böter eller fäld att utgifva vite, skall verkställas, ändå att ändring i utslaget sökes, så framt ej den

sakfælde hos Konungens Befallningshafvande nedsatt böterna eller vitet. Genom ett dylikt stadgande betages tydligen den sakfælde all anledning att söka ändring allenast i syfte att erhålla uppskof med verkställigheten af Hofrättens utslag. Någon våda af att låta utslaget i sådana fall gå i verkställighet, oaktadt det icke vunnit laga kraft, synes icke vara att befara, då stadgandet inskränkes till att gälla allenast Hofrätts utslag och försäljning af det utmätta godset icke får ega rum annat än i de fall, då antingen den utmätta egendomen är underkastad förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller ock säker vård för det utmätta icke kan utan kostnad erhållas.

I fråga om rättegångskostnad eller skadestånd, som någon blifvit i brottmål dömd att gälda, eller om viss lös egendom, som någon i sådant mål förpligtats att till annan utgifva, synes det icke böra möta betänkligheter att tillämpa Utsökningslagens stadganden angående verkställighet af dom i tvistemål, hvadan en bestämmelse i sådant syfte här blifvit intagen.

Förslag till Lag angående förändrad lydelse af 327 § i Sjölagen den 12 Juni 1891. Då i förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål medgifvits rätt till särskild talan emot vissa beslut angående jäf emot domare, men borttagits sådan rätt i fråga om beslut rörande flere parters instämmande, har lydelsen af 327 § i Sjölagen skolat i öfverensstämmelse härmed ändras.

Då de af Beredningen utarbetade *förslag till Lag om ändring i vissa delar af Förordningen angående jords och lägenhets afstående för allmänt behof* den 14 April 1866, *förslag till Lag angående förändrad lydelse af 3 § i Lagen för Rikets Ständers bank* den 1 Mars 1830 samt *förslag till Lag angående förändrad lydelse af 134 § i Stadgan om skiftesverket i riket* den 9 November 1866 afse allenast, att de i

dessa författningar förekommande bestämmelser angående sättet och vilkoren för fullföljd af talan måtte bringas till öfverensstämmelse med de nya lagarnes föreskrifter i dessa ämnen, torde någon vidare belysning af de sålunda föreslagna stadgandena icke vara erforderlig.

Särskildt yttrande

af

Justitierådet Annerstedt.

Med flertalet inom Beredningen delar jag den uppfattning, att vid förevarande reform af lagstiftningen angående rättsmedlen det hittills i brottmål gällande förfarande vid sökande af ändring i Underrätts slutliga utslag bör förändras i den riktning, att kommunikationen borttages. Ehuru den klaganden nu åliggande skyldighet att, i fall Hofrätten finner motpartens hörande erforderligt, ombesörja kommunikationen och för sådant ändamål uttaga besvären och delgifva dem motparten icke, enligt min åsigt, innebär någon oegentlighet, hvaraf förändring i det nu gällande förfarandet påkallas, har jag likväl ansett angeläget, att Hofrätten, hvars arbetstid under närvarande förhållanden är strängt upptagen, måtte befrias från den dubbla föredragning af besvärsmålen, hvartill nämnda förfarande ofta föranleder. Visserligen synes detta ändamål äfven utan kommunikationens upphörande kunna vinnas om kommunikationsbeslutet i Hofrätt, såsom nu vanligen i Högsta Domstolen är fallet, finge meddelas af föredraganden. Men utom det att öfverlemnandet af en dylik befogenhet åt en ung hofrättstjensteman synes mig mindre lämpligt, antager jag, att följden deraf blefve att, om ej alla, åtminstone största delen af det ej obetydliga antal mål, deri utslag nu utan kommunikation meddelas, komme att till förklaring utställas. Då således dessa måls skyndsamma afgörande, hvilket just utgör en väsentlig fördel med det nuvarande förfaringssättet, komme att genom en dy-

lik anordning upphöra, har jag ansett svaranden hellre böra åläggas att utan särskild delgiftning afgifva förklaring.

Såvida den nuvarande kommunikationen kommer att utbytas mot en skyldighet för klagandens motpart att sjelfmant förskaffa sig under rättelse om besvärens innehåll och deröfver sig förklara, lär det emellertid vara särdeles angeläget, att denna skyldighet göres så litet betungande och kostsam som möjligt. Härutinnan synes mig dock det af Beredningens flertal framlagda förslag icke tillräckligt skydda svarandens rätt. Enligt detsamma skall svaranden, hvilken hittills kunnat afvakta, att besvärshandlingarna tillställas honom, innan någon vidare åtgärd i målet från hans sida kan ifrågakomma, i stället vara pligtig att först hos Underdomaren efterhöra, om missnöje blifvit af motparten anmaldt, och, der så skett, i Hofrätten låta uttaga besvärsskriften samt dit ingifva sin förklaring. De resor och besvär samt dermed förenade kostnader, som häraf blefve en följd, torde, synnerligen för en mindre bemedlad part, komma att kännas särdeles betungande; och sannolikt skulle mången förklarande, hellre än att underkasta sig dem, underlåta att taga kännedom om besvären och deröfver afgifva förklaring. Till följd deraf komme Hofrätten, oftare än önskligt vore, att finna sig föranlåten, särdeles om i besvären några nya skäl eller bevis blifvit åberopade, att uppskjuta målets afgörande för att, enligt 12 § i förslaget, bereda svaranden tillfälle att deröfver yttra sig.

På sätt redan af en ledamot i äldre Lagberedningen blifvit erinradt, är det dock af vikt, att utväg beredes, hvarigenom den mindre bemedlade, som icke kan sjelf begifva sig till den ort, der öfverdomstolen har sitt säte, och icke eger kännedom om något der befintligt ombud, till hvilket han kan hysa förtroende, sättes i tillfälle att bevaka sin talan.

En sådan utväg synes, enligt min åsigt, kunna beredas, derest vid besvär öfver Underrätts slutliga utslag skriftvexlingen förläggas i stad till Underrätten och å landet till domsagans kansli, med åliggande för Rätten eller domaren att till Hofrätten insända parternas skrifter jemte öfriga handlingar i målet. Genom en sådan anordning blifva för båda

parterna besväret och kostnaderna i väsentlig mån minskade. Först och främst bortfaller härigenom nödvändigheten af särskild missnöjesanmälan, enär tiden för ingifvande af besvärsskriften till Rätten eller domsagas kansli kan sättas föga längre än den tid, inom hvilken, enligt förslaget, missnöje skall anmälas. Då vidare antalet af de fall, i hvilka såväl den tilltalade som målseganden äro boende inom ransakningsdomstolens domvärjo eller i dess nära granskap, vida öfverstiger antalet af dem, i hvilka de enskilde parterna äro bosatte på längre afstånd från underdomstolen, måste skriftvexlingens förläggande i stad till Underrätten och å landet till domsagas kansli för enskilde parter i allmänhet innefatta en betydlig lättnad och de mål, i hvilka förklaring ej afgifves, sålunda äfven blifva mera sällsynta. Derjemte kan genom en sådan anordning skriftvexlingstiden icke blott bestämmas lika för hela landet utan äfven sättas i den mån kortare än den tid, som måste stadgas, derest skriftvexlingen skall försiggå i Hofrätten, att förklaring kan hinna afgifvas stundom före och i allmänhet endast en eller annan vecka efter den tid, som i nyssnämnda fall ansetts böra för besvärs ingifvande bestämmas. Skriftvexlingens förläggande till Underrätt synes ej heller, enligt min uppfattning, utgöra något hinder för uppnåendet af det resultat, som vinnes med en skriftvexling i Hofrätten utan muntlig förhandling derstädes, nemligen att i öfverdomstolen efter skriftvexlingstidens slut skola för densamma finnas tillgängliga de mellan parterna vexlade skrifterna tillika med det öfverklagade utslaget och handlingarna i målet.

Den mångåriga erfarenhet, som vunnits med afseende å sättet för fullföljden af mål från Egodelningsrätt, enligt hvilken erfarenhet anledning till anmärkning mot detta förfaringssätt ej förekommit, synes mig tala för lämpligheten af en anordning i fråga om brottmålen, som hufvudsakligen öfverensstämmer med besvärsförfarandet vid egodelningsmålen.

De betänkligheter, som uttalats emot förläggandet af parternas skriftvexling till domsagas kansli, kan jag icke dela. De hufvudsakligaste äro, dels att den anordning af kansliet, som af Beredningen blifvit ifrågasatt i förslaget till Lag angående domsagas kansli, icke skulle vara

af beskaffenhet, att parternas skriftvexling under alla förhållanden med tillräcklig trygghet kunde ega rum å kansliet, dels ock att särskildt förhållandena i nordligaste delen af landet, hvarest domhafvandena i följd af långvariga tingsresor stundom under flera veckor icke vore å kansliet tillstädes, skulle försvåra om icke omöjliggöra skriftvexlingen derstädes. Men de fordringar, som den föreslagna skriftvexlingen vid Underrätt komme att ställa å kanslibiträderna, nemligen redbarhet och ordentlighet, äro icke större, än att de, enligt min uppfattning, kunna väl uppfyllas af de kanslibiträden, hvilka i de särskilda domsagorna komma att antagas, derest Beredningens förslag i ämnet blifver gilladt och upphöjdt till lag; och om i en domsaga den ordinarie domhafvanden i följd af långvariga tingsresor blifver förhindrad under längre tid att å kansliet ombesörja besvär sakernas insändande till Hofrätten, lär det icke böra möta något hinder, att annan till domareembetets utfövanne behörig person af Hofrätten erhåller förordnande att ombesörja detta, under den tid domarens förfall sålunda varar. Skulle kanslibiträdet i domsaga sakna kompetens att erhålla ett dylikt förordnande, kan det utan svårighet gifvas åt någon annan behörig, som är bosatt i den ort, der domsagans kansli är beläget.

I fråga om besvär emot Hofrätts slutliga utslag i brottmål synes mig likaledes förfarandet lämpligen kunna förenklas i så måtto, att skyldighet för part att i Hofrätten anmäla missnöje icke i något fall blifver stadgad. Den fördel, som stadgandet af en sådan skyldighet skulle kunna medföra — att visshet tidigare kan vinnas, huruvida Hofrättens utslag vunnit laga kraft — synes mig icke uppväga den svårighet, som för enskilde parter uppkommer genom förpligtelsen att i Hofrätten anmäla missnöje inom viss kort tid efter det Hofrättens utslag gafs. Besvär förfarandet i andra instans är nemligen i förslaget ordnad på det sätt, att enskild part är berättigad att i Hofrätten utföra sin talan utan att derstädes ovillkorligen hafva ett rättegångsombud, försedt med en för ombudet utfärdad fullmakt, och vid sådant förhållande kommer det ifrågasatta tillägget till 15 kap. 7 § Rättegångsbalken, hvarigenom fullmäktig skulle blifva befogad att utan särskild fullmakt anmäla miss-

nöje, för part, som på sådant sätt utfört sin talan, icke att medföra någon lättnad. Då den häktade, om han sjelf är missnöjd med Hofrättens utslag, skall utan missnöjesanmälan inom viss kort tid aflemna sin besvärsskrift och, derest han sjelf nöjes åt Hofrättens utslag, eger att, utan afvaktan deraf att utslaget vunnit laga kraft, påbörja undergåendet af honom ådömdt urbota straff, är det tydligen för honom likgiltigt, om något tidigare eller senare vinnes visshet, huruvida besvär blifvit af motparten anförda eller icke. Och sedan Underrättens dom blifvit öfverklagad och den tid, som nödvändigt åtgår för besvärens pröfning i Hofrätt, redan förflutit, synes det hvarken för enskild part, som vistas å fri fot, eller för det allmänna vara af särskild vikt och betydelse, huruvida laga kraft kan åkomma Hofrättens utslag några dagar förr eller senare.

De skäl, som i fråga om Underrätts slutliga utslag i brottmål tala för kommunikationens utbytande mot en skriftvexling vare sig i Hofrätt eller i Underrätt, ega, enligt min uppfattning, icke samma giltighet i fråga om besvär emot Hofrätts utslag af enskild part, som ej i målet hålles häktad.

Då beslut om kommunikation af besvär emot Hofrätts utslag i brottmål i allmänhet meddelas i Nedre Justitierevisionen, vinnes nemligen ej för Högsta Domstolen, såsom fallet är för Hofrätten, genom kommunikationens borttagande någon besparing i arbetstid, och i regeln lär kommunikationen ej föranleda något afsevärdt uppehåll med målets föredragning. Vid sådant förhållande och då det i sista instansen ännu mera än i Hofrätt synes mig vara af vikt, att vid målets afgörande tvekan ej må förefinnas, huruvida svaranden fått kännedom om besvärens innehåll, och att Högsta Domstolen, sedan målet der blifvit föredraget, endast i sällsynta undantagsfall må behöfva för infordrande af yttrande från svaranden vidtaga den i 12 § förutsatta åtgärd, har jag ansett kommunikationen lämpligen här kunna bibehållas, med skyldighet för enskild på fri fot varande klagande att ombesörja besvärens delgifning med motparten.

Denna skyldighet synes mig för klaganden ej innebära någon oskäligen tunga. Fasthellre befarar jag, att, om parten skulle kunna göra försök

att vinna ändring i Hofrättens utslag utan att detta för honom medförde vidare kostnad eller besvär än ingifvandet af besvärshandlingarna till Konungen, antalet brottmål i sista instansen skulle i väsentlig mån ökas. Visserligen kan kommunikationens bibehållande i Högsta Domstolen, sedan den blifvit afskaffad vid Hofrätterna, från formel synpunkt anses mindre tilltalande; men huru eftersträfvansvärd öfverensstämmelse i form vid rättsmedlens ordnande än må vara, synes den dock böra eftergifvas, om för dess vinnande väsentliga fördelar af mera reel natur måste uppoffras, och den omständighet, att ett eljest ändamålsenligt förfarande, till följd af vissa dermed, särskildt vid mellaninstansen, förenade olägenheter, anses påkalla en förändring, torde ej ovilkorligen böra föranleda en dylik förändring äfven i sista instansen, der nämnda olägenheter ej förekomma, men i stället andra skulle af ändringen framkallas.

Jemte den skiljaktighet i princip, för hvilken jag nu i korthet redogjort, har jag med afseende å några detaljbestämmelser i förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål haft en annan mening än Beredningens fleste ledamöter.

7 §. Det synes mig icke vara behöfligt att för underlåtenhet att inom besvärstidens utgång ingifva det öfverklagade utslaget stadga strängare påföljd än för försummelse att inom samma tid ingifva Underrättens öfriga protokoll i målet, hvadan äfven i förstnämnda fall klaganden synes böra erhålla föreläggande att inkomma med hvad som felas vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppskof med målets afgörande.

Då det för klaganden icke torde vara förenadt med större svårighet att inom föreskrifven tid till Rätten eller domaren ingifva sin besvärsskrift än att annåla skriftligt missnöje, synes mig, derest skriftvexlingen mellan parterna förläggas till Rätten eller domsagas kansli, föreskriften om föreläggande af ny tid i händelse laga förfall visas för ingifvande af besvärsskriften kunna uteslutas.

12 §. I händelse Hofrätt för bedömande af der fullföljdt brottmål finner yttrande angående viss omständighet från någondera parten erfordras, lärer enligt gällande lag hinder ej möta att, der så lämpligt finnes, muntligt förhör med parten för ändamålet anordnas vare sig inför Hofrätten eller vid domstol i orten, der parten sig uppehåller; och har jag derföre, till förebyggande af den uppfattning, att så ej hädanefter finge ske, ansett genom en mindre redaktionsförändring i 12 § böra antydas, att i nämnda fall infordrande af skriftlig förklaring med föreläggande af viss tid icke vore ovilkorligt utan finge af omständigheterna bero.

19 och 20 §§. Då, enligt min uppfattning, i brottmål klaganden icke bör kunna åläggas att ersätta den kostnad, som uppkommer derigenom, att i stället för en jäfvig domare ojäfvig sådan förordnas, utan denna kostnad måste drabba det allmänna, samt derest nu gällande bestämmelser i detta ämne skulle blifva så tolkade, att kostnaden i nämnda fall drabbade den, som begärt förordnandet, en ändring af bestämmelserna i nyss angifna rigtning synes böra ske, har jag ansett skäl saknas för stadgandet om rätt för part att särskildt söka ändring i beslut, hvarigenom antingen Häradsrättens ordförande eller ock Rådstufvurättens ordförande eller samtliga ledamöter förklarats jäfvige.

Derest besvärsförfarandet skulle blifva ordnadtt enligt ofvan angifna grunder, erfordras ett tillägg till 167 § i Tullstadgan den 2 November 1877 af innehåll, att i fråga om fullföljd i högre Rätt af talan mot utslag meddeladt af Gränsetullrätt skall gälla hvad om fullföljd af polismål finnes stadgadt.

Då jag, på sätt i det föregående blifvit antydt, anser besvärsförfarandet böra anordnas enligt väsentligen andra grunder än de i förslaget följda, har jag uppgjort ett utkast till författning, motsvarande förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål, hvilket utkast jag här bilägger.

Utkast till Lag

angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i brottmål.

I KAP.

Om besvär emot Underrätts slutliga utslag, så ock om underställning af Underrätts utslag.

1 §.

Vill part söka ändring i Underrätts slutliga utslag i brottmål, ingifve, der ej i denna lag annorledes stadgas, i stad till Rätten sist före klockan tolf å tjugonde dagen och å landet till domsagans kansli sist å tjugonde dagen från den dag, då utslaget gafs, sina till Hofrätten ställda besvär, deri han sin talan emot utslaget framställer. Vid besvären foga han tillika det öfverklagade utslaget, Underrättens öfriga protokoll i målet samt de handlingar, hvilka han derutöfver åberopar. Har klaganden i målet annan motpart än allmän åklagare eller någon, som i målet hålles häktad, skall derjemte ingifvas afskrift af besvärsskriften med de bevis, som dertill höra.

Hafva besvär till Rätten eller domsagans kansli ingifvits, skall besvärsskriften förses med anteckning om tiden för dess ingifvande.

2 §.

Part, som enligt 1 § till Rätten eller domsagans kansli ingifvit besvär, vare ej pliktig att derom underrätta motparten.

3 §.

Då allmän åklagare är klagandens motpart, låte Rätten eller domaren tillställa honom besvärshandlingarna med föreläggande att inom viss tid afgifva förklaring och återställa handlingarna.

Enskild motpart ege uttaga den i 1 § omförmälda afskrift och afgifve sedan till Rätten eller domsagans kansli skriftlig förklaring öfver besvären inom lika tid, som för besvårs ingifvande är i sagde § föreskrifven, räknad från besvärstidens utgång. Äro motparterna flere och enas de ej, hvilken af dem skall uttaga afskriften, må den ej utlemnas, utan ege parterna att af dess innehåll taga kännedom hos Rätten eller å domsagans kansli.

4 §.

Har klaganden underlåtit att, efter ty i 1 § sägs, ingifva afskrift af besvären eller af bevis, som dertill hörer, ege motpart, som är berättigad att erhålla afskrift, att sådan på klagandens bekostnad taga.

Skola i det fall, nu sagdt är, besvärshandlingarna tillställas allmän åklagare, låte Rätten eller domaren på klagandens bekostnad taga erforderlig afskrift för att hållas annan motpart tillhanda.

5 §.

Sedan förklaringstiden gått till ända eller dessförinnan, der förklaring tidigare inkommit, insände Rätten eller domaren handlingarna till Hofrätten.

6 §.

Vara ej besvär emot Underrätts utslag, hvarom i 1 § förmäles, inom der stadgad tid till Rätten eller domsagans kansli af part ingifna, hafve parten förlorat sin talan. Besvär, som ingifvas efter besvärstidens utgång, må ej upptagas, och varde beslut derom, med uppgift å de

skäl, hvarå beslutet grundats, af Rätten eller domaren å besvärsskriften tecknad samt tillika, om parten det begär, honom skriftligen meddeladt.

7 §.

Har klaganden underlåtit ingifva det öfverklagade utslaget eller Underrättens öfriga protokoll i målet, och äro de ej heller af annan part företedda; förelägge Hofrätten, sedan besvärshandlingarna dit inkommit, klaganden viss tid att dermed inkomma vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

8 §.

Varder ej förklaring ingifven inom föreskrifven tid, må det ej föranleda uppehåll med handlingarnas insändande till Hofrätten eller målets afgörande.

Då förklaring ej inkommit, gifve Rätten eller domaren det vid handlingarnas insändande Hofrätten tillkänna.

9 §.

Ehvad förklaring inkommit eller icke, ege Hofrätten att i anledning af besvär, som enligt 1 § blifvit anförda, infordra yttrande från motparten, der hans hörande öfver viss angifven omständighet finnes nödigt; och låte Hofrätten beslutet derom delgifvas den part, som skall höras, med föreläggande, der så lämpligt finnes, af viss tid, inom hvilken yttrandet skall afgifvas vid påföljd att underlåtenhet deraf ej må föranleda vidare uppehåll med målets afgörande.

10 §.

Har Underrätt i utslag förvisat målet till fortsatt handläggning vid annan Underrätt, må ej ändring i utslaget sökas förr än den Rätt,

som sist handlagt målet, deri meddelat slutligt utslag. Vill någon då söka ändring, fullfölje han sin talan i den ordning, som för klagan öfver det slutliga utslaget iakttagas bör.

11 §.

Har någon blifvit dömd till döden eller till straffarbete på lifstid, skall målet, såvidt det honom rör, underställas Hofrättens pröfning.

12 §.

Varder någon, som är tilltalad vid Underrätt, jemväl stäld under åtal för brott, som tillhör Öfverrätts omedelbara upptagande, skall Underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del Hofrättens pröfning, ändå att det ej enligt 11 § skolat underställas.

13 §.

I underställningsmål låte Rätten eller domaren, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län inom fyrtiofem dagar och i mål från öfriga delar af riket inom trettio dagar från den dag, utslaget gafs, till Hofrätten insända utslaget samt öfriga protokoll och handlingar i målet.

I ty mål må ej besvär anföras, men part vare berättigad att inom tid, som nyss är sagd, i Hofrätten göra de påminnelser, som han kan finna vara af nöden. Hafva ej inom den tid påminnelser inkommit, må det ej föranleda uppehåll med målets afgörande.

II KAP.

Om besvär emot Underrätts beslut, som meddelas under rättegången eller angår särskild i sammanhang med målet behandlad fråga.

14 §.

Vill part söka ändring i beslut, hvarigenom Underrätt förordnat om hans häktande eller qvarhållande i häkte eller om hans hemtande till Rätten, ege han att deremot särskildt anföra besvär i Hofrätten; dock gånge beslutet ej dess mindre i verkställighet. I ty fall vare klagan ej till viss tid inskränkt.

15 §.

Menar part, att genom beslut, som Underrätt under rättegången meddelat, målet allenast onödigt uppehålles, vare lag som i 14 § sägs.

16 §.

Varder part af Underrätt genom beslut under rättegången fäld att utgifva vite eller dömd till böter för uteblifvande, må beslutet särskildt öfverklagas genom besvär, som skola till Hofrätten ingifvas, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands eller Vesternorrlands län sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen samt i mål från öfriga delar af riket sist före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då det öfverklagade beslutet gafs, vid påföljd för part, som den tid försitter, att hafva förlorat sin rätt till talan mot beslutet, der ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid.

17 §.

Har Underrätt skilt fullmäktig från fullmäktigskapet eller dömt honom till ansvar för förseelse i målet, eller ock ogillat yrkande om ansvar för sådan förseelse, och vill någon söka ändring i beslutet, skall talan deremot, ehvad beslutet meddelats under rättegången eller i sammanhang med slutligt utslag i målet, särskildt fullföljas genom besvär, som skola till Hofrätten ingifvas inom den tid och vid den påföljd för underlåtenhet, som i 16 § stadgas.

18 §.

Om fullföljd af talan emot Underrätts beslut i fråga, som rör vittne, sakkunnig eller annan, som kallats att meddela upplysning i brottmål, så ock om klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt dömt till värjemålsed, gälle hvad derom i Lagen angående bevisning inför Rätta är stadgadt.

19 §.

Då besvär enligt här ofvan i detta kap. gifna stadganden hos Hofrätten anföras, ingifve klaganden tillika det öfverklagade beslutet och Underrättens öfriga protokoll i målet. Försummas det, förelägge Hofrätten honom viss tid dertill vid äfventyr att underlåtenhet deraf ej föranleder vidare uppehåll med målets afgörande.

20 §.

Pröfvas den, som med besvär enligt detta kap. till Hofrätten inkommit, ej hafva skäl för sin talan, gifve Hofrätten genast sitt utslag derå. Finner Hofrätten någon böra öfver besvären höras, vare klaganden pliktig att besvärshandlingarna uttaga och dem i hufvudskrift eller besannad afskrift motparten tillställa, så ock att inom tid, som Hofrätten bestämmer, räknad från den dag föreläggandet kungöres, till

Hofrätten inkomma med bevis om dagen, då motparten af besvärshandlingarna fått del, samt återställa handlingarna eller ingifva styrkt afskrift deraf. Underlåter klaganden att inom föreskrifven tid inkomma med bevis om delgifning, och kommer ej heller motparten in med förklaring; då må ej besvären till vidare pröfning upptagas, med mindre inom sagda tid laga förfall för klaganden visas; visas förfall, förelägge Hofrätten ny tid. Varda ej inom föreskrifven tid besvärshandlingarna återställda eller styrkt afskrift deraf ingifven, må sådant ej föranleda uppehåll med målets afgörande. Styrker klaganden, att motparten vistas utrikes, eller att ej veterligt är, hvar han sig uppehåller, och har han ej för sig ställt ombud, sätte Hofrätten ock ut ny tid och förelägge tillika klaganden att till Hofrätten ingifva besannad afskrift af besvärshandlingarna och sedan låta i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, kungöra, att besvär i målet blifvit anförda och att besvärshandlingarna finnas hos Hofrätten att tillgå. Finnes i fall, då allmän åklagare är klagande, någon böra öfver besvären höras, skola besvärshandlingarna genom Hofrättens försorg tillställas åklagaren, och låte jemväl Hofrätten besörja om införande i allmänna tidningarna af kungörelse, der sådan erfordras.

21 §.

Har klaganden enligt 20 § låtit besvärshandlingarna tillställas motparten, vare denna pliktig att inom lika tid, som för besvärs anförande i 16 § stadgas, räknad från den dag handlingarna honom tillställdes, förklaring i målet till Hofrätten ingifva; är kungörelse angående besvären i allmänna tidningarna införd, skall han ingifva sin förklaring inom nittio dagar från sista kungörandet. Ingifves ej förklaring inom föreskrifven tid, må deraf ej föranledas uppehåll med målets afgörande, med mindre laga förfall inom samma tid visas; visas förfall, förelägge Hofrätten honom ny tid.

22 §.

Hvad parterna enligt 20 och 21 §§ hafva att iakttaga, så ock äfventyret, om det försummas, låte Hofrätten tecknas å besvärsskriften.

23 §.

Öfver beslut, som Underrätt i andra fall, än ofvan sagda äro, under rättegången meddelat, må ej särskildt klagas. Fullföljer part talan emot det slutliga utslaget, ege han dock i sammanhang med den talan öfverklaga det under rättegången meddelade beslutet.

Har part öfverklagat det slutliga utslaget, vare motpart, ändå att han ej deröfver klagat, obetaget att till bemötande af ändringssökandet påkalla pröfning af sådant, under rättegången meddeladt beslut, som nu är sagdt.

24 §.

Hafva besvär öfver Underrätts slutliga utslag blifvit till Rätten eller domsagans kansli ingifna, men Rätten eller domaren vägrat att besvären upptaga, må klagan deröfver föras genom besvär, som skola ingifvas till Hofrätten inom den i 16 § stadgade tid, vid påföljd för underlåtenhet, som der sägs; och vare hvad 19, 20, 21 och 22 §§ innehålla jemväl i afseende å dessa besvär gällande.

Hafva besvär öfver Underrätts utslag blifvit af Rätten eller domaren upptagna, må ej deröfver särskildt klagas; fullföljes talan i målet, ege motparten att påkalla pröfning af frågan, huruvida besvären blifvit i laga ordning anförda.

III KAP.

Om besvär emot Hofrätts utslag och beslut, så ock om underställning af Hofrätts utslag.

25 §.

Nöjes ej part åt Hofrätts slutliga utslag i brottmål, ege han, der ej här nedan annorledes stadgas, att sist före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, till Konungen ingifva besvär, deri han sin talan mot utslaget framställer.

Varda ej besvär inom tid, som nu är sagd, hos Konungen af part anförda, hafve parten förlorat sin talan, der ej inom samma tid laga förfall visas. Visas laga förfall, förelägges honom ny tid.

26 §.

Har allmän åklagare talat å brott af sådan beskaffenhet, att straffet därför enligt 5 kap. 14 § Strafflagen kan förfalla, må ej åklagaren i annat hänseende, än så vidt angår ansvar eller ersättningsskyldighet för honom sjelf, hos Konungen fullfölja talan, med mindre han vid besvärens ingifvande styrker sig hafva erhållit Justitiekanslerens tillstånd till ändringssökande.

27 §.

Öfver utslag, hvarigenom Hofrätten visat mål åter till Underrätt, må ej klagas. Innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att deremot fullfölja talan, om hufvudsaken kommer under Konungens pröfning.

28 §.

I fråga om klagan öfver Hofrätts utslag, hvarigenom målet förvisats till fortsatt handläggning vid annan Öfverrätt, skall hvad i 10 § stadgas angående Underrätts utslag ega motsvarande tillämpning.

29 §.

Öfver Hofrätts utslag i fråga, som jemlikt 15 § blifvit från Underrätt fullföljd, må ej klagan föras.

30 §.

Om fullföljd af talan emot utslag, hvarigenom Hofrätt i fullföljdt eller der anhängiggjordt mål dömt part till värjemålsed eller meddelat yttrande, som rör vittne, sakkunnig eller annan, som varit kallad att meddela upplysning i brottmål, gälle hvad derom i Lagen om bevisning inför Rätta finnes stadgadt.

31 §.

Vill part klaga öfver beslut, hvarigenom Hofrätt förordnat om hans häktande, qvarhållande i häkte eller hemtande till Rätten, ege han att deremot fullfölja talan hos Konungen genom besvär; dock gånge beslutet ej dess mindre i verkställighet. I ty mål vare klagan ej till viss tid inskränkt.

Lag samma vare, der Hofrätt fastställt Underrätts beslut, hvarigenom meddelats förordnande, som nu är sagdt. Har sådant beslut blifvit af Hofrätten upphäfdt, må ej klagan deröfver föras.

32 §.

Har Hofrätt under målets handläggning derstädes meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 eller 17 § afses, må beslutet hos Konungen

särskildt öfverklagas genom besvär, som skola till Konungen ingifvas inom den tid och vid den påföljd för underlåtenhet, som i 25 § stadgas.

33 §.

Beslut, som af Hofrätt under rättegången meddelas i annat fall, än i 30, 31 eller 32 § sägs, må ej särskildt öfverklagas, utan gälle i fråga om fullföljd af talan emot det beslut hvad i 23 § angående der omförmälda beslut föreskrifves.

34 §.

Då besvär enligt detta kap. blifvit hos Konungen anförda, skola från Hofrätten infordras de derstädes befintliga handlingar i målet jemte utdrag af Hofrättens deri förda protokoll.

Vid besvären foge klaganden Hofrättens öfverklagade utslag eller beslut, så ock, der målet varit från Underrätt till Hofrätten fullföljdt, Underrättens deri förda protokoll, såvidt dess insändande ej åligger Hofrätten. Underlåter klaganden hvad honom sålunda åligger, varde viss tid honom förelagd att med den felande handlingen inkomma vid äfventyr, om det försummas, att deraf ej må föranledas vidare uppehåll med målets afgörande.

Finnes någon böra öfver besvären höras, varde, der de blifvit af allmän åklagare anförda, förklaring infordrad på sätt tjenligast finnes, men, der enskild part är klagande, så förfaret, som i 20, 21 och 22 §§ finnes för Hofrätten föreskrifvet.

35 §.

Har någon blifvit dömd till döden, skall målet, så vidt det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte Hofrätten inom tid, som i 25 § sägs, till Konungen insända Hofrättens utslag och protokoll jemte öfriga handlingar i målet; och ege part att inom samma tid med påminnelser till Konungen inkomma.

IV KAP.

Särskilda föreskrifter om fullföljd af talan, der någon i målet hålles häktad.

36 §.

Vill någon, som i målet hålles häktad, öfverklaga Underrätts eller Hofrätts utslag eller beslut af beskaffenhet, att talan deremot må fullföljas, ingifve han till Konungens Befallningshafvande sina till Hofrätten eller Konungen ställda besvär, och vare i ty fall besvärstiden, då sådan är föreskrifven, räknad från den dag, då utslaget eller beslutet för den häktade muntligen afkunnades eller, der så ej skett, eljest honom delgafs.

37 §.

Hafva besvär öfver Underrätts slutliga utslag blifvit af den häktade till Konungens Befallningshafvande ingifna, låte Konungens Befallningshafvande genast besvärshandlingarna allmänne åklagaren tillställas, med föreläggande att inom viss tid insända förklaring jemte besvärshandlingarna till Rätten eller domsagens kansli. Konungens Befallningshafvande låte ock genast till Rätten eller domsagens kansli insända afskrift af besvärsskriften med de bevis, som dertill höra, tillika med underrättelse om den åklagaren förelagda förklaringstid; och ege enskild motpart att till Rätten eller domsagens kansli ingifva förklaring öfver besvären inom den i 3 § för förklarings ingifvande stadgade tid, räknad från besvärstidens utgång eller, der afskriften af besvärshandlingarna då ännu ej blifvit till Rätten eller domsagens kansli insänd, från den dag, då den dit inkommit.

Äro besvär i andra fall af den häktade till Konungens Befallningshafvande ingifna, insände Konungens Befallningshafvande ofördröjligen besvärshandlingarna, efter ty målets beskaffenhet föranleder, till Hof-

rätten eller Konungen; och varde, der någon öfver besvären skall höras, förklaring infordrad på sätt tjenligast finnes.

38 §.

Påminnelser i mål, som underståts Hofrättens eller Konungens pröfning, må af den, som hålles häktad, ingifvas till Konungens Befallningshafvande, som har att ofördröjligen insända dem till Hofrätten eller Konungen.

39 §.

Har den, som i målet hålles häktad, underlåtit att vid besvär, som af honom ingifvits, foga öfverklagade utslaget eller Underrättens protokoll i målet, skall utslaget eller protokollet införskaffas.

40 §.

Varda besvär öfver Underrätts slutliga utslag till Rätten eller domsagens kansli ingifna, och är motparten i målet häktad, skola besvärshandlingarna öfversändas till Konungens Befallningshafvande för att den häktade tillhandahållas med föreläggande att inom viss tid afgifva förklaring till Konungens Befallningshafvande, som har att ofördröjligen insända förklaringen jemte besvärshandlingarna till Rätten eller domsagens kansli. Finnes i fall, som nu är sagdt, äfven annan motpart, och har klaganden försummat att ingifva afskrift, hvarom i 1 § sägs; låte Rätten eller domaren på den klagandes bekostnad taga afskrift af besvärsskriften med de bevis, som dertill höra, för att nämnde motpart tillhandahållas. Underlåter den häktade att afgifva förklaring inom den förelagda tiden, skall Konungens Befallningshafvande med underrättelse derom insända besvärshandlingarna till Rätten eller domsagens kansli.

Pröfves eljest i mål, der någon hålles häktad, denne eller annan tilltalad böra höras, varde förklaring infordrad på sätt tjenligast finnes.

41 §.

Har den, som blifvit dömd till straffarbete på viss tid eller till fängelse och skall hållas häktad i afbidan derå, att det öfver honom fälda utslag vinner laga kraft, före besvärstidens utgång i den ordning, särskild författning föreskrifver, förklarar sig nöjd med utslaget och villig att undergå den ådömda bestraffningen; må ej besvär emot utslaget af honom anföras.

42 §.

Konungens Befallningshafvande åligge tillse, att häktad, som vill anföras besvär eller afgifva påminnelser eller förklaring, dervid ej saknar nödigt biträde.

Då besvär af häktad ingifvas, skall å besvärsskriften tecknas bevis om tiden för dess ingifvande. Skall utslag, beslut eller besvärsskrift delgifvas häktad, varde handlingen försedd med bevis om tiden för delgifvandet.

V KAP.

Allmänna bestämmelser.

43 §.

Å slutligt utslag, som till part utgifves, skall tecknas underrättelse om hvad part, som ej nöjes åt utslaget, har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

Vill någon klaga öfver beslut, som under rättegången meddelats, och begär han för sådant ändamål underrättelse om hvad han har att iakttaga, varde ock sådan underrättelse honom lemnad.

44 §.

Föreläggande, som meddelas enligt 7, 20, 21, 25 eller 34 §, skall, der det ej afsäges muntligen, kungöras genom anslag; och varde anteckning derom tillika införd i en särskild bok, hvilken skall hållas en hvar till handa, som derur vill hemta upplysning.

45 §.

Beslutar Hofrätt i fullföljdt mål att infordra underdomarens utlåtande, må ej part med beslutets delgifvande betungas. Lag samma vare, der hos Konungen erfordras utlåtande från underdomare eller Hofrätt.

46 §.

Är i stad ej rättegångsdag, och finnes ej någon satt att å Rättens vägnar inlagor emottaga; må skrifter, som enligt denna lag skola till Rätten ingifvas, aflemnas till Rättens ordförande.

Särskildt yttrande

af

Assessoren Wold.

De af Beredningen framlagda förslag till lagar angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål och i brottmål har jag icke kunnat biträda. Det Beredningen gifna uppdrag synes mig nemligen hafva bort föranleda dertill, att arbetet utvidgats så, att det kommit att omfatta jemväl vissa delar af sjelfva processen i öfverinstanserna; hvarjemte enligt min åsigt åt rättsmedelsystemet kunnat och bort gifvas väsentligen större enkelhet och öfverskådlighet, än de framlagda förslagen erbjuda.

De orsaker, som föranleda origtighet i ett af domstol gifvet utslag, måste i regeln sökas antingen deri, att *parten* underlåtit att vederbörligen framställa eller utreda sin sak, eller ock deri, att *domaren* felat i sjelfva afgörandet. I ett rättssystem, som icke fordrar, att parterna i rättegången företrädas af rättsbildade advokater, och der domstolens utslag icke gifves under medverkan af jury, böra derföre de ordinarie rättsmedlen ordnas så, att å ena sidan parten lemnas tillfälle att godtgöra hvad han i afseende å sakens framställande eller utredande försummat, och å andra sidan den högre domstolen med hänsyn till sin sammansättning lemnar garanti för en mera mångsidig och insigtsfull pröfning. I afseende å öfverdomstolarnes sammansättning torde mot vårt rättsmedelsystem icke kunna framställas befogade anmärkningar. Så mycket mera framträda deremot bristerna i fråga om det sätt, hvarpå

man hos oss sörjt för partens rätt att i öfverinstanserna tillgodose sina intressen.

Vår gällande lag upptager, såsom bekant, två hufvudformer för fullföljd af talan emot Underrätts utslag: *vad* och *besvär*. Med *vadeproceduren* har lagstiftaren uppenbarligen afsett att lemna parterna tillfälle att under ett blandadt skriftligt och muntligt förfarande fritt utveckla sin talan och förebringa erforderlig ny bevisning. Ända till midten af detta århundrade hade parterna i allmänhet tillgång till en jämförelsevis närbelägen appelldomstol, der en sådan utredning lättare kunde försiggå. Från Häradsrätt vädjades nemligen till Lagmansrätt, vid hvilken förfarandet var hufvudsakligen enahanda som vid Häradsrätt; och i de städer, der Kämnersrätt fanns inrättad, dömde Rådstufvurätt i andra instans i de från Kämnersrätten vädjade mål. Då parterna ofta nog först genom Underrättens utslag göras uppmärksamma på de brister, som vidlåda utredningen i målet, torde man kunna antaga, att målen då i allmänhet inkommo till Hofrätten i ett mera utredt skick, än hvad för närvarande är fallet. Men äfven i Hofrätten, som alltså i de flesta tvistemål dömde i tredje instans, synes under den närmaste tiden efter tillkomsten af 1734 års lag muntlig förhandling hafva blifvit använd i större utsträckning än nu, och muntliga förhör utsattes ofta af Hofrätten ex officio. Sedan Lagmans- och Kämnersrätterna år 1849 blifvit afskaffade, dömer Hofrätten nu i andra instans, och förfarandet derstädes är numera hufvudsakligen skriftligt; det muntliga elementet har, fränsedt vittnesförhören, förlorat nästan all verklig betydelse.

Hvad denna förändring innebär är lätt att inse. I ett på förhandlingsprincipen bygd förfarande är det visserligen partens ensak att tillse, att hans talan blifver vederbörligen utvecklad; men domarens processledande verksamhet spelar dervid en synnerligen vigtig rol, särskildt då, såsom hos oss, parterna i allmänhet uppträda utan biträde af juridiskt bildade advokater. En enda af domaren framställd och af parten besvarad fråga kan ofta nog ställa en förut dunkel sak i erforderlig belysning. Men att på detta sätt vid öfverdomstolarne tillgodogöra sig de muntliga förhören har visat sig alltmera omöjligt. Parterna upp-

träda endast undantagsvis sjelfva i Hofrätten, och de af dem der använda ombud sakna i regeln all verklig kännedom om saken. Vid de muntliga förhören åberopa ombuden skriftliga anföranden och inskränka sig för öfrigt vanligen till att bestrida allt hvad af motparten blifvit anfördt; framställes någon gång en fråga till ombuden, kunna de i regeln ej lemna svar derå.

Det ligger ock i sakens natur, att förhållandena måste utveckla sig på detta sätt. De till Hofrätten ställda inlagorna, som i allmänhet författas af parten sjelf eller hans vid Underrätten använda ombud, insändas ofta, jemte öfriga handlingar i målet, till ombudet i Hofrätten så sent, att detta ombud icke ens hinner genomläsa akten innan den skall till Hofrätten ingifvas. Och äfven om ombudet hade tid att grundligt instudera akten och kunde i minnet behålla det sålunda inlästa under den stundom ganska rundliga tid, som förflyter innan målet kommer under handläggning, vore dermed icke mycket vunnet. För att ombudet skall kunna vinna verklig kunskap om saken, så att ombudet kan förklara hvad i akten finnes dunkelt och lemna upplysning om sådana målet rörande sakförhållanden, hvarom uppgift ej kommit att i protokollet inflyta, är det vanligen nödvändigt, att ombudet meddelar sig, helst muntligen, med hufvudmannen. Men till följd af Hofrätternas vidsträckta jurisdiktionsområden gifves endast sällan tillfälle härtill; de dermed förbundna kostnaderna förbjuda sådant i de flesta fall, och i den händelse Hofrätten skulle finna muntlig förhandling icke vara i målet erforderlig, skulle ju ock dessa kostnader vara förspilda. Parterna nödgas följaktligen ofta nog att anförtro sin sak åt ombud, som äro för saken fullkomligt främmande; och ombuden, hvilka i allmänhet ganska väl inse, att af dem i målet gjorda medgifvanden äro för hufvudmännen bindande, drifvas af lätt förklarlig försigtighet att vid förhören bestrida allt hvad å motsidan anföres, äfven om full bevisning derför blifvit förebragt. Hofrätterna kunna emellertid icke utan obillighet förfara med stränghet emot parterna i förevarande afseende; ombud, som ofelbart skulle för bristande kännedom om saken hafva afvisats af Underrätt, måste godkännas af Hofrätterna. Att de muntliga förhören

under sådana förhållanden sällan kunna blifva till verkligt gagn för målens utredning ligger i öppen dag; dessa förhör kunna utan öfverdrift betecknas såsom en parodi på muntlig partförhandling.

Med *besvärsmålen* är det emellertid ännu sämre bestämdt. Lagens knapphändiga stadganden angående besvärsproceduren innehålla visserligen intet förbud mot anordnande af muntlig förhandling eller upptagande af vittnesbevisning i dessa mål, och att sålunda utesluta all muntlighet har antagligen ej heller varit lagstiftarens mening. Men hela det sätt, hvarpå besvärsförfarandet är anordnadt, har helt naturligt ledt till en nästan uteslutande rent skriftlig procedur. Parterna äro numera i regeln ej ens pligtiga att i besvärsmålen använda ombud, då de icke sjelfve komma tillstädes; besvär och förklaring, som finnas vara af sakegare egenhändigt underskrifna, upptagas till pröfning utan att fullmakt för ingifvandet erfordras. Svea Hofrätt beviljar visserligen någon gång vittnesförhör i besvärsmål; men de åtgärder, som härvid stundom måste vidtagas för åstadkommande af kommunikation mellan domstol och parter, utvisa tydligt nog, att besvärsförfarandet, sådant det nu är inrättadt, icke väl lämpar sig för en dylik anordning. Praxis inom de båda andra Hofrätterna lærer, åtminstone i regeln, ej medgifva vittnesförhör i dessa mål; finnes sådant förhör eller annan utredning erforderlig, återförvisas målet för fortsatt handläggning vid Underrätten. Återförvisning af målet medför emellertid icke blott tidsutdrägt utan äfven kostnad och andra olägenheter för parterna; och den utländska lagstiftningen söker derföre att så mycket som möjligt inskränka de fall, der sådan må ega rum. Särskildt framträda nu anmärkta missförhållanden vid fullföljd af talan emot slutligt utslag i brottmål. Erfarenheten utvisar nogsamnt, att äfven i dessa mål ytterligare utredning ganska ofta är af nöden; och det måste anses såsom synnerligen otillfredsställande, att dylika mål, deri ju fråga kan vara om de viktigaste rättigheter, skola vara hänvisade till en skriftlig, summarisk öfverrättsprocess.

De ordinarie rättsmedlen emot Hofrätts utslag och beslut äro *revision* och *besvär*. Då stadgandet i 30 kap. 11 § Rättegångsbalken, som i regeln förbjuder anförandet af nya bevis i revisionsförfarandet,

numera är antiqveradt, samt de i 19 § af samma kap. gifna inskränkan-
kande bestämmelser angående parts rätt att i brottmål fullfölja talan
jemväl kommit ur bruk, framträder Högsta Domstolen numera såsom
en verklig öfverappellinstans. I fråga om möjligheten att åstadkomma
utredning af målen gäller om dessa rättsmedel hufvudsakligen det-
samma, som ofvan anförts angående rättsmedlen emot Underrätts
utslag. Att i högsta instans anskaffa verkliga, om saken kunniga
ombud faller sig emellertid i allmänhet svårare än i Hofrätten, enär
jurisdiktionsområdet här är vida större; och olägenheterna af målens
återförvisning äro uppenbarligen i högsta instansen af ännu större be-
tydelse än i Hofrätten.

Man torde ock numera vara allmänt ense derom, att den afdelning
af vår rättegångsordning, som angår processen i öfverinstanserna, i syn-
nerligen hög grad påkallar en reform. Lika enig som man är härom,
lika delade synas emellertid meningarna vara om sättet, huru denna
process rätteligen bör ordnas. En lämplig anordning af förfarandet vid
öfverdomstolarne och, i sammanhang dermed, af rättsmedelsystemet ut-
gör ock utan tvifvel en af processlagstiftningens allra svåraste uppgifter.

De äldre lagförslagen innehålla icke å ifrågavarande område några
mera väsentliga olikheter mot nu gällande rätt. För att i vadeför-
farandet bereda större utrymme åt muntligheten hade den äldre Lag-
beredningen föreslagit, att vid målets föredragning alltid skulle anordnas
ett s. k. muntligt slutförhör; men då förslaget icke tillika löst ombuds-
frågan på sådant sätt, att parterna kunde antagas komma att i rätte-
gången företrädas af verkligen sakkunniga ombud, måste denna anord-
ning anses såsom förfelad. I fråga om det allmänna besvär förfarandet,
hvari parterna skulle uppträda sjelfve eller genom laga fullmäktige,
upptogs emellertid uttrycklig föreskrift, att den högre domstolen egde
förordna om muntligt förhör och om upptagande af ny bevisning.

I *principbetänkandet* har Nya Lagberedningen ansett sig icke
kunna komma ifrån de med nu gällande förfarande förenade olägen-
heterna på annat sätt än genom en fullständig ombildning af pro-
cessen i öfverinstanserna. Såsom rättsmedel emot slutligt utslag i så-

väl brottmål som tvistemål upptagas »vad» från Underrätt till Öfver-
 rätt samt »revision» från Öfverrätt till Konungen. Mot öfriga utslag
 och beslut af beskaffenhet att få särskildt öfverklagas skulle talan föras
 genom besvär med hufvudsakligen skriftligt förfarande. För vade- och
 revisionsförfarandet upptagas deremot, delvis efter mönstret af modern
 utländsk lagstiftning, bestämmelser om obligatorisk muntlig förhandling,
 offentlighet och sakföraretvång. Målen skulle i allmänhet i öfverinstan-
 serna föredragas af parternas sakförare. Hofrätternas antal borde ökas
 till fem. I såväl tvistemål som brottmål skulle parterna, utan afseende
 å tvisteföremålets värde eller beskaffenhet eller brottets art, ega att
 fullfölja talan emot Hofrätts dom i högsta instansen, hvilken hade att
 till pröfning upptaga jemväl bevisfrågan; men nya bevis skulle i denna
 instans i regeln ej få anföras.

Beredningen har nu, utan tvifvel närmast med anledning af de
 allt mer högljudda klagomålen öfver gällande bestämmelser angående
 prestanda vid fullföljd af talan, erhållit i uppdrag att utarbета ett för-
 slag till lag angående villkoren för fullföljd af talan i Öfverrätt och
 hos Konungen, hvilket borde vara grundadt på den förutsättning,
 att nu gällande organisation af öfverdomstolarne och förfarandet der-
 städes bibehölles hufvudsakligen oförändrade. Innehållet i detta upp-
 drag utesluter uppenbarligen all tanke på att i sammanhang med före-
 varande arbete vidtaga så genomgripande förändringar i afseende å
 processen i öfverinstanserna, som de i principbetänkandet föreslagna.
 Omfattningen af Beredningens arbete synes mig emellertid hafva bort
 göras beroende af det svar, man anser sig kunna gifva på frågan: kan
 den i principbetänkandet föreslagna stora reformen antagas hafva utsigt
 att under den närmaste framtiden blifva genomförd?

Tror man sig böra besvara denna fråga *jakande*, hade enligt min
 åsigt Beredningens arbete bort *inskränkas* till en revision af lagens
 stadganden angående prestanda, möjligen med tillägg af någon förenk-
 ling i gällande föreskrifter i fråga om besvär- och inställetider. Om
 nemligen processen i öfverinstanserna inom kort blifver i antydd riktning
 omreglerad, måste uppenbarligen de i förslagen upptagna nya formerna

för fullföljd af talan åter ändras; men provisoriska lagstiftningsåtgärder på ett för de rättsökande så viktigt område torde böra såvidt möjligt undvikas. Förebilder för en på ofvan angifna sätt begränsad reform har man i den i Finland den 17 April 1868 genomförda ändringen i Rättegångsbalken samt i de förslag till ytterligare förändringar, som den 13 Maj 1890 framlagts af finska lagberedningen.

Af flera tecken att döma torde dock den framställda frågan böra besvaras *nekanle*. Det finnes enligt min mening föga sannolikhet för, att den stora processreformen skall kunna under den närmaste framtiden hos oss genomföras.

Jag syftar härvid mindre på betänkligheterna från deras sida, som anse reformen icke böra stanna vid den i principbetänkandet föreslagna omfattningen, utan vilja genomföra en processordning, mera öfverensstämmande med den moderna utländska. Antalet af dem, som anse tiden redan nu vara mogen för en så omfattande reform, torde ej vara synnerligen stort.

Största motståndet mot det i principbetänkandet framställda förslaget lär väl snarare vara att vänta från deras sida, som anse reformen gå allt för långt och rygga tillbaka för de högst betydliga uppoffringar, hvilka densamma måste medföra icke blott för det allmänna utan äfven för de enskilde parterna. Vårt nuvarande processsystem räknar här i landet många anhängare; rättegångsförfarandet har ej heller hos oss råkat in på de svåra afvägar, som i utlandet påskyndat en omfattande processreform. I ett vidsträckt, folkfattigt land som vårt måste ock reformen medföra relativt större kostnader än i tätare bebyggda och rikare länder; och man synes för öfrigt hos oss icke vara benägen att vidtaga så väsentliga inskränkningar i parts rätt att fullfölja talan i högre instans, som i den utländska processlagstiftningen införts för begränsning af kostnaderna.

Redan den förberedande granskning, som principbetänkandet underkastats, synes utmärka, att ganska stora svårigheter möta för reformens genomförande. Den 5 December 1884 uppdrogs åt en *Förstärkt Lagberedning* att, med föranledande af principbetänkandet, afgifva yttrande

rörande hufvudgrunderna för en ny rättegångsordning. I den af Kongl. Maj:t godkända planen för denna Lagberednings arbeten angafs såsom dess uppgift »icke att underkasta ärendet en ny omständlig utredning eller att i detalj granska de förslag, som Nya Lagberedningen i sitt betänkande framlagt, utan endast att, på grundvalen af de redan verkställda förarbetena och med ledning af betänkandet, inom en jemförelsevis kort tid komma till ett praktiskt resultat, som icke blott kunde af Kongl. Maj:t godkännas, utan ock, med hopp om framgång hos Riksdagen, läggas till grund för det fortsatta arbetet på ny Rättegångsordning.» Denna af 25 ledamöter bestående Lagberedning afgaf sitt betänkande den 20 Juni 1887.

I den öfvertygelse, att någon allvarlig åtgärd måste vidtagas för förbättring af proceduren i öfverinstanserna, upptog visserligen Förstärkta Lagberedningen i det hela ganska välvilligt hvad i principbetänkandet föreslagits angående rättsmedlen; men i åtskilliga viktiga punkter visade sig meningarna mycket delade. Under det några fasthöllo vid principbetänkandet, sökte andra åvägabringa större öfverensstämmelse med den moderna utländska processen, medan åter andra visade sig med förkärlek omfatta vissa, af principbetänkandet icke upptagna bestämmelser i nu gällande rätt. Dessa olika, sins emellan ej skarpt åtskilda meningsgrupper afgingo vexelvis med segern vid de särskilda omröstningarna. Sålunda genomdref man å ena sidan beslut om någon skärpning i sakföraretvånget och ett med utlandets process något mera öfverensstämmande förfarande i mellaninstansen, under det å andra sidan de föreslagna ändringarna med afseende å revisionssekreterare-föredragningen i högsta instansen och parternas rätt att i nämnda instans förbringa ny bevisning afvisades. Derjemte uttalades, att den s. k. fattigrätten borde utsträckas så, att den komme att innefatta jemväl rätt för fattig part att, under erforderlig kontroll mot missbruk, efter domstolens bepröfvande erhålla nödigt biträde i rättegången af sakförare och få erforderlig bevisning i målet förebragt. Öfver principbetänkandets bestämmelser angående besvärsförfarandet hade yttrande ej infordrats från Förstärkta Lagberedningen.

Så framgingo ur voteringarna inom Förstärkta Lagberedningen konturerna af en processordning, som ännu mera än principbetänkandets visar sig sammansatt af heterogena element. De kostnader, som en på nu angifna grunder byggd processordning skulle medföra, visa sig ock så betydande, att redan af sådan anledning föga utsigt torde förefinnas för reformens antagande.

Med obligatorisk muntlig förhandling i öfverinstanserna samt oinskränkt rätt för parterna att draga hvarje mål i afseende å såväl bevis- som rättsfrågan alla instanserna igenom och att jemväl i Högsta Domstolen förebringa ny bevisning torde — att döma efter erfarenheten från utlandet — arbetet i öfverinstanserna komma att så betydligt ökas, att antalet ledamöter i Hofrätterna och Högsta Domstolen antagligen måste fördubblas. Oafsedt svårigheten att väl besätta de många nya embeten, som sålunda blefve erforderliga, skulle staten derigenom tillskyndas mycket betydande utgifter, hvartill ytterligare komme kostnaderna för nya, för offentligheten afsedda embetslokaler för Hofrätterna och Högsta Domstolen samt de säkerligen högst afsevärda utgifterna för fattigrätten. Ser man för jemförelses skull på t. ex. de tyska processordningarnes föreskrifter om fullföljd af talan till landets högsta domstol (Reichsgericht), så finner man, att hela den stora mängd af mål, som handläggas af enmans- och schöffendomsstolarne, icke får dragas till högsta instansen; att pröfningen i denna instans är inskränkt till rättsfrågan, hvadan ny bevisning der ej må förebringas, samt att, hvad tvistemålen beträffar, för tillträde till högsta instansen uppställas en summa revisibilis af 1,500 mark.

Det är emellertid icke blott staten, som genom den föreslagna anordningen skulle få vidkännas betydligt ökade utgifter; detta gäller ock de enskilde parterna. Dessas kostnader för fullföljd af talan måste helt naturligt — likasom det allmännas utgifter för fattigrätten — i allmänhet blifva desto större, ju färre Hofrätterna äro och ju vidsträcktare tillgång till högsta instansen medgifves. Ombudsfrågan, som under nuvarande process vållar så många bekymmer, är i sjelfva verket jemväl i nämnda förslag en mycket svag punkt. Hvarje enskild part, som

är angelägen om att få sin process i öfverinstanserna ordentligen utförd, måste, huru fullständig den föregående utredningen af målet än varit, hänvända sig till en auktoriserad sakförare, hvilken i sin ordning är pliktig att förskaffa sig noggrann kännedom om saken. De betydliga kostnader, som blifva en följd häraf, måste parten finna sig i att betala, så vida han ej är utfattig, i hvilket fall kostnaderna drabba det allmänna. Hvilken vigtig rol afståndet mellan partens hemvist och appelldomstolen med afseende å dessa kostnader spelar är lätt att inse. Under det att tyska riket — med en areal, som med endast omkring en femtedel öfverstiger Sveriges — har icke mindre än 171 »Landgerichte», hvilka döma i andra och, i de flesta fall, sista instans i de från enmans- och schöffendomstolarne fullföljda mål, samt 28 »Oberlandesgerichte», hvilka döma dels i andra instans i de från Landgerichte appellerade tvistemål och dels i andra eller tredje instans vid revision i vissa brottmål, så skulle hos oss Hofrätternas antal begränsas till fem. Inskränktes högsta instansens pröfning till rättsfrågan, måste de fall, då ombuden se sig nödsakade att muntligen meddela sig med hufvudmännen, blifva jemförelsevis sällsynta; och med ofvan omförmälda, i tyska rätten stadgade hinder för tillträde till högsta instansen vinnes dessutom, att antalet fattige parter, som i denna instans fullfölja talan, icke kan blifva synnerligen stort och att kostnaderna i tvistemål komma att stå i mera rimligt förhållande till tvisteföremålets värde.

Rättsutvecklingen har emellertid hos oss gått i en sådan riktning, att det knappast torde kunna antagas, att man skall visa sig benägen för införande af sådana bestämmelser, hvarigenom förenämnda kostnader skulle kunna begränsas till måttliga belopp. De i lag stadgade inskränkningarna i parts rätt att fullfölja talan i högsta instansen och att der förebringa ny bevisning hafva kommit ur bruk; en mellaninstans har blifvit afskaffad, och de föreskrifter om en summa appellabilis, som förut funnits i lagen intagna, hafva blifvit upphäfd. Men om man ej vill betydligt föröka Hofrätternas antal och, framför allt, vidtaga högst väsentliga inskränkningar i parts rätt att i högsta instansen

fullfölja talan, torde man få uppgifva tanken på införande af obligatorisk muntlig förhandling i öfverinstanserna.

Af det anförda torde framgå, att ett förslag, byggt på ofvan angifna grunder, har föga utsigt att vinna godkännande. Redan den stora meningsskiljaktigheten inom Förstärkta Lagberedningen tyder derpå, att den viktiga frågan ännu icke är mogen för en slutlig lösning. Den stora allmänheten inom vårt land har ännu icke någon klar insigt om den genomgripande skilnaden mellan vårt nuvarande process-system och den moderna utländska processen. Ju mera insigten om denna skilnad vinner utbredning, desto mindre skall man visa sig benägen att experimentera med förmedlingsformer mellan dessa olika system. Man skall enligt min åsigt komma att företaga en jämförelse mellan de båda process-systemens ömsesidiga fördelar och olägenheter; och om man dervid vinner den öfvertygelse, att den moderna utländska processen har sådana företräden, att den förtjenar de offer, som dess införande i vårt land måste kräva, skall man, med tillgodogörande af utlandets derpå nedlagda värdefulla arbete och der vunnen erfarenhet, hit öfverflytta detta system i en efter våra förhållanden afpassad form. Till dess torde man komma att bibehålla den gamla grundvalen. Att för öfrigt vid nämnda jämförelse vårt process-system bör skärskådas, icke i sin nuvarande gestalt, utan i den utvecklade form, som otvifvelaktigt kan deråt gifvas, torde knappast behöfva framhållas. Under vår processordnings mer än 150-åriga tillvaro har från lagstiftarens sida endast ytterst litet vidgjorts för dess utveckling och förbättring.

Ett särskildt hinder för införande af ett på nya grunder byggt process-system möter för öfrigt hos oss i svårigheten att få hela processlagen på en gång under utarbetande. Rättegångsordningen bör framför allt utgöra ett organiskt helt. Vill man ändra dess grundvalar, kan sådant icke utan stora olägenheter ske på de partiella reformernas väg. Man mister derigenom öfversigten icke blott öfver processens skilda delar utan äfven öfver de kostnader, som den nya anordningen kan komma att medföra.

Då man sålunda enligt mitt förmenande icke kan förvänta, att vår process under den närmaste framtiden blifver omdanad på nya grunder, men en snar förbättring af rättegången i öfverinstanserna är af behovet synnerligen påkallad, helst om en friare bevispröfning varder hos oss införd; synes mig i sammanhang med förevarande arbete hafva bort företagas en undersökning, huruvida möjlighet förefinnes att, utan väsentlig rubbning af öfverdomstolarnes organisation och arbetssätt, vidtaga sådana ändringar i afseende å förfarandet, att en någorlunda tillfredsställande utredning af målen i öfverinstanserna må kunna åvägbringas. Och om, såsom jag för min del tror, en sådan möjlighet förefinnes, hade enligt min åsigt Beredningens förevarande arbete bort så *utvidgas*, att det kommit att omfatta jemväl hithörande delar af processen i öfverinstanserna. Att på grundvalen af ett öfverrättsförfarande, så otillfredsställande som det nuvarande, bygga upp ett nytt rättsmedelssystem, hvilket vid en snart derpå följande reform af sjelfva processen åter måste ändras, förefaller mig mindre lämpligt.

Erfarenheten från vår nuvarande vadeprocedur synes mig gifva anvisning på en sådan utväg. De ombud, som uppträda vid appelldomstolen, ega visserligen i allmänhet icke någon verklig kännedom om målen; men i fråga om de ombud, som uppträda vid de af samma domstol anordnade vittnesförhören, hafva klagomål i sådant hänseende mera sällan försports. Då sådana förhör vanligen hållas i den ort, som för parterna är lägligast, hafva desse tillfälle att inställa sig sjelfve eller sända vederbörligen instruerade ombud; och domstolen kan derföre, utan obillighet mot parterna, beträffande dessa ombud använda samma stränghet, som vid Underrätten är vanlig. Den frågan ligger då nära till hands: skulle icke äfven de muntliga partförhör, som utan sammanhang med vittnesförhör visa sig erforderliga, kunna hållas i den ort, som för parterna finnes lägligast och der de alltså kunna infinna sig sjelfve eller genom verkliga ombud? För min del tror jag icke, att något afsevärdt hinder bör möta för en sådan anordning.

Såsom ofvan framhållits, är det under nuvarande förhållanden synnerligen obilligt att af parterna i hvarje fall fordra, att de vid appell-

domstolen skola låta sig företrädas af verkliga, om saken kunniga ombud; samma skäl, som föranledt det i Förordningen den 19 Maj 1845 meddelade stadgande, att fullmägt i allmänhet icke erfordras i besvärsmålen, tala i sjelfva verket ock för ett motsvarande stadgande beträffande vademålen. Det går dock uppenbarligen icke an att, såsom i nämnda Förordning skett, åt partens fria skön lemna att för ingifvande af inlagor och bevakande af målet använda hvilket bud som helst. Det oefterrättlighetstillstånd, som genom samma Förordning uppkommit i besvärsmålen, utgör härvid ett varnande exempel. Men åt de personer, som å parternas vägnar taga befattning med målen i appellinstansen, synes man böra gifva en benämning, som mera motsvarar deras verkliga ställning i processen. Denna ställning är redan för närvarande i de flesta fall, väl icke rättsligen, men faktiskt ingen annan än »kommissionärens» i de administrativa besvärsmålen, utom i fråga om ansvaret. Likasom kommissionären, har ombudet att tillhandagå parten med ingifvande af handlingar, med uttagande och öfversändande af utslag samt andra beslut och handlingar äfvensom med underrättelse om dag, då beslut efter anslag meddelas. Den särskilda befogenhet, som derutöfver på grund af fullmagten tillkommer ombudet, nemligen att företräda parten i sjelfva rättegången, kan ombudet i regeln icke på tillfredsställande sätt utöfva. Det synes då lämpligare, att parten i de särskilda fall, då ett sådant företrädande verkligen finnes erforderligt, lemna detta uppdrag åt en dertill kompetent person.

Man skulle alltså nöja sig med, att parterna vid appelldomstolen uppträda genom kommissionärer, och fordra verkliga ombud blott i de fall, då vittnesförhör eller annan muntlig förhandling skall ega rum. Med andra ord: man skulle taga bort fordran på ombud i de fall, då sådana icke äro af nöden och parterna ej utan obillighet kunna tillförbindas att anskaffa sådana, men deremot fordra ombud och skärpa fordringarna på ombuden i de fall, då de verkligen behöfvas och parterna äro i stånd att, der de ej vilja infinna sig sjelfve, sända vederbörligen instruerade ombud.

Det hos oss använda muntligt-protokollariska systemet synes särskildt egnadt för en sådan anordning. Hela processmaterialet, allt som må utgöra grund för domslutet skall i protokollet intagas. Man torde kunna antaga, att det öfvervägande antalet, måhända bortåt tre fjederdelar, af de till Hofrätten dragna målen äro vid Underrätten så fullständigt utredda, att någon vidare muntlig förhandling deri icke är erforderlig. Men om parterna i dessa mål intet annat önska, än att Hofrätten skall vidtaga en öfverpröfning af det i akten samlade processmaterialet, och Hofrätten själf ej finner muntlig förhandling behöflig; hvarföre skall man då tvinga parterna att för ingifvande af inlagor och bevakande af målet aflöna verkliga ombud, då detta uppdrag lika väl kan för mindre kostnad utföras af kommissionärer? Och om fullmägt nu icke anses behöflig för ingifvande af besvär och förklaring i besvärsmålen, hvarföre skall sådan vara mera behöflig för ingifvande af vadeinlaga och svaromål i vademålen?

För upptagande af muntliga partförhör skulle alltså, likasom för vittnesförhör, delegerad domstol användas, der ej parterna antagas kunna utan väsentlig olägenhet inställa sig vid Hofrätten. För sådant ändamål synes akten böra i god tid öfversändas till underdomaren, så att denne kan hinna att innan förhöret taga nödig kännedom om sakförhållandet. För underlättande af hans arbete härvid kunde i vidlyftigare mål föredragnings-promemoria, der sådan blifvit uppsatt, medsändas eller annan anvisning meddelas.

Att sådana förhör skulle, utan sammanhang med vittnesförhör eller upptagande af annan bevisning, synnerligen ofta blifva erforderliga är icke antagligt. Af de nu brukliga muntliga förhören torde de, som anordnas i syfte att tillfråga ombuden, huruvida de innehafva felande handlingar i målen, och, der de besvara frågan nekande, förståndiga dem om deras hufvudmäns pligt att inom viss tid inkomma med dessa handlingar, lika väl kunna anställas med kommissionärerna; men sådana förelägganden torde kunna gifvas genom anslag utan förhör. De muntliga förhör åter, som bruka vid berättelsens underskrifvande begäras för att bereda tillfälle till ytterligare skriftvexling i målet, kunna göras

obehöfliga genom ett stadgande, hvarigenom part medgifves rätt att i de mål, hvari berättelse utfärdas, ingifva ytterligare en skrift vid berättelsens underskrifvande eller, der motpart då ingifvit skrift, inom viss lagstadgad tid derefter. I allmänhet läser väl parten sjelf eller hans skrifbiträde ytterst sällan erkänna sin oförmåga att på begripligt sätt uttrycka sig skriftligen och af sådan anledning påkalla muntligt förhör. Dylika förhör torde derföre i regeln komma att anordnas blott i sådana fall, då domstolen ex officio finner det nödigt.

Denna procedur synes mig böra få tillämpning på alla mål, civila och kriminella, vare sig svarandeparten till den högre Rätten inkallats genom en vadeanmälan eller en kommunikationsresolution och vare sig målet är anhängigt i Hofrätten eller i Högsta Domstolen. Äfven i de obetydligaste mål, som fullföljas besvärsvägen, kan ytterligare utredning understundom visa sig erforderlig; och hvarken domstolen eller parterna böra derföre sakna utväg att, utan återförvisning, få sådan till stånd. Den i Svea Hofrätt och jemväl i Högsta Domstolen följda praxis att bevilja vittnesförhör i besvärsmål synes mig utmärka den rigtning, hvari lagstiftningen i detta afseende bör gå; och torde derföre anordningar böra vidtagas, hvarigenom ett dylikt förfarande underlättas. Hvad särskildt beträffar brottmålen, måste nu föreslagna ändring i de genom Förordningen den 19 Maj 1845 gifna bestämmelser anses vara af synnerligt behof påkallad. Om man af part i besvärsmål vill fordra, att han, utan särskild delgifning, skall förskaffa sig kännedom icke blott om tiden, då utslag i målet meddelas, utan äfven om de i målet gifna förelägganden, torde det icke vara mera än billigt, att man hänvisar honom att för sådant ändamål vända sig till en person, som kan anses såsom fullt pålitlig. I sjelfva processen synes ingen annan hufvudsaklig olikhet vara af nöden, än att beträffande vissa mål, som i allmänhet äro af enklare beskaffenhet eller påkalla ett skyndsammare afgörande, skriftvexlingen begränsas så, att målen omedelbart efter utgången af den för svaromålet eller förklaringen utsatta tid kunna föredragas och, der ej muntlig förhandling finnes erforderlig, genast med slut afhjelpas.

I hvarje mål skulle alltså part, som vill i högre Rätt bevaka talan, vara pliktig att möta genom en vid Rätten anställd kommissionär, der ej parten föredrager att inställa sig sjelf eller genom laga fullmäktig. Och om i sistnämnda fall den, som sålunda inställer sig, ej är bosatt i den stad, der Rätten har sitt säte, synes han böra vara pliktig att tilllika uppgifva kommissionär för målets bevakande. Finner Rätten på parts begäran eller ex officio nödigt att utställa målet till vittnesförhör eller annan muntlig förhandling, må part vid sådant förhör ej tillstädeskomma annorledes än sjelf eller genom laga fullmäktig; och torde för framtvingande af inställelse — äfven personlig, der sådan finnes erforderlig — samma tvångsmedel böra stå den högre Rätten till buds som Underrätten.

Med ofvan föreslagna förändringar i fråga om processen i öfverinstanserna torde man kunna åt rättsmedelsystemet gifva en väsentligen större *enkelhet och öfverskådlighet*, än Beredningens förslag erbjuda. Enligt min åsigt behöfver man blott två skilda former för fullföljd af talan, nemligen *vad* och *den nu brukliga besvärformen*, hvilka rättsmedel kunna användas vid fullföljd icke blott i Hofrätt utan äfven hos Konungen. Man skulle alltså utesluta såväl den särskilda fullföljdsformen »revision» som de tre nya, i förslagen upptagna besvärformerna, nemligen »besvär med missnöjesanmälan», »besvär med skriftvexling vid Underrätt» och »besvär med skriftvexling hos Konungens Befallningshafvande.»

Om den i allt fall antiqverade föreskriften i 30 kap. 11 § Rättegångsbalken formligen upphäfves samt bestämmelserna om fullföljd af talan i vademålen upptagas hufvudsakligen lika i Hofrätt och hos Konungen, synes man böra, i likhet med de äldre lagförslagen, gifva samma benämning (*vad*) åt de rättsmedel, som i dessa mål komma till användning, och sålunda undvika uttrycket »revision», hvilket ju såsom juridiskt-teknisk term har en helt annan betydelse. De tre nya besvärformerna synas obehöfvade redan af den anledning, att man saknar enkla, kortfattade uttryck för dem. De utgöra i sjelfva verket mellanformer mellan de hittills brukliga vade- och besvärformerna. För dem, likasom för den i nya Sjölagen i fråga om dispatchemål införda nya besvär-

formen, har å ena sidan upptagits den hittills för vadeffullföljden karakteristiska bestämmelsen, att den klagande parten icke är pliktig att underrätta motparten om ändringssökandet; men å andra sidan öfverensstämma de med nuvarande besvärform i fråga om sjelfva processen. Särskildt i de fall, då skriftvexlingen ej skall försiggå vid appelldomstolen, komma parterna gifvetvis att — såsom nu vanligen är fallet i skiftesmålen — ytterst sällan der infinna sig; och domstol och parter blifva derföre stälda i en ännu ofördelaktigare belägenhet i fråga om möjligheten att, utan återförvisning, åstadkomma utredning i målen. Att dessa nya former kunna undvaras torde framgå af hvad här nedan anføres.

Har man blott två ordinarie rättsmedel, vad och besvär, kunna meningarna knappast vara delade derom, att talan emot *slutligt utslag i tvistemål* skall fullföljas genom vad samt att talan emot *beslut i incidenstvister* och emot sådana *under rättegången meddelade beslut*, som få särskildt öfverklagas, åtminstone i regeln bör fullföljas genom besvär. Olika åsikter torde deremot göra sig gällande i fråga om lämpligaste sättet, hvarpå talan emot *slutligt utslag i brottmål* skall fullföljas.

Det vore onekligen mycket tilltalande, om rättsmedlen emot slutliga utslag kunde inrättas lika för tvistemål och för brottmål. En sträfvän att, så vidt möjligt, nå detta mål finner man i allmänhet inom den nyare utländska processen; och en dylik anordning var jemväl, såsom ofvan anmärkts, upptagen i principbetänkandet. Såsom i Beredningens motiv (s. 75) framhålles, tala ock åtskilliga egendomligheter i vår process för en sådan likhet. Enligt vår äldre process skulle talan i brottmålen, likasom i tvistemålen, fullföljas genom vad; och äfven efter det praxis medgifvit parterna rätt att genom besvär fullfölja talan i sjelfva straff-frågan, qvarstod ännu någon tid vad såsom rättsmedel beträffande de i sammanhang med brottmålet afdömda skadestands- och ersättningsfrågorna.

Med de af mig föreslagna ändringarna i processen torde icke förefinnas något formelt hinder för att låta talan emot slutligt utslag i brottmål fullföljas vadevägen. För enskilde, på fri fot varande

parter komme hufvudsakligen enahanda bestämmelser att gälla som i tvistemål. För allmän åklagare synes advokatfiskalen kunna ombesörja de åligganden, som eljest tillkomma kommissionären. Häktad part torde fortfarande, såsom hittills, icke behöfva någon enskild mellanhand. Blefve förhör nödigt, skulle sådant i regeln hållas i den ort, der allmänne åklagaren kunde själf uppträda och den häktade inställas. Der enskild, ej häktad parts inställelse — personlig eller genom ombud — pröfvades nödig, komme domstolen ej att sakna de för framtvingande deraf nödiga tvångsmedel. Föredragningen af brottmålen i Hofrätterna kunde fortfarande verkställas af fiskalerna, en anordning, som utan tvifvel icke oväsentligt bidrager till förökande af Hofrätternas arbetsprodukt.

Mot ett sådant förslag — likasom mot det af Beredningen för ifrågasvarande fall föreslagna nya rättsmedlet »besvär med missnöjesanmälan» — kan emellertid framställas en ganska vigtig anmärkning. Denna gäller det egendomliga sätt, hvarpå vadefullföljden nu är hos oss anordnad och hvori någon ändring för närvarande ej lär kunna genomföras. I motsats till den utländska rättens bestämmelser är hos oss den vädjande parten icke pliktig att på något sätt gifva motparten del af ändringssökandet. Den senare har alltså att själf efterhöra icke blott hos den domstol, som dömt i målet, om vad blifvit anmaldt, utan äfven vid den högre Rätten, i hvilka delar af målet ändring af motparten sökes. Hvad åklagare och målsegare vidkommer torde ej någon väsentlig olägenhet häraf vållas; men annorlunda ställer sig saken i fråga om den tilltalade. Det fordras ej stor menniskokännedom för att inse, att den tilltalade i fall, då hans motpart är klagande, endast sällan skall själf vidtaga nödiga åtgärder för att skaffa sig underrättelse om fullföljden. Den naturliga skygghet, som i vissa fall, och den stora ligkiltighet, som ännu oftare utmärker personer i denna ställning, måste härvid ofta verka hämmande. Närmaste följden af förändringen skulle alltså blifva den, att svaromål eller förklaring i nämnda fall endast sällan komme att afgifvas.

Man skulle nu kunna härvid invända, att erfarenheten visat, att förklaringar i brottmål sällan innehålla några värdefulla upplysningar i

saken. Detta är visserligen sant, men vigten ligger ej endast på förklaringens innehåll. Vissheten om, att den tilltalade fått del af klagoskriften, i förening med den omständigheten, att han, sådant oakadt, icke kunnat till sitt försvar anföra annat, än hvad förklaringen innehåller, gifver uppenbarligen den högre domstolen ett kraftigt stöd vid målets bedömande.

Ifrågavarande mål äro ock af den särskilda beskaffenhet, att lagstiftaren måste tillse, att domstolen erhåller ett sådant stöd. Parterna ega ej här, såsom i tvistemålen, att råda öfver rättsstridens föremål, och man kan därför ej lemna dem samma frihet i fråga om rättegångens utförande, som i tvistemålen. Äfven om delgifning af klagoskriften varder i lag föreskrifven, går det ej an att lemna åt svarandens godtfinnande, om han vill inställa sig vid appelldomstolen eller icke. Om det, med vår lags brist på kraftiga kontumacialpåföljder, redan under nuvarande vadeprocedur måste anses såsom en oegentlighet, att svaranden i tvistemål har fullkomlig frihet att uteblifva från appelldomstolen, måste en sådan frihet visa sig långt betänkligare i brottmålen. Gifver man enligt mitt ofvan anförda förslag appelldomstolen uttrycklig befogenhet att anordna muntliga förhör i brottmålen och tillräcklig myndighet att dit intvinga svaranden, synas väl olägenheterna ej böra blifva så stora; men man torde kunna befara, att domstolen ganska ofta skall komma att se sig nödsakad att i dessa mål tillgripa denna utväg och att målens afgörande derigenom kan komma att fördröjas. Man lär alltså icke kunna undgå att hos oss, liksom enligt den utländska processen, fordra inställelse af svaranden i brottmål. Vår nu gällande lag föreskrifver, såsom bekant, att svaranden skall i kommunikationsresolutionen föreläggas viss dag vid vite att sig förklara och att, om han uteblifver med svar, ny dag skall honom föreläggas vid äfventyr att han ej vidare varder i målet hörd. Erfarenheten har gifvit vid handen, att vitet i de allra flesta fall är tillräckligt verksamt. Såsom en brist torde emellertid böra betecknas, att domstolen icke eger magt att förnå en tredskande svarandepart till inställelse, äfven om hans hörande finnes vara af nöden. Hvad ofvan blifvit anfördt torde för öfrigt

ega tillämpning jemväl å de s. k. indispositiva tvistemålen, såsom frågor om personers försättande i omyndighetstillstånd och äktenskapsskilnads mål.

Jag tror alltså, att man måste bibehålla nu gällande besvärform såsom rättsmedel emot allmän domstols slutliga utslag i brottmål. Huru önskvärdt det än vore, att kommunikationen kunde helt och hållet borttagas, bör en sådan åtgärd uppenbarligen icke vidtagas, om säkerheten vid rättsskipningen derigenom äfventyras. Reformsträfvandena på detta område synas mig derföre böra gå ut på, icke att borttaga kommunikationen, utan att underlätta den och undanrödja de olägenheter, som med det nu brukliga kommunikationsförfarandet äro förenade.

I sådant afseende torde man kunna åt fiskalerna i Hofrätten uppdraga att, i likhet med revisionssekreterarne vid Högsta Domstolen, utan föregående föredragning utställa ifrågavarande mål till förklaring. Då det här gäller slutliga utslag i brottmål, kan man väl antaga dessa mål vara af tillräcklig vikt för att hvarje klagande part, som i laga ordning fullföljt talan, må vara berättigad att få sin motpart inkallad till appell-domstolen, såsom ju ock förutsattes i Beredningens förslag, enligt hvilket kallelsen sker genom missnöjesanmälan. Med anledning af ett Kongl. Cirkulär den 14 April 1872 angående ifrågasatt förenkling i Hofrätternas arbetssätt framställes inom Göta Hofrätt ett i sådan rigtning gående förslag, hvilket omfattades af Hofrättens fleste ledamöter.

Vidare torde delgifningen kunna inskränkas till sjelfva besvärsskriften med de bevis, som dertill höra. Ett förslag af sådant innehåll antogs af Riksdagen år 1866. Vid granskningen af detta förslag anmärktes visserligen af Högsta Domstolen, att hos Underrätt svaranden icke vore lagligen förbunden att lösa protokoll eller utslag och således kunde om det öfverklagade beslutet sakna kännedom, hvilken han i vissa fall icke heller kunde anses vara skyldig ega förr än han af beslutet särskildt erhållit del. Men denna anmärkning skulle ju ock drabba icke blott Beredningens förslag utan äfven nu gällande vadförfarande, enligt hvilket kändanden icke är pliktig att tillhandahålla motparten Underrättens protokoll och utslag, oaktadt svarande vid Underrätt icke heller i tvistemål är pliktig att lösa dessa handlingar.

De af Beredningen för brottmålen föreslagna nya besvärformerna, nemligen dels den för brottmål i allmänhet afsedda formen »besvär med missnöjesanmälan» och dels den för mål, deri någon hålles häktad, bestämnda formen »besvär med skriftvexling hos Konungens Befallningshafvande», torde alltså kunna och böra undvikas. För bibehållande af nuvarande besvärform synes för öfrigt jemväl den omständigheten tala, att denna besvärform fortfarande användes vid fullföljd af talan emot slutligt utslag, som i brottmål meddelats af specialdomstol. Det synes mindre lämpligt, att t. ex. en prest, som för embetsfel blifvit dömd dels af allmän domstol och dels af domkapitel, skall vid klagan häröfver i Hofrätten använda olika rättsmedel, och att den, som tilltalats för stöld dels vid allmän domstol och dels vid krigsdomstol, skall behöfva tillgripa ett rättsmedel i förra, ett annat i senare fallet. Och hvad särskildt beträffar den för mål angående häktade föreslagna nya besvärformen, så synes den mindre tilltalande redan af det skäl, att i dylika mål de särskilde parterna skulle komma att i fråga om samma utslag använda olika rättsmedel. Det kan sålunda inträffa, att t. ex. en målsegare finner sig nödsakad att dels hos Konungens Befallningshafvande efterhöra, om den häktade klagat, och, der så skett, till samma myndighet afgifva förklaring, och dels, om han sjelf vill klaga, anmäla missnöje hos Rätten eller domaren samt ingifva sina besvär till Hofrätten.

En särskild ny besvärform, »besvär med skriftvexling vid Under rätt», är i Beredningens förslag angående tvistemål upptagen för fullföljd af talan emot vissa af Underrätt meddelade beslut angående *processhindrande invändningar* och *jäf emot domare*. Äfven detta nya rättsmedel synes mig vara obehöfligt.

Då gällande rätts bestämmelser om *domstols behörighet* äro af publik natur och alltså måste af domstolen ex officio beaktas, kan partens rätt att framställa invändning emot domstolens behörighet icke begränsas till något visst skede af processen. Af samma skäl kan man ej heller lämpligen stadga förbud för part att emot lägre domstols beslut i sådan fråga fullfölja talan till högsta instansen; och en lägre domstols

beslut kan, äfven om talan deremot icke blifvit förd, icke vara för en högre domstol bindande, när hufvudsaken dit fullföljes.

I vissa fall synes en sådan frihet för parter och domstol vara helt naturlig. Det vore uppenbarligen orimligt, om t. ex. Högsta Domstolen skulle vara nödsakad att ingå i pröfning af ett dit fullföljdt mål, äfven om den funne, att målet enligt lag icke tillhör domstols handläggning. Detsamma gäller ock i vissa fall, då målet finnes vara handlagdt af annan domstol än den, som enligt lag är uteslutande behörig att detsamma upptaga, t. ex. forum rei sitæ. I andra fall åter synes en dylik frihet icke vara påkallad af något verkligt allmänt intresse; och i 10 kap. Rättegångsbalken bör derföre utan tvifvel vidtagas sådan ändring, att vissa af de deri intagna bestämmelserna angående behörig domstol förklaras vara af dispositiv natur och alltså få endast på yrkande af part komma under ompröfning. Sedan en sådan ändring vidtagits, kunna och böra tydligen preklusiva bestämmelser för dessa fall gifvas i fråga såväl om tiden för framställande af invändning som om klagorätten. Men då en omarbetning af föreskrifterna i 10 och 16 kap. Rättegångsbalken ansetts vara af alltför stor omfattning för att kunna företagas i sammanhang med nu förevarande arbete, måste man vid anordnandet af rättsmedlen utgå från nu gällande bestämmelser i nämnda kapitel; blifva föreskrifter af dispositiv natur framdeles i lagen upptagna, måste i sammanhang dermed stadgandena angående rättsmedlen underkastas revision eller omarbetas.

Finner öfverdomstol i dit fullföljdt mål, att den lägre domstolen icke varit behörig, måste domen undanrödjäs, och hela den föregående handläggningen blifver en nullitet. Olägenheterna häraf äro så stora, att särskild talan emot beslut, hvarigenom invändning angående domstolens behörighet ogillats, vanligen af lagstiftningen tillåtes. Men om part eger att jemväl i ett senare stadium af processen framställa dylik invändning och att fullfölja särskild talan emot beslutet ända till högsta instansen, utsättes parten uppenbarligen för frestelsen att genom framställande af sådan invändning söka förhåla målets afgörande. För att förhindra sådant måste särskilda anordningar vidtagas. I sådant afseende

synes man först och främst kunna förbjuda särskild talan emot Hofrätts beslut, hvarigenom Underrätten förklarats behörig eller invändning emot Hofrättens egen behörighet blifvit ogillad. Vidare torde man kunna, såsom ock af Beredningen föreslagits, gifva Underrätten befogenhet att, om invändning emot dess behörighet ogillats, fortsätta med handläggningen af målet utan hinder af förd klagan öfver beslutet. Det synes mig dock, som om man utan fara skulle kunna tillåta Underrätten att icke blott fortsätta utan äfven afsluta rättegången, såvida ej Hofrätten efter der förd klagan öfver preliminärbeslutet föreskrifver inhibition. Om den missnöjde parten lemnas frihet att omedelbart efter beslutets meddelande fullfölja talan deremot i Hofrätten, synes han i det fall, då han har fog för sin klagan, kunna erhålla Hofrättens inhibitionsföreskrift så snart, att han i de allra flesta fall kan hinna förebygga målets slutdömande vid Underrätten; och i de få undantagsfall, der sådant ej kan ske, ställer sig saken ju ej värre, än att parten kan blifva nödsakad att jemväl öfverklaga det slutliga utslaget i målet.

Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida ej i fråga om sådant beslut frihet borde lemnas parten att välja, om han vill öfverklaga beslutet genast inom viss tid efter dess meddelande eller först i sammanhang med det slutliga utslaget. Såsom ofvan blifvit antydt, vinner man föga genom en föreskrift, att parten förlorar sin rätt till talan emot beslutet, om han ej inom viss tid efter dess meddelande öfverklagat detsamma. Om nemligen högre Rätt vid målets fullföljd är pligtig att, så snart den finner Underrätten hafva varit obehörig, utan hinder af det icke öfverklagade beslutet undanrödja Underrättens derpå grundade slutliga utslag, synes man lika väl kunna medgifva parten rätt att i sammanhang med klagan öfver det slutliga utslaget föra talan emot det under rättegången meddelade beslutet, om detsamma icke förut blifvit hos den högre Rätten öfverklagadt. För den med beslutet missnöjde parten skulle en sådan valfrihet vara en fördel, enär han i tvifvelaktiga fall och då rättegången vid Underrätten kan förväntas snart blifva afslutad eller icke medföra större kostnader, icke föranledes att göra de utgifter, som en särskild fullföljd af talan emot beslute

måste medföra; och det allmännas intresse af att få preliminärfrågan snart afgjord torde icke kunna antagas vara större än den enskilde partens.

Beträffande de rättsmedel, som böra komma till användning vid klagan öfver beslut angående domstols behörighet, vore det uppenbarligen önskvärdt, att dessa kunde inrättas så, att fullföljden blefve lika, vare sig invändningen gillats eller ogillats. I sådant afseende föreskrifver den tyska rätten, att beslut, hvarigenom sådan invändning ogillats, skall i fråga om rättsmedlen anses såsom slutligt utslag och talan deremot sålunda fullföljas i enahanda ordning, som gäller för klagan öfver beslut, hvarigenom domstolen förklarat sig obehörig. Då enligt Beredningens förslag den nu brukliga besvärformen skall användas vid fullföljd af talan emot beslut, hvarigenom Underrätt förklarat sig obehörig, synes mig samma rättsmedel böra föreskrifvas för klagan öfver beslut, hvarigenom Underrätt under rättegången ogillat invändning om domstolens behörighet. Härigenom skulle man vinna åtskilliga fördelar. Man sluppe sålunda att införa något nytt rättsmedel. Fullföljden blefve lika, vare sig invändningen gillats eller ogillats. I de fall, då särskild talan emot Hofrätts beslut medgifves, kunde vid sådan klagan samma rättsmedel komma till användning, som föreskrifves för fullföljd af talan emot Underrättens beslut; och man behöfde ej för detta fall meddela någon undantagsbestämmelse i fråga om tidpunkten, hvarifrån besvärstiden beträffande Hofrätts beslut skall räknas. Visserligen torde man böra för det fall, då invändningen ogillats, bibehålla nu gällande föreskrift om skyldighet för den, som åt beslutet ej nöjes, att, om han vill deremot föra särskild talan, inom viss tid anmäla missnöje mot beslutet; men denna missnöjesanmälan förändrar ej rättsmedlets allmänna karaktär, enär den ej medför förpligtelse för motparten att sjelfmant afgifva förklaring.

Då Underrätt genom beslut under rättegången ogillat invändning angående domstolens behörighet, skulle alltså part, som är angelägen om att undvika de med rättegångens fortsättande förenade kostnader, vara berättigad att efter anmaldt missnöje söka ändring i beslutet ge-

nom besvär, som skulle till Hofrätten ingifvas inom vanlig besvärstid. I allmänhet torde hinder icke möta för parten att redan några få dagar efter beslutets meddelande insända besvären; och som dessa lära kunna i Hofrätten föredragas utan afbidan å besvärstidens utgång, torde klaganden i fall, då han visat skäl för sin talan, kunna erhålla Hofrättens kommunikationsresolution med inhibitionsföreskrift till och med tidigare, än Hofrättens beslut enligt Beredningens förslag kunde hinna meddelas.

Hvad ofvan anförts i fråga om invändning angående domstols behörighet gäller i allmänhet ock om *jäf emot domare*. Äfven bestämmelserna om dessa jäf äro enligt vår rätt af publik natur. Partens rätt att icke blifva dömd af annan än fullt ojäfvig domare synes vara af sådan vikt, att man icke bör förmena honom att till högsta instansen fullfölja talan emot beslut, hvarigenom framställt jäf blifvit ogilladt. Snarare skulle man kunna säga, att partens intresse här är af större betydelse än det allmännas; och man skulle derföre utan tvifvel kunna, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den tyska rättens stadganden, föreskrifva, att om part icke inom föreskrifven tid öfverklagat domstolens beslut angående domarejäf, beslutet skall anses hafva vunnit laga kraft, och att följaktligen öfverdomstol icke må ega att ex officio till pröfning upptaga jäfsfråga, som blifvit genom lägre domstols icke öfverklagade beslut afgjord. För upptagande af en sådan bestämmelse erfordras ej någon klassifikation af jäfven, och någon ändring i 13 kap. Rättegångsbalken synes för sådant ändamål icke vara af nöden. Om klagan öfver beslut, hvarigenom framställt jäf ogillats, torde i öfrigt höra gifvas enahanda bestämmelser, som om fullföljd af talan emot beslut, hvarigenom invändning om domstolens behörighet blifvit ogillad.

Under förutsättning, att rättsmedlen emot beslut angående ifrågasvarande invändningar och jäf ordnas på ofvan angifvet sätt, så att parterna förhindras att genom klagan fördröja hufvudsakens afgörande, torde för brottmål höra i detta hänseende uppställas samma regler, som för tvistemål. De äldre lagförslagen och principbetänkandet medgäfvorätt till särskild klagan jemväl i brottmål; och så är ock vanligen fallet

med den utländska lagstiftningen. Denna senare gör visserligen i allmänhet undantag för beslut, som meddelats under den muntliga hufvudförhandlingen; men vår rätt känner icke den koncentration af förfarandet, som utgör grunden för nämnda undantagsbestämmelse.

I sammanhang med förevarande ämne torde böra här nämnas, att jag för min del ansett det böra stå part öppet att särskildt öfverklaga jemväl beslut, hvarigenom Underrätt under rättegången ogillat invändning angående stämningens giltighet. Härför synas samma skäl tala, som för bestämmelserna om parts rätt att föra särskild talan emot Underrätts beslut angående förenämnda invändningar och jäf. Talan torde i detta fall, likasom då invändningen gillats, böra fullföljas genom besvär, som till Hofrätten ingifvas inom viss tid efter beslutets meddelande; dock med rätt för parten att, om han så önskar, i stället fullfölja talan emot beslutet i sammanhang med hufvudsaken.

Beträffande de *prestanda*, som böra uppställas såsom vilkor för rätt att fullfölja talan emot Hofrätts utslag och beslut, har jag inom Beredningen uttalat en afvikande mening. Enligt Beredningens förslag skall part, som vill söka revision, vara pliktig att inom tid, som för ingifvande af revisionsansökan är bestämd, hos Hofrätten nedsätta dels revisionsskilling, 100 kronor, och dels till säkerhet för den kostnadsersättning, Konungen kan komma att tilldöma motparten, 100 kronor; hvaremot intet motsvarande föreslås för parts rätt att genom besvär fullfölja talan hos Konungen.

Det i 38 § af Beredningens förslag rörande tvistemål införda stadgandet angående revisionsskillings nedsättande har sin allmänna förutsättning i 53 §, hvilken innebär, att hvarje part, som drager en revisions sak under Konungen, men ej vinner ändring, skall till statsverket betala 100 kronor. Denna afgift är alltså att anse såsom ett bidrag till kostnaderna för den allmänna rättsvården. Med föreskrifterna angående *prestanda* åsyftas dels att bereda det allmänna och motparten säkerhet för deras eventuella fordringar och dels att söka afhålla parter från obefogadt ändringssökande.

De skäl, som anföras för dessa bestämmelser i revisionsmål, tala enligt min mening jemväl för införandet af motsvarande bestämmelser i besvärsmål. Den, som i ett besvärsmål fått en rättvis dom i Hof-rätten, men likväl drager målet under Konungens pröfning, synes ej mindre än en revisionssökande, som opåkalladt söker ändring, böra vara pliktig att i någon mån bidraga till de allmänna utgifterna för rätts-vården. Och om det i revisionsmålen är billigt, att motparten erhåller säkerhet för sina kostnader hos Konungen, torde man väl knappast kunna påstå, att förhållandet icke är detsamma i besvärsmålen. I dessa senare synes ock en hämsko mot obefogad processlystnad vara lika be-höflig som i revisionsmålen.

Genom att i besvärsmål införa motsvarande bestämmelser skulle man icke blott förminska de nuvarande stora olikheterna i fråga om fullföljd af olika slags mål; man skulle ock derigenom kunna åstad-komma en lindring och ytterligare förenkling beträffande de för revisions-målen föreslagna prestanda. Det kan icke förnekas, att den nuvarande revisionsskillingen drabbar de rättsökande mycket ojemnt. Den kan i visst afseende jemföras med personella utskylder och torde därför icke utan tvingande behof böra sättas alltför hög. Det allmänna torde ej heller vara i behof af säkerhet för denna afgift i lika hög grad som motparten för den honom tillkommande rättegångskostnad.

Det synes mig alltså, som om man i revisionsmål borde upp-ställa allenast ett prestandum, nemligen deposition af ett hundra kronor, hvilket belopp, om ändring i domen ej vinnes hos Konungen, i första rummet skulle användas till betäckande af motpartens kostnader. Har motparten uteblifvit eller uppgår den honom tillerkända rättegångs-kostnad af annan anledning icke till ett hundra kronor, skulle det ned-satta beloppet i andra rummet användas till gäldande af den succum-bensafgift, t. ex. femtio kronor, som den klagande parten bör vara underkastad och hvilken i den mån den ej kan utgå ur det deponerade beloppet skulle uttagas genom stämpel å expeditionen. I besvärsmålen skulle klaganden vara pliktig att inom besvärstiden i Justitierevisions-expeditionen deponera en summa penningar, som med afseende derå, att

den förklaranden tillerkända godtgörelse för förklaringskostnaden sällan uppgår till mera än femtio kronor, kunde fastställas till detta belopp. Vinnes ej ändring i Hofrättens utslag, skulle de nedsätta medlen likaledes användas i första rummet till betalning af förklaringskostnaden och först i andra rummet till gäldande af succumbensafgiften. Att i brottmål allmän åklagare och häktad böra vara frie från detta prestandum är uppenbart.

Kan part för fattigdom ej nedsätta föreskrifvet belopp, bör i stället företes intyg derom af vederbörande myndighet eller tjänsteman. De allmänna grunder, som vid utfärdande af dylika intyg skola följas, torde böra i lag fastställas och gälla lika för alla medborgare. Sådant intyg synes mig böra utfärdas endast till part, som kan antagas hvarken ega utmättningsbar tillgång till visst i lagen angifvet värde eller årlig inkomst till visst, likaledes i lagen fastställt belopp.

För genomförande af ett på ofvan angifna allmänna grunder byggt, för tvistemål och brottmål gemensamt förslag till lag angående rättsmedlen emot allmän domstols utslag skulle någon ändring i öfverdomstolarnes organisation icke blifva erforderlig eller några kostnader för det allmänna uppstå; och de ändringar i förfarandet, som derigenom skulle införas, torde, huru viktiga de än kunna vara, ej böra anses såsom hufvudsakliga, då de icke innebära någon afvikelse från de allmänna principer, hvarpå vår rättegångsordning hvilat. Då emellertid inom Beredningen uttalats den åsigt, att hinder emot de af mig föreslagna ändringar i förfarandet mötte af innehållet i det Beredningen gifna uppdrag, har jag föreslagit, att Beredningen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla att i detta afseende få fria händer. Vid denna frågas afgörande har jag dock stannat i minoriteten; och som utarbetandet af ett på förenämnda grunder byggt förslag skulle hafva kraft något längre tid, än den nu för arbetet anslagna, har jag icke kunnat framlägga något formuleradt förslag eller angifva de afvikelser från Beredningens förslag, som i mindre detaljfrågor skulle blifva erforderliga.

Särskildt yttrande

af

Presidenten Berg.

Då Beredningens förslag till lagar angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål och i brottmål slutjusterades, var jag sängliggande sjuk och således urståndsatt att angående förslagen, i hvilkas utarbetande jag deltagit, afgifva något yttrande, och torde det derföre tillåtas mig att nu, sedan handlingarna blifvit återlemnade till Beredningen för att befordras till tryck, i korthet angifva, i hvilka afseenden jag under ärendets handläggning ansett mig böra uttala en från Beredningens pluralitet afvikande åsigt.

Att det Beredningen gifna uppdrag icke tillåtit någon väsentligare reform af rättegångssättet hos domstolarne är uppenbart. En sådan reform synes mig likväl i flera hänseenden af behofvet påkallad och torde ej heller kunna till en alltför aflägsen tidpunkt uppskjutas; och då densamma ej kan undgå att utöfva väsentligt inflytande på rättsmedlen, lära de förändrade bestämmelser angående dessa, som Beredningen nu fått sig ålagdt att utarbeta, endast komma att gälla under öfvergångstiden. Vid sådant förhållande och då de anmärkningar, som förekommit emot det nuvarande rättsmedelsystemet, såvidt jag kunnat erfara, ej afsett sjelfva grunderna för detta system utan endast vissa formaliteter vid fullgörande af föreskrifna prestanda samt den dubbla föredragning af besvär i brottmål, som hos Hofrätten eger rum i alla

de fall, då besvären anses ej kunna utan kommunikation afgöras, har jag trott, att det åt Beredningen uppdragna arbetet lämpligen kunnat inskränkas till en blott revision af nu gällande stadganden angående prestanda, möjligen med någon förenkling i föreskrifna besvär- och inställelsetider, samt en sådan förändring af besvärsförfarandet i brottmål, att omförmälda dubbla föredragning måtte, såvidt ske kunde, undvikas.

Då emellertid Beredningen ansett sig böra framlägga ett fullständigt förslag i ämnet, har jag, såvidt på mig ankommit, sökt dertill lemna min medverkan. Men då Beredningen företagit sig ett sådant mera omfattande och tidsödande arbete, hvilket naturligen ej kunnat genomföras utan vissa mindre ändringar i sjelfva rättegångssättet, har jag för min del ansett, att Beredningen härutinnan utan att öfverskrida sitt uppdrag kunnat och bort sträcka revisionen något längre än som skett. Särskildt gäller detta beträffande ordnandet af muntliga förhör, då sådana i högre Rätt erfordras, äfvensom de s. k. processhinderande invändningarna; och hvad dessa sistnämnda angår, synes mig en sådan revision utgöra en nödvändig förutsättning för bedömande af frågan om villkoren och sättet för desammas fullföljande i högre Rätt. Af de tvänne så beskaffade invändningar — om målets anhängiggörande vid orätt domstol och om flere parterers instämmande — hvilka enligt nu gällande lag, 16 kap. Rättegångsbalken, om de af Underrätt ogillas, få hos Hofrätt särskildt fullföljas med den verkan, att med hufvudmålets afgörande anstår i afvaktan på Hofrättens beslut i invändningsfrågan, har Beredningen efter min åsigt på fullt goda skäl ansett den senare eller invändningen om flere parterers instämmande ej vidare böra såsom processhinderande bibehållas. Men i stället har Beredningen i fråga om tvänne nya invändningar i tvistemål, nemligen dels invändning derom att saken ej tillhör domstols handläggning och dels vissa domarejäf, ansett sig böra medgifva att, i fall de af Underrätt ogillas, talan emot beslutet må särskildt med processhinderande verkan till Hofrätt fullföljas. Då dessa invändningar, i händelse de först efter det målet blifvit i första instansen afgjordt i ett senare sta-

dium af processen bifallas, måste föranleda kassation af hela det föregående förfarandet, skulle det onekligen vara en fördel, om de innan målet af Underrätten slutbehandlades kunde såväl i civila mål som i brottmål blifva definitivt afgjorda, så att frågan derefter ej finge af högre Rätt upptagas. En sådan fördel vinnes dock ej genom Beredningens förslag. Visserligen anses, enligt 26 och 27 §§ i förslaget till lag om fullföljd af talan i tvistemål, part, som underlåtit att besvara sig öfver beslut, hvarigenom invändning af i fråga varande beskaffenhet blifvit af Underrätt ogillad, hafva förlorat rätt till talan emot beslutet; och i händelse dylikt beslut, efter deremot fullföljd talan, blifvit af Hofrätt fastställt, får, enligt 56 § samma förslag, klagan ej föras öfver Hofrättens beslut. Men om parten försummar att hos Underrätten framställa invändning i nämnda hänseende, är honom deraf ej betaget att göra frågan till föremål för högre Rätts pröfning, och äfven om invändning blifvit hos Underrätten gjord men genom ej öfverklagadt beslut ogillad, lär det beslut, ehuru mot parterna laga kraft vunnit, ej utgöra hinder för högre Rätt att upptaga frågan. Ej ens då invändningen blifvit af Hofrätten ogillad äro parterna betryggade, att ej Högsta Domstolen, om hufvudsaken der fullföljes, kan finna sig föranlåten att på grund af hvad emot underdomstolens behörighet eller underdomarens person förekommit, undanrödja allt hvad i målet blifvit af Underrätt och Hofrätt åtgjort.

De invändningar, hvilka kunna tillerkännas processhinderande verkan, ansåg Lagkomitén böra vara af beskaffenhet, att de kunna göras vid rättegångens början, att de ej behöfva upptagas, om de då blifvit försummade, och att man kan låta pröfningen bero af en enda högre domstol utan att nödvändigt lemna fullföljden öppen ända till sista instansen. Till så beskaffade invändningar hänförde väl Lagkomitén och äfven äldre Lagberedningen såväl i tvistemål som brottmål de af Beredningen nu såsom processhinderande i tvistemål upptagna invändningarna att saken tillhör annan domstol och att jäf emot domaren förefinnes, men i sammanhang dermed hafva i de äldre förslagen intagits åtskilliga stadganden i syfte, att nämnda frågor i allmänhet må

bringas till definitivt afgörande innan första instansen meddelar slutligt utslag i hufvudmålet. Sålunda har i 13 kap. 1 och 5 §§ i båda förslagen till Rättegångsbalk i civila mål och 3 kap. 27 § i Rättegångsbalken för brottmål rätten till dylika invändningars framställande blifvit till tiden begränsad, hvarförutom icke allenast parterna förbjudits att öfverklaga Hofrättens beslut, hvarigenom invändningar af i fråga varande beskaffenhet mot underdomstolens behörighet eller underdomarens person blifvit ogillade, utan äfven uttryckligen stadgats, att sedan Underrätt i hufvudsaken dömt, Öfverrätten ej må upptaga frågor om jäf emot domare eller nämnd i Underrätten och ej heller, utom i vissa undantagsfall, förvisa saken till annan Underrätt, förty att den ej hört till den Rätt, der den utförd blifvit (Se för civila mål Lagkomiténs förslag 19 kap. 4 och 15 §§ och 20 kap. 13 § äfvensom äldre Lagberedningens förslag 19 kap. 4 och 17 §§ och 20 kap. 13 §, samt för brottmål Lagkomiténs förslag 4 kap. 9 och 23 §§ äfvensom 5 kap. 8 § samt äldre Lagberedningens förslag 4 kap. 9 och 22 §§, jemförda med 5 kap. 8 §.). Hvad de äldre förslagen sålunda innehålla synes mig äfven hufvudsakligen, ehuru med några modifikation, öfverensstämma med de i principbetänkandet uttalade åsikter. (Se 1 delen 15 kap. 2, 4 och 5 §§ 2 delen 3 kap. 1 och 2 §§ och 12 kap. 6 § samt 3 delen 8 kap. 7 § och 15 kap. 1 § jemte motiven). Då frågan om de processhindrande invändningarna hos Beredningen förevar till behandling, hemstälde jag derföre, att i sammanhang dermed borde tagas i öfvervägande, huruvida icke stadganden i ofvan antydda syfte borde meddelas. Beredningen fann emellertid dermed kunna tills vidare anstå, och vid sådant förhållande har jag ansett, att äfven förslaget om upptagande af nya processhindrande invändningar borde hvila, till dess frågan i sin helhet kunde komma under ompröfning. Tilltror man sig nemligen icke att tillerkänna Hofrättens beslut i invändningsfrågan åtminstone i regeln definitivt bindande kraft, hvilket i fråga om invändning att målet ej tillhör domstol svårligen lär kunna förväntas, synes mig ett uppehåll med målets afgörande i afvaktan på ett dylikt beslut af föga gagn och, särdeles om parterna tillåtes att när som helst under rättegången framkomma

med sina invändningar, stundom kunna missbrukas i ändamål att uppehålla ett nära slutbehandladt måls afgörande. Föreskriften derom att part, som underlåtit att särskildt öfverklaga Underrätts beslut, hvarigenom af honom framställd invändning uti ifrågavarande hänseende ogillats, skall hafva förlorat rätt till talan emot beslutet, synes mig dessutom mindre lämplig, då i allt fall Öfverrätten, när hufvudsaken der fullföljes, ej, såvida invändningen finnes grundad, lär kunna underlåta att till följd deraf undanrödja Underrättens dom. För min del har jag således ansett de af Beredningen föreslagna bestämmelserna angående särskild klagan öfver beslut, hvarigenom invändning att målet ej tillhör domstols handläggning eller om jäf mot underdomaren blifvit ogillad, ej för närvarande böra såsom lag antagas. Ehuru hvad angående dessa invändningar blifvit anfördt äfven eger tillämpning i fråga om invändning att målet hör till annan domstol, har jag dock ej trott mig böra ifrågasätta, att de derom redan gällande bestämmelser må nu under öfvergångstiden upphävas, men ej heller ansett någon annan ändring af dessa bestämmelser böra ega rum, än att besvärstiden bringas till öfverensstämmelse med den för andra besvär mot Underrätts beslut föreslagna.

I det framlagda förslaget till Lag angående fullföljd af talan emot allmän domstols utslag i tvistemål har jag för öfrigt hufvudsakligen instämt. Hvad några detaljer angår, har jag dock ifrågasatt smärre förändringar i eller tillägg till de föreslagna bestämmelserna, i hvilket afseende jag ansett mig endast böra omnämna följande:

Vid 17 §. I det här afsedda fall, att den vädjande uteblifvit och motparten fordrat ersättning för sin inställelse, har jag trott den förre böra genom i föreskrifven ordning kungjort föreläggande erinras om sin skyldighet att öfver ersättningsanspråket sig yttra.

Vid 21 och 64 §§. För att underlätta delgifningsbesväret, särdeles i de fall, då förklaring från flere motparter erfordras, har jag ansett klaganden endast böra åligga att gifva dem del af besvärsskriften med dertill hörande bevis i hufvudskrift eller besannad afskrift. I en del mål, som skola genom besvär fullföljas, såsom t. ex. husesynsmål, synes

mig nemligen delgifningen, derest den jemväl skall omfatta Underrättens ofta vidlyftiga protokoll, komma att för klaganden blifva mera betydande än, efter min åsigt, oundgängligen nödigt är.

Vid 38 §. För min del har jag uttalat den önskan, att revisions-skillingen, likasom vadeskillingen, måtte såsom prestandum afskaffas och utbytas mot en rättegångsavgift af t. ex. 25 kronor att utgöras medelst stämpladt papper å revisionsutslaget. Jag tror nemligen, att en dylik afgift, jemte den föreslagna depositionen af 100 kronor till motpartens säkerhet, komme att verka tillräckligt återhållande mot obefogade ändringssökanden. Men i sammanhang dermed har jag ifrågasatt en sådan ändring i 22 kap. 4 § Rättegångsbalken, att revisionssökanden, der han hos Konungen blefve den vinnande, kunde påräkna ersättning af motparten för de kostnader, han för sakens fullföljd fått vidkännas.

Vid 40 §. Den här föreslagna föreskriften om Konungens rätt att befria vissa kassor m. fl. från deposition af det till motpartens säkerhet afsedda belopp har jag ansett, såsom mindre lämplig, böra uteslutas; och

Vid 66 §. Förelägganden, som i denna § afses, likasom kallelser till muntliga förhör, har jag ansett böra särskildt delgifvas part, som det begärt och uppgifvit visst ställe i staden, der sådant delgifvande må ega rum.

I fråga slutligen om talans fullföljd i brottmål delar jag den inom Beredningen uttalade önskan, att den tidspillan för Hofrätten, som genom den ofta förekommande dubbla föredragningen af besvärsmål nu förorsakas, må kunna undvikas. Att på ett fullt tillfredsställande sätt lösa denna uppgift synes mig dock vara med synnerlig svårighet förenadt; och intetdera af de inom Beredningen i sådant syfte ifrågasatta förslag synes mig fritt från anmärkningar. Af dessa förslag anser jag emellertid det af Beredningens ordförande uppgjorda vara framför de andra att föredraga. Ehuru äfven det är förenadt med vissa olägenheter, synas mig likväl dessa vara af mindre vikt, särdeles vid jemförelse med dem, hvartill nämnda dubbla föredragning nu gifver anledning; och under förutsättning, att vid Häradsrätterna ett för vederbörande parter lätt tillgängligt kansli varder anordnad, har jag därför funnit mig böra

instämna i Ordförandens nämnda förslag; dock, i fråga om 20 och 34 §§ i samma förslag, med enahanda erinran, som vid 21 och 64 §§ i förslaget till lag om fullföljd af talan i tvistemål blifvit här ofvan af mig framstald. Stockholm i Februari 1892.

K. J. Berg.